

Årsmelding Halden kommune

2015

Foto: Merete Tangen

**Storgata 8
1777 Halden
69 17 45 00**

Innhold

Halden – byen under festningen	2
Ordførers kommentarer	8
Rådmannens kommentarer	10
Fakta om Halden	12
Samfunn & utvikling	15
Visjon og verdier	31
Styringssystemer	33
Organisasjon	36
Personal & HMS	39
Rammeområdene - sammendrag	48
Driftsregnskap	50
Balanse	54
Investering	60
Finans	63
Sentraladministrasjon og fellesfunksjoner	66
NAV	70
Undervisning og oppvekst	77
Kultur	82
Helse og omsorg	87
Teknisk	92

Halden – byen under festningen

Halden er en av 4 byregioner i Østfold. I løpet av 2015 nådde kommunen 30 544 innbyggere. Om lag 0,5 % av landets innbyggere bor i Halden. Byen ligger lunt til bak Sveriges vestligste utpost Strømstad og har i mer enn 350 år vært hovedport til Sverige og Europa.

Frem til 1500- tallet

Halden har hatt bosetting siden eldre steinalder og det er gravd ut over 7000 år gamle boplasser. Fiske i fjorden og rikelig med vilt i skogen ga gode boplasser for våre forfedre. Bronsealderrøysene vitner om rike samfunn med mektige ledere. Folk møttes til seremonier på tingstedene og rikholdige helleristningsfelter vitner om fremvekst av sammensatte lagdelte samfunn ved Iddefjorden. I jernalderen endret folkelivet seg i området og de konturene vi finner i dagens samfunn begynte å vokse frem. Jernalderens tingsteder blir forløper for våre 3 middelalderkirker. Gravhaugene vitner om makt og velstand som strekker seg langt utenfor «vårt» område.

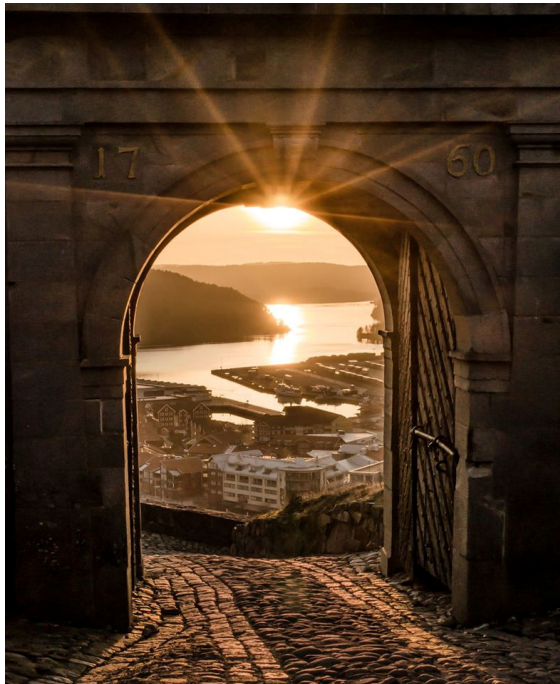

Foto: Merete Tangen

1500 – 1700 - Byen blir anlagt

Mange byer har vokst frem ved elver. Også her der vannveiene møter landeveien vokser det opp et samfunn. Det blir bygd hus og det blir gater og streder. Byen eller ladestedet vokser opp ved Tista som den gang hadde et helt annet utseende enn dagens regulerte form. Først på bytangen på elvas sydside for så å strekke seg utover på elvas nordside. Skipene gikk den gang helt opp til Tistas utløp som da var ved Porsnes. Grunnen byen ble lagt på lå under Os-godsene. Eksporten av skåren trelast skyter fart etter at de første vannsagene blir anlagt i Tista og hadde god råstofftilgang fra omkringliggende skoger. Halden fikk derfor den største utførselen av trelast i denne delen av landet.

Allerede under Hannibalsfeiden midten på 1500 tallet ble det anlagt forsvarsverk med palisader rundt ladestedet Halden.

Etter Roskildefreden i 1658 da Danmark-Norge måtte avstå Båhuslen fikk Halden militærstrategisk betydning. I 1658 og 1659 ble ladestedet angrepet to ganger og første «forsvarsbrann» skjedde i 1659 på ladestedets nordside. Man klarte å beskytte ladestedet og et omfattende befestningsverk ble anlagt rundt det bebygde området på sydsiden. I 1660 motsto dette anlegget en lengre beleiring og i 1661 påbegynnes byggingen av Fredriksten Festning.

Haldensernes heltmodige innsats i krigshandlingene var medvirkende årsak til at ladestedet 10. april 1665 får kjøpstadsrettigheter, og dermed lovfestet enerett til trelasthandel. Få år etter får en

også sagbruksprivilegiene. Dette medfører en rik fremvekst av byen og navnet blir Fredrikshald etter kong Fredrik III.

Byen vokser frem som en selvvekst middelalderstruktur innenfor palisadene. Byen var tettvekst, litt uryddig trehusbebyggelse. Ennå i dag finner man trekk fra middelalderbyen gjennom gatestrukturen.

Fredriksten Festning sto ferdig slik vi ser den i dag i 1701.

1700 – 1826 Byen som befestningsverk

Fra byens stiftelse i 1665 og frem til 1814 går byens historie i ett med Festningens historie. Byen er en del av krigshistorien, Byen formes ut fra at den er en del av festningsverket. I 1667 var det en stor bybrann og da blir gatene anlagt slik at de kunne beskytes fra festningen.

I 1716 og 1718 gjør borgerne en stor innsats under Karl XII's angrep mot Norge og Fredriksten festning. Festningen og byen holder stand og svenskene må gjøre vendereis med sin konge som faller for en kule fra Fredriksten.

Under beleiringen i 1716 brenner borgerne ned byen for at svenskene ikke skal kunne skjule seg blant byens hus. Dette blir man behørig hedret for gjennom Norges nasjonalsang «Ja vi elsker».

Byen blir bygd opp slik den lå før 1716. På nordsiden begynner det å utvikle seg nye byområder og disse blir innlemmet i byen. Det samme blir områder rundt Tistedalen og fossen der. Sagvirksomheten og økt handel i byen medfører en sterk vekst i innbyggertallet og man begynner å fylle ut nye områder for bebyggelse. Flere store brygger for import og eksport blir anlagt og skipsfarten øker betydelig. Som innfallsporten til Europa blir byen tidlig preget av utviklingen innen kunst og kultur

i de store metropolene. Byen får tidlig eget teater og selskapsklubber. Her er syv herregårder og et rikt politisk liv som spiller en viktig rolle ved etablering av den nye nasjonen. I 1814 må General Ohme forlate festningen med bøyde hode. Ikke frivillig men etter at Norge går i union med Sverige.

1826 – 1905

18. juni 1826 salutteres det fra festningen og en forladning antenner tørt treverk. Ilden sprer seg raskt og det ender med at hele byen brenner. Brannen skapte grunnlaget for en ny by. Byens næringsliv lå nede men byen reiste seg sakte men sikkert. Nye prektige bygg ble reist og ny regulering kom på plass. De store arkitektene Garben, Grosch og Gedde fikk stort spillerom og Halden fremsto som landets fremste og mest helhetlige empireby.

I årene etter bybrannen var sagvirksomheten den dominerende og den økende økonomiske liberaliseringen medførte stor handel ut av byen. Halden ble en av landets fremste sjøfartsbyer og med maskinenes inntog på midten av 1800 tallet ble Halden en omfattende fabrikkby. I 1885 var det kun Kristiania som var større enn Halden på dette området. Folketallet økte og vi fikk tekstil og skotøyindustri. Stenhoggervirksomheten ved Iddefjorden vokste seg til den største i landet.

Sagbruksprivilegiene ble opphevet på midten av 1800 tallet og vi fikk nye virksomheter innenfor dette området også. Byen fikk en betydelig høvlerivirksomhet og stor eksport ut av landet. Ingeniørkunnskapen banet vei for cellulose, tremasse og papir.

Behovet for arbeidskraft medførte storstilt bygging og byen vokste og det ble satt krav til skole og helsevesen. Befolkningen var mangfoldig med stort innslag av

svensker og folk fra andre deler av Europa. Ved inngangen til 1900 var om lag 20 % av befolkningen svensker. Disse brakte med seg tanker og ideer som påvirket byen. Halden var helt klart en internasjonal by. Gassverk, lysverk, vannverk, jernbane, kanalbygging i Haldenvassdraget bidro til å legge forholdene til rette for det bysamfunnet vi finner i dag. Allerede ved århundreskiftet til 1900 var byen langt fremme på de fleste områder. Man kan med stolthet påstå at den moderne norske industriens vugge sto i Fredrikshald.

På slutten av 1800 tallet var byen en betydelig sjøfartsby med 133 skip over 30 000 tonn. Men byen var med sin internasjonale avhengighet utsatt for verdens konjunkturer. Næringslivet fulgte disse og det satte preg samfunnslivet.

1905 frem til i dag

På slutten av 1800 tallet vokste den politiske nasjonalismen frem og på nytt blir Fredriksten festning rustet opp mot vern av Norge. Man var spent på resultatet i Halden da tilknytningen til Sverige var stor, men kun en stemme røstet for fortsettelse av unionen. Det ble en spent stemning og i august 1905 hadde svenskene innpå 30 000 soldater rundt byen og bygdene rundt. Norge fikk sin frihet og roen falt over byen.

Byen ble modernisert og Saugbrugs bygde opp et betydelig anlegg på Kaken. Ny kraftstasjon var kommet i drift og med strømmens inntog skjedde forbedringer både i industrien og i de private hjem.

Branner har alltid preget Halden og byens første brannbil kom i 1924.

Bilen fikk sitt inntog og bygdene ble mere knyttet til byen. Byen skiftet navn fra Fredrikshald til Halden 1. januar 1928.

Nye byområder ble ervervet og Os området ble bygd ut. Med Os pikeskole i 1914 hadde byen to tidsmessige monumentale skoler. Byens kjønnsdelte skoler varte frem til 1970 tallet.

På 1930 tallet døde stenhoggerindustrien ut og byen ble sterkt påvirket av lavkonjunkturen på 1930 tallet. Industrien ble gammel og utdatert og det var lite midler til å fornye seg. 1950 tallet ble starten på en stor omlegging av industrien i Halden. Skofabrikkene gikk over ende og nye virksomheter kom på plass. Som følge av nasjonens inntreden i atomalderen ble en forskningsreaktor etablert i byen. Nye virksomheter basert på kunnskapsteknologi ble etablert. Byen er fortsatt en fremtreden industriby, men står med både høgskole, forskningsmiljøer og kunnskapsbedrifter, godt rustet til å feire 350 år som selvstendig by.

I 2015 har markering av Haldens 350 års jubileum vært sentralt. HKH Dronningen var med og satte en ekstra spiss på markeringen 10. april 2015. Markeringen har løpt gjennom hele året og engasjert et bredt utvalg av lag, foreninger og enkeltpersoner.

Forfatter: Espen Sørås

Det var den 10. april i 1665 at Kong Frederik III av Danmark-Norge ga byen kjøpstadsprivilegier, og byen ble oppkalt etter kongen - Fredrikshald. Dette var som takk for hjelpen med forsvar av landet. Byen fikk navnet Fredrikshald, og ordene "Gud med oss" i byvåpenet.

I 2015, 350 år senere, var det klart for feiring! Over hele byen var det

arrangementer og aktiviteter for å hedre byens historie.

Planleggingen startet flere år i forveien med nedsetting av en styrings-

gruppe med representanter både fra opposisjon og posisjon med flere underutvalg, det vil si komiteer for kirke, historie, idrett, kultur, utsmykking og utstilling, samt engasjement av enkeltpersoner.

Styringsgruppen hadde som mål å gjøre byjubileet til mer enn en «happening», det skulle være en begynnelse! Haldenserne skulle bli enda stoltere av byen sin og det skulle vises utad slik at Halden fremsto som et attraktivt reisemål. I tillegg skulle Halden fremstå som en idretts- og friluftsbby. Gjennom hele jubileumsåret var det planlagt kulturarrangement for alle, kirkene og trossamfunnene skulle være synlige i hele jubileumsåret og gruppen ønsket også at Haldens kunst, kultur og foto skulle bli synligere.

Gruppen satt opp en invitasjonsliste til

Foto: Halden Arbeiderblad

offisielle gjester i august 2014 og invitasjoner ble sendt i oktober 2014, forespørselen til Slottet ble sendt sommeren 2013. Det ble en storslått feiring den 10. april som varte i tre dager til ende. Fylkesmann, fylkesordfører, de fleste ordførerne i nabokommunene og representanter fra næringsliv, kirke, Østfoldbenken, kommunens politikere og administrasjon, bysbarnet fra 300 års jubileet m.fl sto på gjestelisten. Fra Slottet kom Dronning Sonja, fra Stortinget Ingjerd Schou, fra regjeringen kom statsråd og EU minister Vidar Helgesen. På jubileumsdagen 10. april møtte de ca. 100 offisielle gjestene en ren og pen by. Bygartner og teknisk etat bidro til at byen fremsto som vakker, blomstrende og delikat.

På jubileumsdagen samlet alle grunnskoleelever, barnehagenes 6-åringer,

inviterte gjester og andre fremmøtte seg til et storslått barnetog som gikk gjennom byens gater hvor mange tilskuere hadde møtt opp. Dronningen kom til barnetoget på formiddagen og avduket «Byprivilegiet» på Torget med alle som var tilstede. Hun var videre med på festgudstjenesten i Immanuels Kirke, salutt fra festningen og lunsj i Haldens Klub. Dronningen holdt en spontan takketale på Haldens Klub og takket for den varme mottakelsen.

I løpet av jubileumshelgen var det ca. 60 arrangement rundt om i hele byen, nesten samtlige var gratis for publikum. Mange hundre frivillige bidro på arrangementene, og alle arrangører meldte om solide besøkstall, langt over forventet. Byen sydet av folk fra og med barnetoget på jubileumsdagen til og med siste festforestilling søndag kveld! Det ble «ekstraforestillinger» av kåseriet på Grand Hotell og Jubileumsforestillingen blir satt opp på nytt via Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken i 2016. Statsråd og EU minister Vidar Helgesen møtte i Statsministerens sted og åpnet konserten med Kongelig Norske Marines Musikkorps på Place d'Armes.

Utsmykningskomiteen ønsket å få haldenserne til å se byen med nye øyne, og at alle skulle ta ansvar for at det ser rent og ryddig ut. Det ble arrangert flere bydugnader, i tillegg hadde Halden ASVO ansvar for vask av statuer, gangbru, området rundt Haldensøylen og andre steder som trengtes vask.

Haldensøylen ble gitt som gave fra utflyttede Haldensere i forbindelse med byens 300 års jubileum. Den hadde blitt slitt av tidens tann og trengte sterkt en oppfriskning, bidrag fra Sparebankstiftelsen Halden og Sparebank1 Halden sørget for at dette kunne gjennomføres. Haldensøylen ble forgylt med 23 karat gull og Halden Brannvesen

stilte velvillig opp i forbindelse med reavdukingen.

Sparebankstiftelsen Halden og Sparebank1 Halden hadde i tillegg et ønske om å gi en varig gave til Halden kommune i forbindelse med jubileet. Valget falt på en Jubileumsbenk i Iddefjordsgranitt med profil av festningen, byvåpen og inskripsjon «Fredrikshald 1665 Halden 2015». Benken er plassert på Langbrygga og designet av Nina Ebeltoft Nordbø.

Utstillingskomiteen arrangerte blant annet «Lyden av Halden», et samtidskunstprosjekt i Paviljongen i Busterudparken, «Kunstnernes rom» hvor 10 profesjonelle kunstnere åpnet sine verksteder for publikum. I tillegg hadde de utstillingen «Halden i fokus» med bybilder gjennom 70 år og en fotoutstilling, video og filmvisning i Folkets Hus i regi av Halden kameraklubb og Halden video og filmklubb. Nordisk film og kino viste gamle Halden-filmer på Aladdin kino hele jubileumshelgen og Halden kunstforening

arrangerte en retrospektiv utstilling av Lise Amundsen i Konservativen.

Historiegruppen gjennomførte tre KulTur-vandringer i regi av byjubileumskomiteen med temaer som «I sporene etter bybrannen i 1826», «Tista, broene og jernbanen» og «bedrifter og næringsvirksomhet havnelangs».

Byen sydet av liv under feiringen og det var tydelig at innbyggerne var stolte over byen sin med et enormt engasjement, dugnadsånd og mange hundre bidragsytere. Helgen var fantastisk vellykket med folkefest og stort frammøte på alle arrangement. Barnetoget, og arbeidet i forkant hos skoler og barnehager bidro til at barna fikk mer kunnskap, forståelse og stolthet over byen og dens historie. Inviterte gjester følte seg velkomne og ivaretatt og en svært vellykket jubileumsforestilling kunne rapportere om utsolgte forestillinger. Godt samhold i komiteene og strukturert planlegging samt engasjement fra byens innbyggere bidro til merkevarebygging, stolthet over byen og hva vi har fått til og det ble i tillegg knyttet

mange og varige nye kontakter på tvers av foreninger.

De fleste haldensere trenger ikke et byjubileum for å forstå hvor flott byen vår egentlig er, men engasjement og aktivitet viste at det var nok litt lettere å skryte under dette påskuddet. Stolthet over historie, menneskene, byen, alt den har å tilby og alt vi har fått til her lyste godt utover kommunegrensene.

Og med dette skal alle komité-medlemmer, bidragsytere, skoleelever, gjester, besøkende og alle Haldens innbyggere ha stor takk for en utrolig flott jubileumshelg og jubileumsår!

Takk!

Foto: Merete Tangen

Ordførers kommentarer

2015, året som bekreftet Haldens positive utvikling.

I 2014 ble Halden lagt godt merke til i kommunenorge, med et overskudd på 3,2 millioner, opp fra – 75 mill. kr. i 2013, en klar forbedring fra året før.

Den positive trenden ble ytterligere forsterket og bekreftet i 2015, med et resultat på + 16,1 mill. kr. I regnskapet er det innbakt en inndeckning av akkumulert underskudd på 10 mill.kr., slik at det egentlige resultatet, hvis vi ikke hadde vært en Robek-kommune, ville vært på 26,1 mill. kr. Netto driftsresultat ble på hele 2,3% av driftsinntektene. Dette er bedre enn anbefalingene fra Teknisk beregningsutvalg (2 %) og bør bringe oss relativt langt opp på resultatbørsen for 2015. Fagbladet Kommunal Rapport skrev i sin omtale av resultatet at det var det beste siden 2007.

Netto avsetning til fond var på ca. 20 mill. kr.

Veien frem til det gode resultatet i 2015, har vært lang, og den har vært kronglete. At kommunen i dag drives vesentlig billigere enn tidligere, viser med all tydelighet at det ikke er antall kroner som blir bevilget som alltid er det viktigste, men hva vi får igjen for de kronene som faktisk blir brukt.

Flere medieoppslag den senere tiden viser faktisk toppscore på mange avdelinger i kommunen, trivselen både blant ansatte og pasienter har gått opp, selv om budsjettene er mye strammere enn i tidligere år.

Halden kommunestyre vedtok i 2012 at lønnskostnadene skulle reduseres med 67 millioner kroner, for å komme ned på et nivå som harmonerte med inntektene. Og

Halden kommune drives nå med ca 100 årsverk færre enn for bare tre år siden, noe som er en av hovedårsakene til resultatforbedringen.

Denne snuoperasjonen hadde ikke vært mulig uten en formidabel innsats fra kommunens ansatte. Lederopplæring, og det at ansatte har tatt eierskap til oppgavene, har gjort at Halden kommune opplever svært få klager, til tross for lavere bemanning.

Jeg vil derfor benytte anledningen til å takke alle ansatte for den innsatsen som gjøres med å snu Haldens økonomi, med å tenke innovativt for å få mer ut hver krone som brukes, og med å opprettholde et godt tjenestenivå til tross for stramme budsjetter.

En stor bekreftelse på at det går rett vei, og at Fylkesmannen stoler på at den orden og kontroll som er skapt vil vare, er at budsjettet for 2016 ble godkjent med en investering i ny skole på Idd på 80 millioner i år og tilsvarende i 2017.

For det er ikke mer enn 2 år siden at den samme etaten sa nei til investering i et nytt dagsenter for psykisk utviklingshemmede på Båstadlund til 30 millioner.

Men selv om pilene peker oppover etter flere år med underskudd, må vi ikke glemme at det fortsatt er langt frem før Halden er friskmeldt, og at det fortsatt må store omstillinger til for å klare å bli det.

I år skal det innbakes et overskudd på 20 mill. kr. på drift til nedbetaling av det akkumulerte underskuddet. I 2017 skal det være på 35 mill. kr. og i 2018-21 skal overskuddet være på hele 45 mill. kr. for å klare vår forpliktende avtale med Kommunaldepartementet.

Halden har behov for mange investeringer i fremtiden. Men Fylkesmannen poengterer i sitt godkjennelsesbrev for budsjett 2016, at en forutsetning for at investeringer kan godkjennes av Staten, er at de er økonomisk lønnsomme. Det betyr at investeringer som ikke fører til lavere kostnader for kommunen, ikke vil godkjent.

Med fortsatt stort fokus på budsjett disiplin, orden og kontroll og ved fortsatt stor innsats fra de ansatte for å få enda mer ut av hver krone, har jeg som ordfører stor forhåpning om at vi skal klare å følge den forpliktende nedbetalingsavtalen av vårt

opparbeidede underskudd, som vi har med Kommunaldepartementet.

Og den dagen vi er ute av Robek, etter planen 1.1. 2023, vil vi ha en økonomisk sunn kommune som går med store faste overskudd på drift hvert år. Dette vil gjøre oss robuste for å møte endringer som måtte komme.

Til slutt vil jeg også få takke Haldens innbyggere for stor tålmodighet og forståelse for den økonomiske situasjonen vi er oppe i og de utfordringene vi fortsatt har.

Thor Edquist
ordfører

Rådmannens kommentarer

Omstilling av kommunal drift tar tid. Omfanget og krav til tjenester øker, noe som er utfordrende i en omstilling. Gjennom 2015 har arbeidet mot å skape en robust driftsbalanse fortsatt. Økonomiske mål er nådd. Et foreløpig overskudd/mindreforbruk utgjør 16 mill. kr. Det er allikevel et godt stykke igjen til vi har en robust driftsbalanse.

Vi skal tillate oss å være stolte av oss selv for de resultater vi har oppnådd. Tjenestene vi har levert på ulike områder er ikke forringet til tross for en betydelig reduksjon i ressursbruk. Det vitner om pågangsmot og ”ståpåvilje” blant ansatte, noe vi er avhengig av for å fortsette snuoperasjonen.

Prioritering, kontroll og brukerdiallog

Gjennom året har det vært strenge og helt nødvendige prioriteringer. I en så stor organisasjon vil ulike behov alltid oppstå – noe som må dekkes ved å gjøre omprioriteringer. Fokus på kontroll, oppfølging av vedtak og kontinuerlig tiltaksarbeid har vært viktig.

Vi har vektlagt forutsigbarhet og forsvarlighet i tjenestene til innbyggerne, innenfor nødvendige stramme rammer. Innbyggere skal være sikre på at de får tjenester når de har krav på det. Det er et av våre viktigste samfunnsoppdrag. Gjennom brukerundersøkelsene vi har hatt, registrer vi med tilfredshet at kommunens innbyggere i all hovedsak er tilfreds med de tjenestene de mottar.

I vårt videre arbeid med kostnadsreduksjoner, er det svært viktig at vi følger nøye med på hvordan tjenestene utvikler seg. I 2015 har vi derfor arbeidet mye med et overordnede internkontrollsystem. Risk Manager ble

installert høsten 2015 og implementeres nå fortløpende i hele organisasjonen. Rådmann er opptatt av at kommunen skal være en lærende organisasjon. Derfor er vi positive til tilsyn og kontroll, for hele tiden å lære å bli bedre i våre tilbud og tjenester til innbyggerne.

Organisasjonsjustering

01.09.15 ble Avdeling for samfunnsutvikling etablert. Avdelingen består av overordnet plan, folkehelse, strategisk eiendom og næring, og vil spille en vesentlig rolle for å nå målsettinger i strategisk næringsplan. I dette arbeidet er gode og sammenhengende overordnede planer et viktig redskap.

I jakten på forbedringer, og nye måter å jobbe på pågår det et kontinuerlig arbeid med organisasjonsjusteringer, mindre og større. Disse skal bidra til å tydeliggjøre ansvar og roller samtidig som jeg ønsker å effektivisere prosesser. Justeringer vi har gjort har også vist seg viktig for budsjettkontroll.

Lederutvikling og helhetlig styring

Lederutviklingsprogrammet har fortsatt i 2015. Ledere på alle nivåer er viktige for å ”sy” sammen organisasjonen, skape de gode resultatene og bidra til de gode arbeidsplassene. Vi har hatt motiverende samlinger som har hjulpet oss å stå i utfordringene. I dette arbeidet har vi hatt fokus på verdier som også er grunnlaget for arbeidet med ny arbeidsgiverstrategi, som ble vedtatt våren 2015.

Struktur på elementene i vår helhetlige styring er arbeidet videre med. Revidering av etiske retningslinjer er påbegynt, og utforming av lederavtaler vil bli påbegynt i 2016.

Nedbemanningsprosess

Nedbemanningsprosess med påfølgende prosesser knyttet til oppsigelser innenfor helse og omsorg ble videreført fra 2014 til 2015. Medio 2015 ble saken forlikt. Rådmannen er fornøyd med dette resultatet og de mulighetene forliket gir knyttet til effektiv ressursutnyttelse og økt fleksibilitet.

Norges mest innovative kommune

Det har vært snakk om flere skifter i 2015. «Det grønne skifte» er et, robotenes inntog i stadig nye bransjer er et annet og delingsøkonomien er det tredje. Dette er forhold som vil utfordre oss på ulike måter.

I dette bilde skal vi i løpet av noen år fremstå som Norges mest innovative kommune. Vi ser at det er mange spennende prosesser som pågår i våre etablerte bedrifter og også i Halden kommune. Det lover godt for den omstilling som er nødvendig.

Vi er opptatt av en god samhandling med lokale virksomheter, bedrifter og næringsliv. Rådmannen har stor tro på at vi i fellesskap kan inspirere hverandre, og gjennom å dele kunnskap bidra til innovasjon og utvikling av det gode lokalsamfunnet i Halden.

Roar Vevelstad
rådmann

Fakta om Halden

AREAL

642,4 km² areal	0,17 % andel av fastlands- Norge
--------------------------------------	---

DEMOGRAFI

30 544 innbyggere per 1.1.2016	0,59 % andel av landets folketall	0,71 % befolkningsøkning 1.1.2015-1.1.2016	13,7 % personer med utenlandsk bakgrunn
80,0 år Fremskrevet levealder ved fødsel, menn	84,0 år Fremskrevet levealder ved fødsel, kvinner		

HELSE OG LEVEKÅR

774 husholdning med enslige forsørgere tall pr.2014	50 % andel kvinner	21 % andel befolkning under 18 år	1,9 % andel befolkning over 80 år	13,3 antall person- skader behandlet på sykehus 2010 - 2012
--	------------------------------	--	--	--

NÆRING OG SYSSELSETTING

283 nye arbeids- givere 2013	2,0 % arbeidsledige 15-74 år
---	---

UTDANNING OG KOMPETANSE

1 042 elever i videregående skole, 2014/2014	60 % andel fullført vgs. på normert tid 2009 - 2014	6 278 innbyggere med høyere utdanning utdanning over 16 år	32 % andel med grunnskole som eneste	55 % andel kvinner med høyere utdanning
3 antall ungdoms- skoler	9 antall barne- skoler	1 088 antall elever i u.skole	2 477 antall elever i b.skole	751 antall elever i SFO

Årsmelding Halden kommune

SAMFERDSEL

30 426 registrerte kjøretøy 2014	56 veitrafikkulykker 2015	1 drepte i veitrafikkulykker 2015
---	--	--

BOLIGER

347 ferdigstilte boenheter i 2015	1 783 antall fritidsbygninger
--	--

KULTUR, IDRETTE OG FRITID

66 antall frivillige lag og foreninger som mottar kommunale driftstilskudd	4,5 % andel elever i grunnskole alder i musikk- og kulturskole	103 697 besøk på biblioteket	18 600 besøk i kultursalen	73 arrangement i kultursalen
41 276 kinobesøkende	997 kinoforestillinger	21 787 medlemmer av Den norske kirke		

ORGANISASJONEN HALDEN KOMMUNE

2 254 antall fast ansatte pr. 31.12.15	9,1 % sykefravær	4 064 netto driftsutgift per innbygger til administrasjon og styring	78,8 % andel kvinner
---	----------------------------	---	--------------------------------

OPPVEKST

1 332 driftsutgifter til undervisnings- materiell pr elev	14,6 gjennomsnittlig gruppestørrelse grunnskole 1-10	7,9 % andel elever i grunnskole med spesialundervisning	98,3 % andel elever med direkte overgang til videregående skole	89,0 % andel barn 1-5 år med barnehageplass	41,9 % andel ansatte med barnehagelærer- utdanning
---	--	---	---	--	--

HELSE OG OMSORG

3,9 % andel sosialhjelp- mottakere i forhold til innbyggere	4,9 % andel barn med barnevernstiltak ift. Innbyggere 0-17 år	6,4 % andel sosialhjelps- mottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år
---	--	--

Årsmelding Halden kommune

TEKNISKE TJENESTER

86,8 % andel av befolkning som er tilknyttet kommunal avløps- tjeneste	93,9 % av innbyggerne tilknyttet kommunal vannforsyning	61 dager gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 og 12 ukers frist	18 kommunalt disponerte boliger pr 1000 innb.	85 % av kommunale boliger tilgjengelig for rullestolbrukere	0,6 byggningsbranner pr 1000 innb.
---	---	---	---	---	---

PLEIE OG OMSORG

97,8 % andel plasser i enerom i pleie- og omsorgs- institusjoner	23,9 % Andel brukere i som har omfattende bistandsbehov	33 plasser i skjermet enhet for personer med demens	28,1 plasser avsatt til tidsbegrenset opphold	16,3 % mottakere av omfattende bistandsbehov hjemme- tjenester 67 år og eldre
3 gjennomsnittlig tildelte timer per uke hjemmesykepleie	312 mottakere av trygghetsalarm	238 mottakere av støttekontakt	20 mottakere av bruker- styrt personlig assistent	

Samfunn & utvikling

Hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel utledes av kommunens roller som samfunnsaktør, tjenesteleverandør, arbeidsgiver og tilrettelegger for et godt lokaldemokrati. Kommuneplanens samfunnsdel skal være styrende for kommunens samfunnsplanlegging. Kommunens planstrategi er et viktig utviklings- og styringsverktøy som skal sikre en samlet prioritering av plandokumenter.

Halden kommune utarbeidet i 2010 kommunens første samfunnsplan. Planen var en samling av kommunens eksisterende planer. I 2015 påbegynte arbeidet med rullering av samfunnsplanen. I dette arbeidet er det viktig å ha fokus på kommunens rolle som samfunnsaktør, tjenesteleverandør og arbeidsgiver.

Målene som settes i samfunnsplanen konkretiseres gjennom økonomiplaner og årsbudsjett.

Videre i kapitlet belyses områder som er viktige i dagens Haldensamfunn, og som vil være viktige å ha kunnskap om når Haldensamfunnet skal utvikles videre til beste for byens innbyggere og andre som oppholder seg her.

Kommunen som samfunnsaktør

Halden som regionsenter

I Østfold er det fire definerte regioner; Nedre Glommaregionen, Mosseregionen, Indre Østfold og Haldenregionen. Haldenregionen består kun av Halden kommune. Med dette er det flere tyngre regionsentre i Østfold, som er i relativ nærhet. I mange sammenhenger oppleves Østfold i dag som en arbeids- og opplevelsesregion. Rådmannen tror dette bildet vil forsterke seg fremover.

For Halden som region og lokalsamfunn er det viktig at det finnes et bredt tilbud til kommunens innbyggere, både innenfor handel, service, kultur og arbeidsmarked. Selv om Østfold er lite, og fylket nærmest kan sees på som en arbeidsmarkedsregion, er det viktig for Haldenregionen at det finnes et mangfold. Næringsvirksomhet innenfor kommunen genererer aktivitet. I dette bildet blir også næringsvirksomhet i sentrumsområdet viktig, da dette vil generere aktivitet som igjen vil bygge opp under aktivitet i sentrum, noe som er et uttrykt mål.

Interkommunalt samarbeid

Interkommunalt samarbeid innebærer at to eller flere kommuner samarbeider om utførelse av oppgaver, f.eks. støttefunksjoner, fellestjenester, kontorstøtte, tekniske forhold eller utadrettede oppgaver.

Helse og omsorg

- Legevaktordning der kommunen samarbeider med Aremark kommune
- Samhandlingsreformen – der Halden og Aremark kommuner samarbeider bl.a. gjennom Helsehuset Halden - Aremark
- Krisesenter for Halden og Aremark kommuner

Undervisning og oppvekst

- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) som betjener Halden og Aremark kommuner
- Gjennomføring av faget utdanningsvalg - hospitering i videregående skole - skjer i samarbeid med Aremark kommune

Teknisk

- En generell bistandsavtale med alle kommuner som er tilknyttet Alarmsentralen Brann Øst
- En overgripende nordisk bistandsavtale muliggjør samarbeidsavtaler innenfor brann og redning med Strømsdal, Dals Ed og Tanum kommuner.
- Haldenvassdragets Kanalselskap
- Driftsassistansen Østfold (Støttesystem for VA-systemene)

Annet

- Veterinæravtalen for Halden og Aremark kommuner
- Arkivtjenester gjennom medlemskap i Interkommunalt Arkivselskap Østfold (IKA)
- Sporadisk samarbeid med andre kommuner og Østfold fylkeskommune når det gjelder rammeavtaler.

Foto: Merete Tangen

Eierinteresser

Halden kommune er den største arbeidsgiveren i kommunen og leverer et vidt spekter av tjenester til kommunens innbyggere. Dette skjer i hovedsak gjennom kommunens organisasjon, men også i samarbeid med andre kommuner, staten og fylkeskommunen. Kommunen kjøper også tjenester fra private aktører.

Halden kommune har eierinteresser i ulike selskaper som ikke fremkommer i kommunens regnskap på annen måte enn som en noteopplysning. Dette er både aksjeselskap, pensjon- og livselskap, borettslag og andre selskapsformer. Tabellen under viser i hvilke selskaper Halden kommune har eierinteresser i.

Selskapsnavn	Inngående balanse 01.01.2015	Utgående balanse 31.12.2015	Endring 2015	Eierandel	Markedsverdi (kommunens andel)
Egenkap. tilførsel HKP 93/96 OG 98	44 451 154	44 451 154	0	100	132 320 000
Andel egenkapitalinnskudd KLP	5 513 776	6 287 111	773 335	0,17	12 631 000
Andelsbevis biblioteksentralen	3 000	3 000	0	0,01	15 601
Halden Arbeid & Vekst AS (1000 aksjer i industriprodukter)	2 000 000	2 000 000	0	100	27 001 000*
Østfold Energiverk (5000 aksjer)	5 000 000	5 000 000	0	7,1	111 436 772
Halden Arbeid & vekst AS (Aksjer drift av arbeidsamvirke)	200 000	200 000	0	100	27 001 000*
Storgata 7 Halden AS (Kjøp Halden Tecknology Center)	12 407 930	12 407 930	0	100	15 064 000
Aksjer Inspiria Eiendom AS	685	0	-685	0,64	0
30 aksjer Haldenvassd. kanals.	12 000	12 000	0	15,48	237 618
200 andeler i Habo	20 000	20 000	0	-	0
20 Andelsbrev i Berg Boligbygg	20	20	0	-	0
12 Andeler i Kleiva Borettslag	1 200	1 200	0	-	0
Halden Byutvikling A/S	223 500	223 500	0	100	46 221 500
Smart innovation AS (Inkubator Halden)	400 000	80 032	-319 968	3,96	80 032
Aksjer i alarmsentral Brann Øst AS	75 000	42 476	-32 524	0,92	42 476
1 andel Rådyrfaret 8 Brl.	100	100	0	-	0
1 andel Kvartetten Brl.	100	100	0	-	0
Andeler Den norske Blåseensamble	300 000	300 000	0	33,33	1 583 842
Halden Utvikling AS	4 000 000	4 000 000	0	15,79	3 322 690
Os-Trosteveien borettslag 32 andeler	160 000	160 000	0	-	-
Halden vassdragets kanalselskap	15 252	15 252	0	15,48	237 618
Drivhuset AS (Aksjer i Ny Vekst AS)	10 000	0	-10 000	33,33	0
Totalt	74 793 717	75 203 875	410 158		

*Industriprodukter AS og Arbeidsamvirke ble slått sammen i løpet av 2015 og heter nå Halden Arbeid og Vekst AS. Total verdi kr. 27 001 000.

Eiermeldingen ble fremlagt for behandling i kommunestyret våren 2015. Hensikten med eiermeldingen er å etablere et overordnet, tverrpolitisk styringsdokument som Halden kommune har eierinteresser i. Eiermeldingen skal være et fundament for en aktiv og prinsipiell utøvelse av eierskapet.

Næringsutvikling

Næringsutvikling vil være svært viktig de kommende årene. Halden har lange tradisjoner som industriby, og ca. 20% av arbeidsplassene i Halden er innen industrien. På landsbasis er tallet ca 10%. På grunn av bl.a. økt automatisering, markeder i tilbakegang og lavere oljepriser, gikk ca. 300 industriarbeidsplasser tapt i 2015. Det var bakgrunnen for at Halden kommune sendte et brev til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) sommeren 2015 og ba om omstillingsmidler til ny næringsutvikling. I 2016 skal Halden jobbe videre med å tilrettelegge for nye arbeidsplasser basert på eksisterende miljøer og Halden kommunes visjon.

Ny avdeling for samfunnsutvikling

Rådmann har i 2015 styrket dette arbeidet med å opprette en avdeling for samfunnsutvikling på seks personer som inkluderer områdene overordnet plan, strategisk eiendom, folkehelse og næring. Avdeling for samfunnsutvikling baserer seg på faktakunnskap og et bredt nettverk innen virkemiddelapparatet, offentlige institusjoner, academia og næringsliv.

Halden Næringsråd og Strategisk Næringsplan SNP

Halden Næringsråd er en paraplyorganisasjon for alle næringsorganisasjonene i Halden, kommunens administrasjon og representanter fra politisk posisjon og opposisjon. Halden Næringsråd utarbeider Strategisk Næringsplan hvor alle

medlemsorganisasjoner, inkl Halden kommune, utarbeider hovedmål og tiltak for sin organisasjon i planperioden. SNP for 2015 – 2020 ble vedtatt i juni 2015.

Halden kommunes hovedmål i SNP er: «..å bidra til å styrke eksisterende næringsliv, utvikle arbeidsplasser og bidra til nyetablering. Arbeidsplasser og bosetting i kommunen er grunnlaget for økonomisk aktivitet og utvikling.»

Tiltakene for å oppnå hovedmålet er:

- Være et godt og tydelig vertskap for næringslivet
- Være en etableringsvennlig kommune
- Videreføre støtte til NCE og være en spennende og krevende bidragsyter
- Halden kommune skal være den mest innovative kommunen i Norge

Etablering av ny næring i Halden

Halden skal være en etableringsvennlig kommune. Ordfører, rådmann og administrasjon har gjennom året vært i dialog med mange potensielle etablerere. Kommunen har ikke noe næringsfond, men oppretter kontakt med aktuelle nettverk som Smart Innovation Østfold, Drivhuset, Innovasjon Norge, Næringshagen i Østfold og Etablererservice Østfold. Nettverkene kan bidra med kontorplasser, søknad til det offentlige virkemiddelapparatet, nettverksbygging, kurs osv.

Haldenkanalen

Haldenvassdragets Kanalselskap eier og drifter sluser, kaianlegg og installasjoner langs kanalen. Kanalselskapet har fått betydelige midler til opprusting av anleggene fra Riksantikvarens bevaringsprogram for tekniske og industrielle kulturminner. Denne ordningen løper til og med 2017. Halden kommunes tilskudd og kjøp av tjenester fra Kanalselskapet var 485 000 kr. i 2015.

Regionalpark Haldenkanalen arbeider med merkevarebygging, utvikling av

opplevelsesnæring, primærnæring og stedsutvikling i området Haldenkanalen. I 2015 ble det utført en evaluering etter de tre første driftsårene som konkluderte med at samarbeidet fortsetter med noen tilpasninger. Tilskuddet fra KMD fases helt ut, og det legges opp til en ny evaluering i 2017. Halden kommunes bidrag er 350 000 kr. årlig.

Halden Turist

Halden Turist er en medlemsorganisasjon for besøksnæringen, dvs. næringer innen overnatting, opplevelser, restaurant og transport. Halden kommune er en betydelig bidragsyter til Halden Turist sin drift med 640 000 kr i 2015. Halden Turist bistår på sin side med markedsføring, materiell, innsalg av aktiviteter og arrangement i Halden.

Organisering av destinasjonsselskaper innen reiselivet i Norge er under stadig endring. I 2014 ble Halden Turist medeier i Østfold Fylkeskommunes reiselivssatsing, Visit Østfold. I 2015 har Visit Østfold gått inn i det nye destinasjonsselskapet Visit Oslo Region som dekker fylkene Oslo, Akershus, Østfold, Oppland, Hedmark, Buskerud og Vestfold.

Norwegian Center of Expertise (NCE)

Kommunen har siden 2007 vært med i NCE-satsningen. Kommunen har forpliktelser i form av økonomisk tilskudd frem til og med 2017. I 2015 bidrar kommunen med 1 mill. kr.

NCE-klyngen består av nesten 30 forskningsmiljøer og bedrifter i Halden-området. Miljøet som er samlet i klyngen er offensive i forhold til utvikling av fremtidige bærekraftige løsninger knyttet primært til områdene energi og IT. NCE har en global omspennende virksomhet, og dette bidrar til å befeste miljøet i Halden som et av de ledende i verdenssammenheng innenfor sine nisje-områder.

Kommunen har gjennom året deltatt på ulike workshops i regi av NCE.

HiØ

Halden kommune har fulgt opp invitasjoner fra høyskolen med bl.a. stand under studiestart og stand på karrieredagene. Kommunen ønsker å bidra til å styrke HiØ og å integrere studentene i Haldensamfunnet.

Eiermeldingen

Halden kommune er medeier i tre interkommunale selskap, heleier og deleier ti aksjeselskap og gir årlige tilskudd over 150 000 kr. til ti andre foretak og stiftelser. I juni 2015 ble «Eiermelding for Halden kommune» vedtatt i kommunestyret, og det ble satt i gang et arbeid for å sikre kommunikasjonsflyten mellom selskapene og kommunestyret, samt å systematisere arbeidet med kommunalt eierskap og kommunalt utvalgte styremedlemmer. Arbeidet vil fortsette i 2016.

Kompetanse og arbeidskraft

Haldensamfunnet har over tid hatt lave resultater på utdanningsnivå sammenliknet med andre kommuner/ samfunn, dette til tross for store kompetansebedrifter som Høgskolen i Østfold (HiØ), Halden kommune, IFE, Nexans, NCE-klyngen, med flere. Denne utviklingen har fortsatt i 2015.

Arbeidsledigheten i Halden har gjennom 2015 holdt seg under gjennomsnittet for Østfold. Dette er positivt da Halden på grunn av sin næringssammensetning har vært utsatt for svingninger i markedet.

Dialogen som kommunen har med bedrifter har fortsatt gjennom 2015 og signalene som går på rekruttering av arbeidskraft er de samme som tidligere. Det er vanskelig å rekruttere høyere kompetanse og da spesielt realfagskompetanse.

En god kommune som tilrettelegger og utvikler infrastruktur innenfor områder som bolig og næring, kulturtilbud, barnehage- og skoletilbud, er viktig for at bedrifter i Halden skal kunne være attraktive og utvikle seg.

Høgskolens tilstedeværelse i Halden er viktig. Skolen har gjennom 2015 utviklet sitt samarbeid med lokalsamfunnet og spesielt kompetansemiljøet som har etablert seg ved høgskolen. Ife har fortsatt sitt akademi og har hatt stor aktivitet gjennom 2015. Samarbeid med kompetanse fra arbeidslivet og offentlige institusjoner er med på å bringe utviklingen videre. Studentene får økt arbeidslivskompetanse og arbeidslivet får ny kunnskap, dette ser en spesielt på aktiviteten gjennom Drivhuset. Dette er et samarbeid mellom det offentlige, høgskolen og kompetansemiljøer på å drive næringsutvikling blant studenter. De formelle samarbeidsmøtene mellom Halden videregående skole, Halden kommune og HiØ i forhold til utdanningstilbudet har fortsatt gjennom 2015.

Etablering av samfunnsavdelingen er et bidrag for å rette enda mere fokus på kompetanseheving og omstilling for et fremtidig arbeidsmarked i Halden. I den forbindelse er det satt av 1 mill. kr i 2016 fra staten til kartlegging, utvikling og omstilling av arbeidsmarkedet i Halden. Dette kan være starten på en økt satsing på omstilling i løpet av årene som kommer.

Samferdsel

Tilrettelegging for en effektiv trafikk-avvikling i en kommune, og spesielt gjennom sentrum, er viktig. Mange kommuner i Østfold har problemer med dette i dag, og har valgt å løse dette gjennom utbygging finansiert av bompenger og statlige tilskudd. Det har fra fylkeskommunen side vært gjort spede forsøk på å få Halden med på en slik ordning. Halden kommune holder fortsatt

på at det ikke skal innføres bompengefinansiering på utbyggingsprosjekter. Ved rullering av Regional Transportplan i 2016/17 må Halden kommune arbeide aktivt for å få «sin» plass i forhold til de samferdselsinvesteringene som skal komme i fylket. En ser at Halden sakker akterut i forhold til de andre regionene i fylket. Dette er svært uheldig for næringslivet i Halden og vil på sikt bli et hinder.

Det har ikke vært noen større kommunale samferdselsanlegg i 2015. Det løpende vedlikeholdet på kommunale veier er nedprioritert som følge av den økonomiske situasjonen. Dette tærer på veikapitalen og vil på et tidspunkt medføre større investeringer.

Kommunestyret behandlet i 2015 havnestrategi for Halden. På grunnlag av denne ønsker en å etablere et samarbeid med Norske Skog og de andre store havneaktørene i Halden på å kunne benytte Sauøya i større grad. Vektrestriksjoner som ble innført på Mølen på kaikant har medført økt fokus på et slikt samarbeid. Samtaler med aktørene har kommet i gang.

Tømmerindustri har hatt et oppsving og store deler av arealet ved Halden havn er i lange tidsperioder beslaglagt til oppbevaring av tømmer.

Det har gjennom 2015 vært avholdt 3 møter med Borg havn IKS, der det har blitt ført samtaler om utviklingsmuligheter i Halden som en del av Borg havn IKS.

Kollektivtilbudet har vært stabilt gjennom 2015. Jernbaneverket har ikke startet utredningsarbeidet av endelig trasevalg for InterCity-banen. Trasevalget vil være viktig ved vurderingen av mulig arealutnyttelse av sentrale områder i sentrum.

Idrett og kultur, omdømme og identitet

Ulike tilbud i tilknytning til kultur-, idretts- nærmiljø- og fritidsanlegg bidrar til et aktivt liv for kommunens innbyggere. Dette, sammen med idrett og kultur, er med på å skape/bygge omdømme for Haldensamfunnet.

«Håndballbyen Halden» ble til i 2013, da både Halden Toppåhåndball (HTH) og Håndballklubben Halden (HKH) rykket opp i Postenligaen.

Halden feiret sitt byjubileum i 2015. Jubileumshelgen 10-12 april 2015 viste byens mange kulturaktører, næringsliv og enkelt mennesket hva Halden som by huser av kreativitet, samhandling og stolthet for sin by. Hele året har det blitt arrangert små og store arrangementer i forbindelse med byjubileet. 2015 ble et år i kulturens ånd. Dette er en av de mange arrangementene som bygger opp under Halden by sitt omdømme på en positiv måte.

I Halden er det 96 registrerte lag/foreninger. Dette er mange sammenliknet med andre Østfoldbyer, og gir et fortrinn ved bygging av sosiale relasjoner og nettverk.

Brygga kultursal er byens storstue for konserter og messer. Flere konserter med DNBE, norske og utenlandske artister, ulike messer, lokale lag og foreninger, har bidratt til rekordomsetning i kultursalen i 2015. Brødrene Colbjørnsens Eft; forestillingen om Haldenrockens historie fra 1980-2015, ble den aller største suksessen med hele fire utsolgte konserter.

Verdensstjernen Jil Aigrot, verdens beste tolker av Edith Piaf, reise fra en full Royal Albert Hall til lille, store Halden og fylte salen. Vi fikk salgsrekord da DDE rocket inn påsken 2015 og vi hadde også æren av å være turnéstartsted for Silje Nergaard, en fantastisk konsert til terningkast 6. Vi var også så heldige å få Di Derre hit på en

miniturne, kun forbeholdt 6 steder i landet. Fullt hus!

Fult hus ble det også da vi satte opp Riksteatrets Pinocchio der vi så oss nødt til å sette opp ekstraforestilling. Latter Live med Zahid Ali fylte også opp vår fine kultursal.

Kultursalen som arena er vel kjent for sine fasiliteter og kompetanse, og blir foretrukket av mange artister fremfor andre arenaer. Det vi også ser er at stadig flere amatørnivåarrangører, som barnehager, kor og korps søker seg til oss og ønsker å benytte våre fasiliteter til sine arrangementer. Dette er salens kjernevirksomhet, å være en allbrukssal for alle, både amatører og proffe.

Av andre, større arrangementer i Halden gjennom 2015, nevnes blant annet Tons of Rock, Allsang på Grensen, Grenserittet, Ladies Tour of Norway, Mat- og havnefestivalen, landstreff for russen og Grensetreffet. Alle disse arrangementene bidrar til aktivitet i Haldensamfunnet.

Frivilligheten

De frivillige organisasjonene spiller en helt avgjørende rolle i forhold til det høye aktivitetsnivået som er på kultur og idrettsfronten i Halden. Gjennom sin aktivitet bidrar de til å opprettholde mangfoldet og utvikle et levende lokalsamfunn. Næringslivet er en meget viktig støttespiller og gir sponsormidler, tilskudd og gaver for realisering.

Allsammen er en selvstendig organisasjon der flere idrettslag har gått sammen i et forpliktende samarbeid for å kunne bistå med gjennomføring av Allsang på grensen.

Halden frivilligsentral er en viktig møteplass som formidler kontakt mellom enkeltpersoner i alle aldre, ulike grupper, lag, foreninger og det offentlige. Halden frivilligsentral er en aktiv organisasjon som blant annet organiserer språkkafé,

leksehjelp, besøksgrupper, boules, kulturaktiviteter, m.m.

Anlegg

Det er mange gode idrettsanlegg og kulturarenaer i Halden kommune. Det er blant annet fire store godt tilrettelagte kunstgressbaner, hvor av to er private; Tistedal og Berg. Hallkapasitet er noe begrenset ut i fra det behovet idrettslagene har meldt inn. Gjennom 2015 har det imidlertid vært arbeidet på flere hold med dette; Fleridrettshall, utvidelse av anlegg ved Tistedal og gjennom sentrumsplanarbeidet ved Os skole.

TFL har gjennom dugnadsinnsats, tippemidler og støtte fra blant annet Sparebankstiftelsen i Halden fått utviklet et godt kunstsnonlegg på Ertemoen. Anlegget er ferdig, og utviklingen fortsetter i 2016, blant annet gjennom å legge til rette for rulleski Grand Prix.

Remmen Svømmehall driftes som tidligere i et sameie mellom Halden kommune og Statsbygg. Sameiet vil i den nærmeste fremtid sannsynligvis fortsette i dagens form. Det er satt av investeringsmidler for fremtidige nye behov ved det tekniske anlegget og nytt tak.

Kulturtilbudene representeres gjennom Rockehuset, Domino, Kulturskolen og Halden bibliotek.

Befolkning og levekår

Det har vært en jevn økning av antall innbyggere i Halden, og befolkningsveksten de siste årene har vært i gjennomsnitt på 1,05 %. Dette er noe lavere enn landsgjennomsnittet som er 1,27 %.

Det økende antall eldre og først og fremst demensproblematikken som følge av dette, vil gi kommunen utfordringer i et lengre perspektiv.

I 2015 var det som året før ca. 800 barn som bodde i lavinntektsfamilier i Halden. Dette er noe høyere enn andelen i landet, men lavere enn flere av de kommuner som er i kommunegruppe 13. (i KOSTRA definert som sammenlignbare kommuner til Halden). Arbeid og utdanning har stor betydning for helse og levekår. I Halden er andelen arbeidsledige og uføre høyere enn landsgjennomsnittet, særlig blant den yngre delen av befolkningen. Utdanningsnivået er lavere i Halden og karakterene i skolen ligger lavere enn i Østfold og landsgjennomsnittet. Resultatene for laveste nivå i lesing har bedret seg noe siden 2014, mens eksamensresultater for 10 klasse er stort sett uendret. Dette gir oss utfordringer i årene fremover.

Folkehelse

Etter at Folkehelseloven trådte i kraft 01.01.2012, med formål om at kommunene skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale forskjeller, har folkehelseperspektivet fått økt oppmerksomhet, både i planverk generelt men også som element i beslutningsgrunnlag. Dette sikres gjennom en intern samhandlingsarena for alt planarbeid i kommunen, og i kommunes folkehelsegruppe.

Våren 2015 ble «Oversikt over helse- og helsetilstanden i befolkningen og påvirkningsfaktorer på denne». utarbeidet. Dokumentet er et av grunnlagsdokumentene for kommunens planlegging fremover.

Gjennom ulike tilskuddsordninger har det også i 2015 blitt videreført aktivitet og startet nye tiltak, med formål å fremme folkehelse og sikre sosial deltakelse. Som eksempler nevnes blant annet stavgangsgrupper på festningen i regi av kommunens fysioterapeuter, bouleskafeér, aktiv på dagtid, frisklivssentral er igangsatt som prosjekt i 2015 og vil komme i drift i

2016, og den kulturelle spaserstokk med arrangementer for eldre, både hjemmeboende og beboere i omsorgsboliger og sykehjem har også i 2015 hatt aktivitet.

Halden kommune jobber målrettet for å bli godkjent som et trygt lokalsamfunn og i 2015 har grunnlaget for en søknad blitt lagt. Flere aktiviteter er igangsatt i forbindelse med denne satsingen: Kurs for ansatte i å forebygge fall og hoftebrudd hos eldre, eget fallprosjekt i sykehjemsenheten, oppgradering av miljøstasjoner og nye nedgravde søppelløsninger for å forebygge brann, og oppstart av arbeidet med å søke godkjenning som trafiksikker barnehage i Stangeløkka barnehage.

Arbeidet for at skoler og barnehager i Halden skal bli godkjent som helsefremmende virksomheter er en strategisk satsing på bakgrunn av resultatene for Haldenskolen. Resultater faglig har også sammenheng med riktig kosthold, nok søvn, psykisk helse og fysisk aktivitet. Dette blir også hovedsatsingen for folkehelsearbeidet i 2016 og er et ledd i arbeidet med utjevning av sosiale ulikheter i helse.

Boligsosialt program

Halden kommune har siden 2011 vært med i et samarbeidprosjekt med Husbanken om boligsosialt utviklingsprogram. Programperioden hadde i første omgang en varighet til november 2014 men ble forlenget ut 2015. Det er gjennomført en oppsummeringskonferanse med samarbeidsaktører i november 2015. Gjennom programarbeidet er behovet for ulike boligtyper vurdert etter foranalyse utført av Rambøl samt årlige statusrapporter.

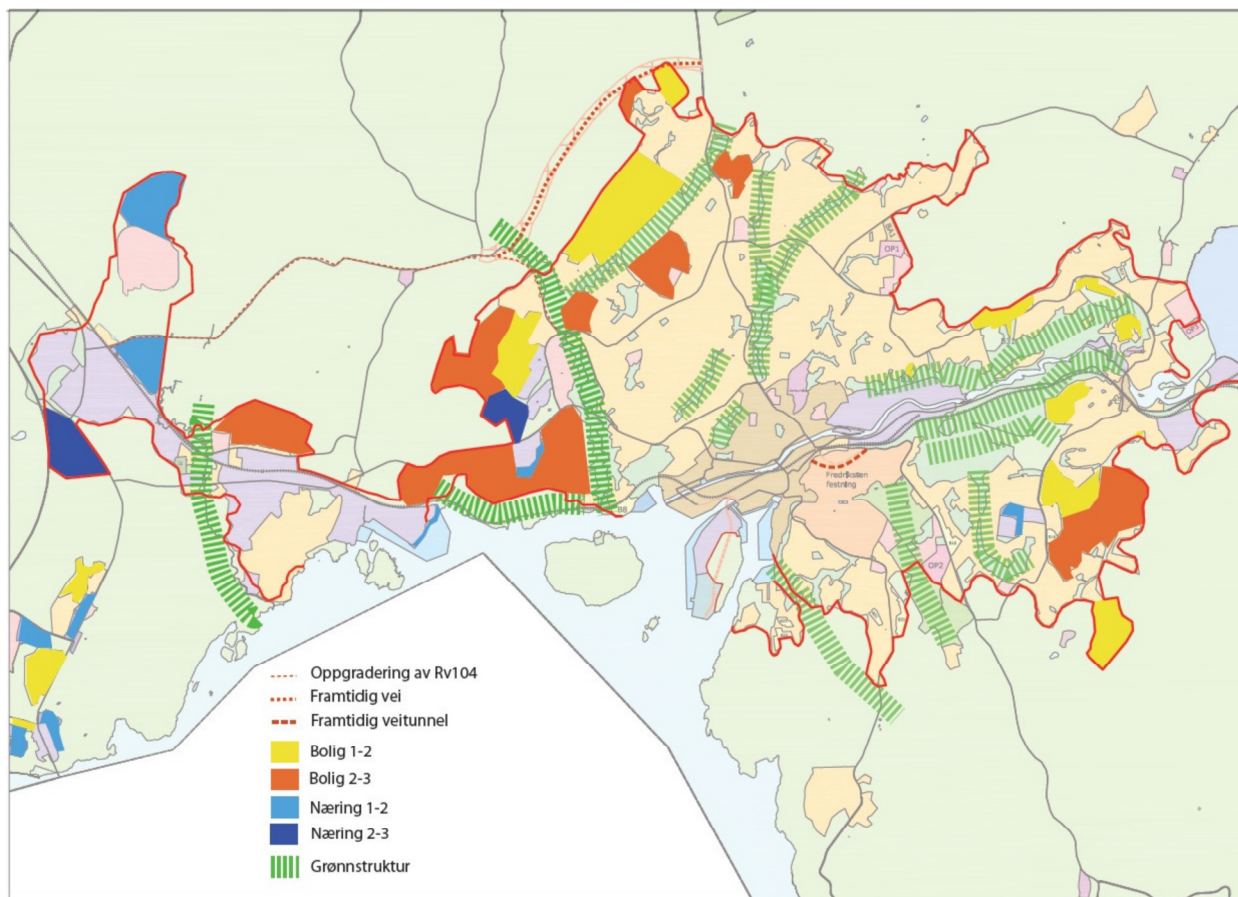
I 2015 har det vært sterkt fokus på gjennomføring av prosjektet «En dør inn»

med ressursene boligkoordinator, miljøvaktmestere og boligkontakt i Nav som sentrale ressurser. En av målsettingene er å gjøre det enklere for brukere av de kommunale tjenestene i deres møte med kommunen. Modellen skal blant annet sikre en rask og tydelig ekspedering av brukere og bistå den enkelte med å skaffe nytt eller å beholde/mestre sitt eksisterende boforhold. I 2015 har tjenesten bistått mer enn 100 personer – spesielt de som sliter aller mest med å bo. Mange har fått en betydelig bedre bosituasjon etter at teamet har bistått dem. Et annet fokusområde er å forhindre utkastelser og mer enn 10 utkastelser er forhindret i 2015. En utkastelse er en stor belastning for den enkelte og i tillegg viser beregninger at en utkastelse koster mellom 80-100 000 kr.

I det vedtatte programmet vises det til behov for en rekke boliger; demensboliger, rus-/ psykiatri, andre vanskeligstilte, fysisk og/eller psykisk utviklingshemmede, omsorgsboliger for eldre, større familieeileiligheter og nødboliger. 4 familieeileiligheter ble ferdigstilt i november 2015. Ved utgangen av 2015 er det behov for å intensivere planene rundt bolig og boligutvikling i kommunen i årene fremover.

Husbanken åpner for et nytt samarbeid for de neste årene, basert på strategiplanen «Bolig for velferd». Frem mot juni 2016 skal kommunen drøfte mulighet for en ny samarbeidsavtale videre med Husbanken.

By og arealutvikling

Arealplan

Kommunens arealplan ble vedtatt i 2011 og viser utbyggingsområder i ulike perioder i planperioden.

Etter høringsperioden forelå flere innsigelser fra overordnet myndighet og Fylkesmannen måtte avholde meklingsmøte. I meklingsprotokollen er det flere punkter som skal følges opp.

Området for Regionalt næringsområde skal behandles spesielt. Det har gjennom 2015 vært kontakt med grunneierne i området og det pågår samtaler om gjennomføring av regulering. Det er ennå litt usikkert om alle grunneiere vil delta i dette.

Ved utgangen av 2015 har Halden kommune selv få tomter til boligformål. Det er imidlertid om lag 350 tomter i privat besittelse, og ytterligere reguleringsplaner er under utarbeidelse. Disse er spredt ut

over hele kommunen og kommer til å stå ferdige i 2016. Kommunens rolle som regulator i et tomtemarked er pr. i dag ikke til stede, som følge av få ledige kommunale tomteareal.

Grunneiere av områder som er pekt på som utviklingsområder er kontaktet av Halden kommune med det formål å få informasjon om når utbygginger er tenkt iverksatt. På grunn av lite interesse vurderer rådmannen å foreslå utskifting/innløsning av områder i forbindelse med kommuneplanens arealdel som skal rulleres i inneværende kommunestyreperiode.

Sentrumsplanarbeid

Gjennom 2014 og 2015 har det vært et omfattende arbeid med utviklingen av Sentrumsplan. Sentrumsplanen skal gi klare føringer på arealdisponering innenfor sentrumssonen, og bidra til en større forutsigbarhet for utbyggere. I arbeidet har

det vært fokusert på den fortetningsstrategi som vedtatt arealplan legger opp til. Mye av veksten skal kanaliseres til sentrum, om lag 1000 boliger skal kunne opparbeides i sentrum. Dette utfordrer utnyttelsesgrader og høyder på bygg/kvartaler. Sentrumsplanen ble lagt frem for politisk behandling i mai 2015 men ble utsatt på ubestemt tid. Rådmannen ble bedt om å gå i dialog med jernbaneverket for å finne løsning på jernbanens fremføring av dobbelsporet til Halden. Det har ikke vært mulig å få dette på plass i 2015. Avklaringer forventes i 2016/17.

Bruk av og fremtidig disponering av kommunale bygg i sentrum

Halden kommune disponerer gjennom leiekontrakter med Halden kommunale pensjonskasse, flere bygg i sentrum av Halden. Det har i 2015 blitt gjort vedtak om å kjøpe tilbake en rekke bygg som i dag står ledige eller ikke skal benyttes av kommunen i fremtiden. Prosessen har startet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Halden kommune skal være en trygg kommune å leve og bo i. Kommunen skal til enhver tid ha et planverk, som sikrer innbyggere og de som oppholder seg i kommunen på best mulig måte. Halden kommune har, som andre kommuner, en lovfestet beredskapsplikt, et generelt og grunnleggende ansvar for å ivareta innbyggernes sikkerhet og trygghet. Kommunen utgjør på denne måten det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen.

Kommunen har kriseledelse som på kort varsel innkalles når det oppstår en hendelse med slik karakter og omfang at de ordinære innsatsorganene og det normale apparatet må ha bistand.

I tillegg til kriseledelsen har kommunen et psykososialt kriseteam. Denne beredskapsgruppen aktiveres når det er

behov for oppfølging ved kriser, ulykker og katastrofer.

Det ble i 2012 utarbeidet en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) for kommunen.

Overordnet beredskapsplan ble godkjent i kommunestyret 19.12.13.

Det har foreløpig ikke vært gjennomført tilsyn på bakgrunn av ny beredskapsplan. Dette vil bli gjennomført i 2016.

Kommunen var ikke involvert i beredskapssituasjoner i 2015.

Kommunen deltok i 2015 i et arbeid på oppdrag fra Fylkesmannen i Østfold sammen med Politiet og Fredrikstad og Sarpsborg kommuner om etablering av et felles evakuert- og pårørendesenter (EPS) for Østfold. Forslag til slikt senter er overlevert Fylkesmannen.

I tillegg har kommunen i 2015 inngått samarbeidsavtaler med Østfold og Halden Røde kors. Det er også innledet et samarbeid med Halden Kvinners Sanitetsforening.

Det ble i desember gjennomført en øvelse sammen med Politiet, Fylkesmannen, IFE, Strålevernet og Saugbrugs. På grunn av andre presserende oppgaver var det ikke full deltakelse fra alle partene i øvelsen, og utbyttet ble ikke optimalt for Halden kommune.

Beredskapsplanen er oppdatert etter øvelsen.

Klima og miljø

I innledningen til kommunens samfunnsplan er det beskrevet hvordan utviklingen i Halden skal være de kommende årene «Veksten skal være bærekraftig, fremtidsrettet og ivareta miljø, klima og natur slik at etterfølgende

generasjoner kan ha et solid fundament å bygge videre på.»

Halden kommune har de siste år hatt stram økonomi, der det har vært vanskelig å sette av nok resurser knyttet til miljøarbeidet i kommunen. Det har derfor vært viktig at alle avdelingene har tatt miljøtankegangen inn i sitt daglige virke

*November i Haldenskogen (2015)
Foto: Harald Nøding Østvik*

I 2015 skrev kommunen under på en samarbeidsavtale med nabokommuner i fylket vedrørende kjøp av ladeinfrastruktur for el-biler. Videre er det inngått leasingavtale på 14 el-biler m/tilhørende ladeinfrastruktur til de hjemmebaserte tjenestene i kommunen. Dette er et skritt i riktig retning fra forrige leasingavtale.

Halden kommune er medlem i grønt punkt noe som gjør at kommunen skal stille miljøkrav ved inngåelse av nye avtaler. Dette gjør at miljøaspektet har fått en lang

viktigere plass i kommunens innkjøpsstrategi en tidligere.

Gjennom klimaforliket er det enighet på nasjonalt plan om at fossil fyringsolje som grunnlast og topplast skal fases ut av alle offentlige bygg innen 2020. Mange kommuner er «oljefri», eksempelvis Oslo kommune. Halden kommune vurderer nå hvilke løsninger vi skal velge for våre 14 fyrkjeler. En aktuell løsning kan være å beholde fyringsanleggene og gå over til bruk av bioolje. Dette vil være en overgangsløsning, der oljekjelene fases ut etter hvert som de av naturlige grunner må skiftes ut.

Overgang til fossilt fritt brensel og bruk av flere el-biler til kommunes tjenester vil bidra til å bringe kommunen nærmere målet om 20 % reduksjon innen 2020.

I 2015 startet kommunes VA-avdeling byggingen av nytt renseanlegg på Refne. Renseprosessen består i både biologisk og kjemisk rensing, og sluttbehandling av slammet i et biogassanlegg. Tiltakene vil gi positiv effekt både på livet i fjorden, gjennom lavere tilførsel av næringssalter, og mindre klimagassutslipp. I biogassanlegget går slammet igjennom en kontrollert forråtningsprosess der det produseres metangass. Metangassen vil brukes til produksjon av strøm for anlegget og til oppvarming av vann for fjernvarme. Dette er det viktigste miljøtiltaket i Halden kommunen i 2015.

Energiforbruk og klimagasser

Kommunen deltar i samarbeidsprosjektet *Klima Østfold* der flere kommuner i Østfold samarbeider om oppfylling av kommunenes vedtatte klimamål.

I kommunedelplan for klima og energi har kommunen forpliktet seg til å redusere energiforbruket i kommunale bygg.

En aldrende bygningsmasse gir stort potensiale for energibesparende tiltak, men

det kreves at det stilles midler til disposisjon. Eiendomsavdelingen har, i 2015, delvis iverksatt sterkt påkrevde enøktiltak, men pga. manglende kapasitet har ikke omfanget vært så stort som ønsket.

Sentrale styringssystem for oppvarming og ventilasjon parallelt med en gradvis enøk-oppgradering av den kommunale bygningsmassen vil kunne bidra til å redusere økningen i energiforbruket. I 2015 er det installert SD-anlegg på rådhuset og på skolene Os, Hjortsberg, Gimle og Tistedal. Dette vil på sikt bidra til en mer riktig bruk av energi, da byggene varmes opp på dagtid og stenges av på nattestid. En utfasing av oljekjeler uten gjennomføring av enøktiltak i de gamle bygningene kan på kort sikt gi en økning i forbruk av elektrisk energi.

Biogassanlegget ved renseanlegget på Refne kan levere varmt vann til fremtidige boliger på Tyska/Hollenderen.

Drift av pumper knyttet til kommunens VA-infrastruktur utgjør også en betydelig del av energiforbruket. Kommunen gjør en stor innsats med fornying og vedlikehold av pumper, og gjennomførte i 2015 en vesentlig oppgradering av kommunens ledningsnett. Kloakk og overflatevann blir separert slik at vannmengden som skal pumpes og behandles i kommunens renseanlegg blir vesentlig mindre, som igjen leder til lavere forbruk av energi.

Ytre miljø

Kommunens arbeid på eget ledningsnett, private tilknytninger og etablering av private minirensesanlegg har gjort at vannkvaliteten i bybekkene er bedre enn tidligere. For første gang på 70-80 år ble det påvist gyttende ørret langt oppe i Remmenbekken. I Enningdalselva ble det også registrert rekord stor tetthet på småfisk i 2015.

Fisken er tilbake i Remmenbekken.

Foto: Harald Nøding Østvik

Kommunen ønsker å fokusere på at avfall skal håndteres på en forsvarlig måte. Avfallsreduksjon, gjenbruk og gjenvinning er sentrale prinsipper som vektlegges.

I 2015 har kommunen videreført opprydningen rundt de kommunale miljøstasjonene. Det ble samlet inn 59 tonn ulovlig hensatt avfall mot 84 tonn i 2014. Arbeidet er prioritert. Det jobbes med et prosjekt knyttet til fjernmåling av fyllingsgraden i containere på miljøstasjonene og i hyttecontainere vha. ultralyd sensorer. Det er bevilget kr. 200.000 m i støtte til prosjektet fra det regionale forskningsfondet, Oslofjordfondet. Riktig tømning vil bidra til redusert transport og lavere CO2 utslipp i kommunen.

I 2015 har det vært en økning i innsamlet restavfallsmengde på 3-4 %. Innsamlet matavfall utgjorde i 2015 et totalt volum på til ca. 1 200 tonn. Matavfallet blir brukt til biogassproduksjon og dette krever et rent avfall. Matavfall med innslag av hageavfall blir derfor levert som restavfall.

Kommunen har mål om å øke gjenvinningsprosenten ved å tilrettelegge for en mer optimal innsamling og finne godt og økonomisk fordelaktige gjenvinningsløsninger.

Svevestøv og NOx

I august 2015 ble det satt ut 3 målestasjoner i Halden sentrum.

Målestasjonene skal måle luftkvaliteten i sentrum og er en del av et nasjonalt prosjekt finansiert av Miljødirektoratet. Resultatet fra målingene vil først bli offentliggjort sommeren 2016.

Kommunen er også med i et samarbeid knyttet til overvåkning av lokal luftkvalitet sammen med Sarpsborg, Fredrikstad og Moss. Med bakgrunn i tidligere målinger ble det ikke gjort kommunale målinger i 2015. Under normale forhold følger luftkvaliteten i Halden nivåene i nabo-kommunene, der det måles kontinuerlig. En forverring i måleresultatene i Fredrikstad og Sarpsborg kan utløse behov for nye målinger i Halden.

Tidligere målinger i Halden har vist at det er privatbilisme og vedfyring som er de største kildene til klimagassutslipp i Halden.

Friluftsliv

2015 var friluftslivets år. Året ble innviet ved at ordfører sov ute under åpen himmel en natt i januar 2015. I budsjettet for 2015 var det vedtatt at kommunens eiendom på Ulveholtet skulle reguleres til naturvernformål. Kommunen utarbeidet reguleringsplanen i egen regi og planen sluttbehandlet i kommunestyret like før årsskiftet. Halden kommune fikk ros både fra fylkesmann og fra fylkeskommunen for tiltaket, og er nå en forgangs kommune i fylket inne kommunalt vern.

Gjennom året arrangerte flere lag og foreninger mange fine tiltak for å markere friluftslivet. Nytt av året var gjenåpningen av pilegrimsleden gjennom kommunen, der blant annet kronprinsesse Mette Marit deltok i august. Vandringen var en nasjonal, tverrkirkelig mobilisering for klimarettferdighet i forkant av klimatoppmøtet i Paris, høst 2015.

Godt multeår i Halden (aug.2015)
Foto: Harald Nøding Østvik

Vann

Pr. 31.12.2015 har Halden kommune ca. 222 med vannledningsnett. Dimensjonen varierer fra 100mm til 600mm. Til vannledningsnettet hører også med 7 trykkøkingsstasjoner, 22 reduksjons-ventiler, 520 vannkummer med stengeventiler og brannventiler. Det er i 2015 satt ned 25 vannmålere slik at vannledningsnettet i dag inneholder totalt 34 vannmålere. Målerne overvåkes slik at vi til en hver tid kan kontrollere vannmengden som går gjennom disse. Lekkasjer som ikke kommer opp til overflaten kan således lokaliseres ved at det går unormalt mye vann gjennom måleren i området. Ved hjelp av målerne har Halden kommune fått forbedret kontroll på vannproduksjonen på Lille Erte vannbehandlingsanlegg. Normal produksjon ligger i dag mellom 12000-14000m³.

Det har i 2015 vært 32 vannlekkasjer. Ingen av disse på større ledninger. Største ledningsbrudd er på en 200mm ledning. Alle vannledningsbrudd er reparert innenfor ønsket tidsramme på 8 timer.

Arbeidet med Ringledning vann ble i 2015 fullført fra Rokkeveien til riksvei 21 ved Båt-Holm. Denne ledningen gir en vesentlig bedring av vannforsyningen til Nexans, Sørlifeltet og Vestre Berg.

I desember 2015 ble planlegging av oppgradering av vannledningsnett på Leiren ved Svinesund startet fordi det har kommet signaler om betydelig økt aktivitet i området. Planleggingen innebærer at trykkøkingsstasjonen i Hellekleva blir nedlagt og flyttet til høydebassenget i samme område. I tillegg økes ledningsdimensjonen til 400mm PE. Arbeidene er planlagt startet opp i januar 2016 og ferdigstilt i løpet av første halvår 2016.

Høsten 2015 ble 400lm av vannledningen i BRA-veien skiftet ut. Dette innebar en vesentlig forbedring av nettet på en strekning hvor vi har hatt mange vannlekkasjer.

Avløp.

Pr. 31.12.2015 har Halden kommune ca. 300 km med spillvannsledninger og en tilsvarende lengde med felles/overvannsledninger. Totalt antall avløpspumpestasjoner er 70 stk. Alle disse er dataovervåket slik at uregelmessigheter oppdages umiddelbart da de fleste funksjoner er alarm overvåket. Alle stasjonene er utstyrt med minimum 2 stk. pumper. Det har i 2015 vært 10 avløpslekkasjer og 12 avløpsstopp.

Det har i løpet av 2015 blitt investert betydelige beløp på separering av avløpsnett. Dette betyr at abonnenter som ikke har separert sitt private avløpsnett får pålegg om å utføre dette når kommunen er ferdig med arbeidene på hovedledningsnett. Påleggsutsendelse med oppfølging er en omfattende jobb som krever mye ressurser og god oversikt. Denne jobben har blitt prioritert i 2015.

For abonnenter som har lang avstand til det kommunale avløpsnett kan separering av det private avløpsnett bli kostbart. Halden kommune har innført en tilskuddsordning som tilsier at den som får utgifter over 100 000 kr. kan søke om tilskudd. Det gis tilskudd opp til 95 000 kr. pr eiendom. Dersom kostnadene til separering av det private ledningsnett overstiger 195 000 kr. kan abonnenten velge om han vil benytte minirensanlegget til å løse avløpsforholdene. I 2015 ble ca. 40 eiendommer på Buer koblet til det kommunale avløpsnett ved hjelp av denne tilskuddsordningen. Ordningen er en vinn/vinn situasjon for miljø, kommune og abonnenter. Abonnenten blir koblet til det kommunale avløpsnett istedenfor å installere minirensanlegg. Dette er en miljøgevinst og kommunen får refundert sine kostnader ved hjelp av tilknytningsavgift og avløpsavgift. Det ble i 2015 utbetalt 3 348 000 kr. i tilskudd. I 2015 ble oppgradering av Remmen rensanlegg igangsatt. Prosjektet skal ferdigstilles i 2017 og har en kostnadsramme på over 200 mill. kr.

Den største utfordringen på avløpssektoren i fremtiden er håndteringen av overvann. Det må sees på nye og alternative metoder til å håndtere dette da regnintensiteten øker. Halden kommune har i 2015 lagt planer for håndteringen av overvannet i 3 problemområder. Disse er Eskeviken, Bjerklundveien i Tistedal og Torgny Segersteds gate. Gjennomføringen av disse tiltakene er planlagt utført 2016.

Investering.

I henhold til hovedplan VA 2013-2016 var det i investeringsbudsjettet for 2015 avsatt 168,5 mill. kr. hvorav 100 mill. kr. skulle gå til det nye avløpsanlegget på Remmen og 68,5 mill. kr. til separering av ledningsnett og oppgradering av vannledningsnett. På grunn av forsinkelser av anleggsarbeidene på

Remmen viser regnskapet for 2015 at det ble brukt kr 38 323 261 kr. Øvrige midler er overført til 2016. Til separering av ledningsnett og oppgradering av vannledningsnett viser regnskapet for 2015 et forbruk på 46 671 109 kr.

Prosjektoversikt VA-2015.

- P6232 Driftskontroll/kamerabil:
 - o Ny kamerabil tatt i bruk mars 2015.
- P6237 Ringledning vann:
 - o Vannledning og spillvannsledning lagt langs Lundestadveien frem til riksvei 21. Arbeidene fortsetter i 2016 da med start ved Stangskovene i Tistedal og mot Asak skole.
- P6243B Skiveien:
 - o Omlegging av vann- og avløpsledninger i BRA-veien. Arbeidene ble utført høsten 2015. Neste etappe starter opp vinter/vår 2016.
- P6248M Vannmålere:
 - o Det er satt ned 25 vannmålere på vannledningsnett i 2015.
- P6252 Knardal:
 - o Ledningsarbeider har pågått hele 2015. Ny overvannsledning fra Knardal til havnebassenget er planlagt i 2016.
- P6271: Holvannet- Ny råvannskilde:
 - o Arbeidene startet opp høsten 2015 fortsetter i 2016.
- P6272: Utbedring av pumpestasjoner
 - o Sorgenfri: Arbeidene startet opp høsten /vinter 2015 ferdigstilles 1.mai 2016.
- P6273: Oskleiva/Damhaugen:
 - o Prosjektering pågår internt. Anleggsstart planlagt høsten 2016
- P6244: Glenne:
 - o 1. etappe ferdig prosjektert, legges på Doffin februar 2016, anleggsstart mai 2016.
- P6274: Remmen renseanlegg:
 - o Anleggsarbeider pågår fortsetter i 2017.
- P6275: Gimle/Næridsrød:
 - o Prosjektering på går internt.
- P 6278: Brattskott:
 - o Overtatt ledningsanlegg
- P6276: Overvannstiltak:
 - o Planlagte tiltak utføres i 2016.

Visjon og verdier

Visjon – fra kommuneplanens samfunnsdel

«Halden kommune skal målrettet arbeide for å styrke den positive utviklingen Haldensamfunnet er inne i, slik at Halden blir det beste sted å være for de som bor her, næringslivet, institusjoner og de som ønsker å flytte hit for å bosette seg eller etablere næringsaktivitet.»

Verdier

Verdigrunnlaget skal gjenspeile organisasjonskulturen og skal være en veileder i daglige valg, beslutninger og prioriteringer. Verdiene skal gjenspeiles i samhandlingen mellom ledere og ansatte, ansatte imellom, mellom ansatte og kommunens brukere og innbyggere og mellom administrasjon og politikere.

Kommunens verdigrunnlag bygger på fire grunnverdier.

- TILLIT
- ÅPENHET
- RESPEKT
- REDELIGHET

Kommunen forvalter store verdier på fellesskapets vegne og er derfor helt avhengige av tillit. **Tillit** bygges gjennom samhandling preget av åpenhet og respekt. Tillit må også opparbeides gjennom saksbehandling som ivaretar rettsikkerhet og likebehandling.

Åpenhet skal prege all kommunikasjon i kommunen. Åpenhet er en nødvendig forutsetning for å skape tillit og respekt mellom de ulike partene.

Respekt skal vises uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsnivå, religion og sosial status. Alle skal oppleve at de blir verdsatt, sett og hørt. Respekt er en nødvendig forutsetning for tillit.

Redelighet må utvises i ord og handlinger. Redelighet er en nødvendig forutsetning for å kunne oppnå tillit og respekt.

Etikk

Etiske retningslinjer

Halden kommune har utarbeidet etiske retningslinjer som skal gi medarbeiderne nødvendig veiledning til å praktisere det felles verdigrunnlaget i organisasjonen. Kommunen, både folkevalgte og medarbeidere, har et etisk ansvar i utøvelsen av sine ulike roller. Det er derfor viktig med en felles oppfatning av hva som er riktig eller galt i ulike situasjoner. Gjennom de etiske retningslinjene skal ansatte og folkevalgte få en felles forståelse av grensene for hva som er etisk riktig eller galt. Revidering av Etiske retningslinjer er iverksatt i 2015 og vil slutføres i juni 2016.

Korrupsjonsforebygging

Halden kommune er medlem i Transparency International Norge (TI). TI er en global sivilsamfunnsorganisasjon med mer enn 100 avdelinger over hele verden. Den norske avdelingen ble grunnlagt i 1999 og holder til i Oslo. Nettverket samarbeider med myndigheter, næringsliv og sivilsamfunn om å utvikle og iverksette effektive tiltak for å bekjempe korrupsjon. TI har de siste årene fått et stort antall norske kommuner som medlemmer og har derfor etablert et nettverkssamarbeid med KS om antikorrupsjon.

Etikk og prioriteringer

Ansatte møter daglig utfordringer i forhold til etikk i sitt arbeid. Nasjonale saker har de siste årene vist at varsling kan være avgjørende for å få frem kritikkverdige forhold som innebærer risiko for korrupsjon. Halden kommune innførte i 2012 ekstern varsling der ansatte kan varsle om kritikkverdige forhold til et eksternt varslingsmottak. Dette kan være forhold som er i strid med lov eller etiske normer eller forhold som korrupsjon eller

andre kriminelle handlinger. Det er også etablert ekstern varsling for innbyggerne. Rådmannen er opptatt av å gi tilstrekkelig beskyttelse til de som står frem og varsler om avvik fra etiske normer og/ eller lovverket. Kommunens svært stramme økonomi, med betydelige bemanningsreduksjoner og kutt, medfører behov for prioriteringer. Innen helse og omsorg har det over tid vært jobbet med å styrke etisk kompetanse/etisk refleksjon. Dette skal på sikt implementeres i hele organisasjonen.

Styringssystemer

Helhetlig styring

Styringssystemer sikrer at kommunen kan etterprøve utført arbeid og bidrar til å synliggjøre hvor det er behov for endringer. Halden kommune ønsker å være en effektiv og utviklingsorientert organisasjon og utarbeidet derfor i 2013 en strategi for innføring av helhetlig styring. Arbeidet ble videreført i 2014 og 2015. Helhetlig styring er viktig for å:

- Øke bevisstheten i forhold til hvilke resultater som skulle oppnås
- Skape et grunnlag for vurdering og utvikling av tjenestene
- Skape forutsigbarhet for brukere/innbyggere
- Skape et godt grunnlag for beslutninger – både administrative og politiske
- Øke tilfredsheten blant ansatte

I 2015 har rådmannen prioritert utvikling av årshjulet gjennom implementering av flere aktiviteter innenfor ulike områder.

Nye måleindikatorer er innarbeidet i budsjett 2016.

Rådmannen har hatt et særskilt fokus på internkontroll og avvikshåndtering. Det er anskaffet et nytt elektronisk verktøy som skal bidra til å sikre struktur i arbeidet med internkontroll og lette avvikshåndteringen.

Vedtaksoppfølging har hatt høy prioritet også i 2015.

Overordnet arbeidsgiverstrategi ble sluttført i juni 2015, og arbeidet med revisjon av etiske retningslinjer ble påbegynt. Revisjonen skal være ferdig i juni 2016.

I vår helhetlige styringsmodell avklarer rådmannen innholdet i rapporteringen til kommunestyret. Dette bidrar til å skape forutsigbarhet i rådmannens rapportering

og muliggjør en bedre styring ved at hver enkelt leder på de ulike tjenestestedene har oversikt over hva som skal inngå i tertialrapportering.

Lederutviklingsprogrammet har vært en god og viktig arena for å øke kompetansen på styring blant kommunens ledere.

Kommunestyret vedtok i 2015 et nytt politisk delegeringsreglement som også delegerer fullmakter til rådmannen.

Internkontroll

Kommuneloven inneholder formelle krav til internkontroll. Det ligger derfor i rådmannens oppgave å sørge for at regelverket overholdes og at kommunen har en betryggende kontroll innenfor de ulike områdene som økonomi- og personalforvaltning, anskaffelser, IKT-styring og informasjonssikkerhet, saksbehandling og myndighetsutøvelse samt tjenesteproduksjon.

Et godt internkontrollsystem skal oppleves som tilgjengelig og enkelt å bruke. Dette er viktig for å sikre kvaliteten i tjenestene. Internkontrollsystemet skal bidra til at hele organisasjonen har fokus på kontinuerlig kvalitetsforbedring gjennom dokumentasjon, systemer og avvikshåndtering. Våren 2015 intensiverte kommunen internkontrollarbeidet. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe med mandat til å utarbeide en hensiktsmessig og intuitiv måte å organisere rutine på, samt iverksette informasjon og opplæring etter rådmannens prioriterte liste. I løpet av høsten hadde gruppen flere seanser der struktur, risikovurdering, avvikshåndtering og kontroll ble gjennomgått. Alle kommunalavdelingene var representert med ulike enheter på disse seansene, og tilbakemeldingene fra dem har vært udelte

positive sett fra et brukerperspektiv. At innføring av dette systemet mottas positivt ute i organisasjonene underbygger rådmannens tro på at internkontroll som arbeidsmetode vil medføre kontinuerlig kvalitetsforbedring og læring i alle ledd i organisasjonen. Gruppen som arbeider med internkontrollsystemet er fra desember 2015 utvidet med en representant fra hver kommunalavdeling. Disse ressursene er håndplukket for å være pådriver for prosessene som skal kjøres ute i de enkelte enheter og avdelinger. Kommunen har gått til innkjøp av kvalitetssystemet Risk Manger som erstatter HIKS, kommunens egenutviklede internkontrollsystem. Risk

Manager benyttes av flere andre kommuner og er godt tilpasset kommunens behov. Systemet er bygget opp av moduler og Halden Kommune har kjøpt følgende moduler: dokumentstyring, risikovurdering, avvik, fall bruker/pasient, analyse og rapportering. Systemet er enkelt å bruke, avvik kan meldes både fra pc og håndholdte enheter, samt at analysemodulen visualiserer data på en enkel og oversiktlig måte. Rådmannen har store forventninger til systemet og kontrollen det gir.

Alle kommunens enheter skal ha tatt systemet i bruk i løpet av vårhalvåret 2016.

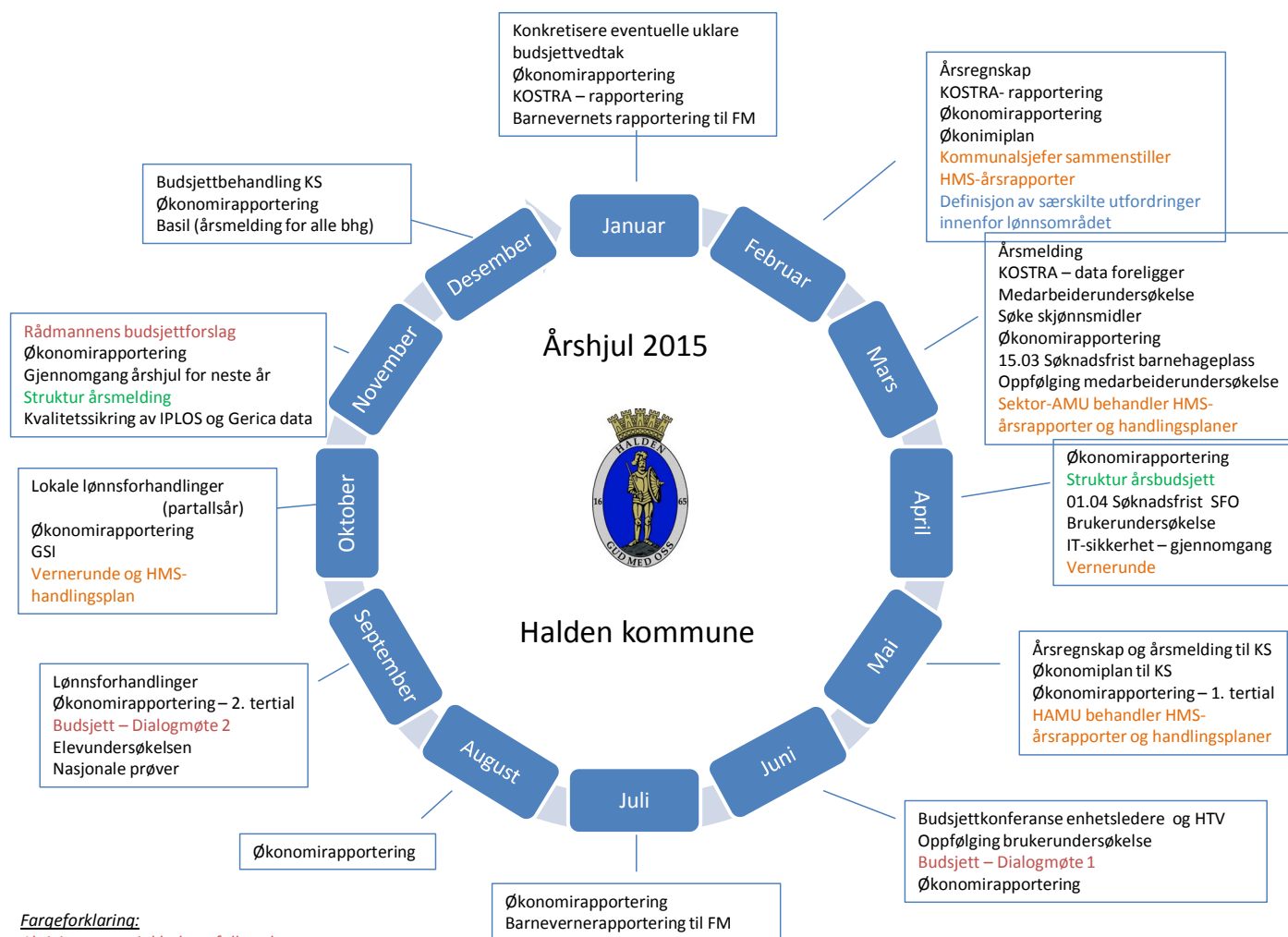

Foto: Merete Tangen

Årshjul

Bildet under viser Halden kommunes overordnede årshjul for 2015. Årshjulet viser oppgaver som har stor betydning for rådmannens overordnede arbeid. Årshjulet

bidrar til en transparent organisasjon i forhold til rådmann/ folkevalgte i og med at de folkevalgte har kjennskap til når ulike aktiviteter gjennomføres.

Fargeforklaring:

Aktiviteter som inkluderer folkevalgte

Administrative oppgaver

Organisasjon

Kommunestyret

Kommunestyret er Haldens øverste politiske organ og ledes i perioden 2015-2019 av ordfører Thor Edquist. Kommunestyret har etter valget i 2015 39 representanter fordelt på 9 ulike partier.

Kommunestyret har myndighet til å fatte vedtak i alle saker, men har i en rekke saker delegert beslutningsmyndigheten til underliggende organ.

Det ble i 2015 startet opp en folkevalgtopplæring i regi av KS (Kommunesektorens organisasjon). Folkevalgtprogrammet skal skape forståelse for det lokale selvstyret, og det ble lagt vekt på kommunestyrets oppgaver, roller og ansvar, i tillegg til kommuneøkonomi, planprosesser og folkevalgtes arbeidsgiverrolle.

Virksomheten

Virksomhetens øverste leder er rådmann Roar Vevelstad. Rådmannen har en egen stab som inneholder funksjonene:

- Personal- og organisasjon
- Økonomi og plan
- Kommunikasjon og service
- Juridisk

Rådmannen er også ansvarlig for den kommunale delen av NAV.

Halden kommunes organisasjon er bygd opp med kommunalavdelinger og har i 2015 hatt følgende kommunalavdelinger:

- Teknisk
- Undervisning, oppvekst og kultur
- Helse og omsorg

Nedbemanning

Halden kommune intensiverte arbeidet med nedbemanning i 2014 basert på politiske vedtak og for å komme i økonomisk balanse. Kommunen inngikk i juni 2015 et forlik i saken om oppsigelser i helse og omsorg. Essensen i forliket var at de oppsagte medarbeiderne fikk beholde sine ansettelsesforhold i kommunen, men med endrede arbeidsvilkår. Dette for å sikre økt fleksibilitet.

Totalt hadde Halden kommune en nedgang i antall årsverk på 23,8 i 2015.

Intern kommunikasjon

Gjennom 2015 har det vært satset på intern kommunikasjon. Arbeidet med nedbemanning i organisasjonen påviste utfordringer med å kommunisere med egne ansatte som ikke har tilgang til det tradisjonelle intranettet og til e-post. Halden kommune ble derfor den første kommunen i Norge som tok i bruk Facebook som en kommunikasjonskanal med egne ansatte, og ved utgangen av 2015 var 1500 ansatte knyttet til en lukket gruppe på Facebook. Et godt kommunikasjonsarbeid starter internt, og vil forhåpentligvis sette mange av kommunens medarbeidere i stand til å bli gode eksterne ambassadører for egen organisasjon.

Organisasjonsutvikling

Ledelsesutviklingsprogrammet 2013-2015 har hatt stort fokus innenfor organisasjonsutviklingen også i 2015. Ledelsesutviklingsprogrammet ble iverksatt iht. planen høsten 2013.

Den strategiske toppledelsen står overfor store muligheter og krevende oppgaver når det gjelder:

- Omfattende økonomisk omstilling og driftstilpassing for å skape positiv driftsbalanse og økonomisk handlingsrom som muliggjøre nye satsinger
- Videreutvikling av strategisk lederskap med fokus på klare mål, gode planprosesser, helhetlig styring og forpliktende resultatdialog
- Organisasjons- og kulturbygging
- Videreutvikling av en framtidsrettet arbeidsgiverstrategi som gir langsiktig rekruttering og kompetansebygging, godt omdømme og økt attraktivitet
- Å bidra til tydelige roller og godt samspill mellom politisk og administrativ ledelse som sikrer de folkevalgte et godt beslutningsgrunnlag og lederne et eget handlingsrom

For å møte ledelsesutfordringene har ledelsesutviklingsprogrammet omfattet flg. temaer:

- Organisasjonsforståelse i et systemteoretisk perspektiv
- Samhandling og tydelighet på aksept av roller og oppgaver
- Ledelse av folkevalgt styrte organisasjoner
- Lederen som arbeidsgiver – arbeidsgiverrollen
- Identifisere, forstå og håndtere bevisste og ubevisste krefter
- Opplæring i konkret oppgaveløsning innenfor personal- og økonomiområdet og i bruk av elektroniske verktøy som kan effektivisere driften

Det ble avholdt fire ledersamlinger i 2015:

29.01 – rådmannens ledergruppe

18.03 – enhets- og områdeledere

12.05 – enhets-, område- og avdelingsledere

24.08 – enhets- og områdeledere

Rådmannens ledergruppe deltok på alle ledersamlingene.

Som del av ledelsesutviklingen ble det gjennomført en ny prestasjonsdriveranalyse (GAP-analyse) i 2015. Prestasjonsdriveranalysene (PDA) viser gapet mellom viktighet og etterlevelse innenfor en del fokusområder. Analysen i 2015 ble gjennomført for å sjekke ut om ledelsesutviklingsprogrammet og andre prosesser har resultert i et mindre gap mellom viktighet og etterlevelse. Analysen viser forbedringer innenfor flere områder, men at en god del arbeid gjenstår.

Samlingen 24.08.15 omhandlet gjennomføring og ansvarlighet samt ledelse i Halden kommune i tiden som kommer i lys av ny GAP-analyse.

Det ble søkt om OU-midler fra KS til tiltak innenfor ledelsesutviklingen også i 2015. Kommunen ble tildelt til sammen kr 192.000 i OU-midler.

Ledelsesutviklingen videreføres i 2016 gjennom oppfølgingsarbeid i alle ledergrupper.

Strukturelle endringer

Rådmannens ledergruppe har i 2015 i tillegg til rådmannen bestått av de tre kommunalsjefene, personalsjef, økonomisjef, leder kommunikasjon og service og NAV-leder. Som følge av at rådmannen og to av kommunalsjefene sluttet i kommunen, har det f.o.m. juni 2015 vært en eller flere konstituerte ledere i rådmannens ledergruppe.

Rådmannen

Ny rådmann ble ansatt medio desember.

Rådmannens stab består av politisk sekretariat, juridisk og leder av informasjonsvirksomheten.

Sentral/Felles

Under området økonomi og plan ble avdeling for samfunnsutvikling opprettet. Dette samlet funksjonene overordnet plan, næring, strategisk eiendom og folkehelse. Leder av avdelingen tiltrådte stillingen 01.01.16.

Organiseringen i sentral/felles (støttefunksjonene) vil bli vurdert på nytt 2016.

Helse og omsorg

Samlokalisering av koordinerende fellestjenester i 3 etg. på Rådhuset ble gjennomført i januar 2015.

Teknisk

Det har vært jobbet med organisasjonsplan igjennom 2015, implementering forventes i løpet av 2016

Undervisning & oppvekst og Kultur

Ingen endring i organisasjonsstruktur gjennom året.

Personal & HMS

Arbeidsgiverstrategi

Overordnet arbeidsgiverstrategi ble vedtatt i kommunestyret 26.08.15.

Den nye arbeidsgiverstrategien baseres på følgende fire overordnede perspektiver:

- Halden kommunes oppdrag/utfordringer
- Den åpne organisasjonen
- Helhetlig og utfordrende lederskap
- Kompetente og myndiggjorte medarbeidere

HMS

Et godt og systematisk HMS -arbeid skal bidra til et arbeidsmiljø som er til alles beste. Det overordnede HMS- systemet skal bidra til at man har et verktøy for å forebygge og løse problemer som oppstår. Våre HMS- dokumenter er ikke statisk, men i stadig utvikling. Det ble jobbet for å få på plass et elektronisk avvikssystem, men det forutsetter blant annet at alle ansatte har en egen bruker i datasystemet. Problemene med dette samt at søkemulighetene i internkontrollsystemet var for dårlige, førte til at det ble besluttet å kjøpe inn en ny løsning for internkontroll. Fra årsskiftet og frem til 30.06.16 skal nytt system implementeres og tas i bruk.

Fokus på nærvær, forebyggende arbeid og gode rutiner for oppfølging av de som blir syke har hatt sterkt fokus også i 2015. Rådmannen satte dette høyt på dagordenen og IA-satsing ble satt som et fokusområde for 2015-16. Det innebar at en egen arbeidsgruppe og styringsgruppe ble nedsatt. NAV arbeidslivssenter deltok i arbeidsgruppen og bidro til kartlegging før prosessen startet. Arbeidsgruppen har et bredt mandat med hovedmål å få ned

sykefraværet og øke samarbeidet mellom tillitsvalgte og ledere.

Det er etablert team med IA-ressurspersoner som består av ledere som drar ut til ulike ledernettverk for å bidra til fokus på IA-arbeidet og erfaringsutveksling.

Et annet grep innen sykefraværarbeidet er å etablere kontakt med andre bedrifter. NAV arbeidslivssenteret har bidratt til å finne andre som kan være spennende for kommunen å drive erfaringsutveksling med. Det er planlagt møte med Sarpsborg kommune. I tillegg skal det etableres kontakt med Sykehuset Østfold og Freceenius Kabi.

Halden har den høyeste bruken av graderte sykemeldinger i Østfold, dette er vi glade for da det innebærer at mange er i noe jobb selv om de er syke. Vi tror at arbeid for de fleste er en viktig faktor for å bli frisk.

Målsettingen for 2015 var et nærvær på 92 %, altså et sykefravær på 8 %. Det er laget differensierte mål i de ulike kommunalavdelingene.

I 2015 var nærværet for hele året på 90,9 % som var det samme som i 2014. Det betyr at arbeidet mot 92 % nærvær fortsetter for fullt i 2016.

Vi har imidlertid stor variasjoner mellom de ulike kommunalavdelingene og gjennom året. Korttidsfraværet er en utfordring på noen arbeidssteder, men i hovedsak er det langtidsfraværet som er vår utfordring.

Tiltak og aktiviteter som er iverksatt for å ivareta HMS-arbeidet i Halden kommune:

Internkontroll/HMS- rutiner er det viktigste styringsverktøyet i HMS-arbeidet. Rådmannen er av

den oppfatning at et systematisk arbeid med ansattes helse, arbeidsmiljø og sikkerhet er viktige faktorer i nærværarbeidet.

Sykefraværsoppfølging

Det er fokus på tidlig oppfølging og tilrettelegging, og flere er gradert sykemeldt. Tilrettelegging for sykemeldte oppleves som mer krevende for lederne fordi kommunen er i en vanskelig situasjon med overtallighet, nedbemanning og trange økonomiske rammer. På tross av dette gjøres det mye godt IA-arbeid.

IA- rådgiver fra NAV arbeidslivssenter, bedriftshelsetjenesten og våre HMS – konsulenter har deltatt på dialogmøter/oppfølgingsmøter dersom lederne ønsker bistand. Resultatet har vært raskere avklaring og at flere har kommet tilbake til jobb. Tiltaket videreføres i 2016.

I 2015 ble arbeidet med å avslutte gamle saker hvor ansatte har vært ute av jobb i mange år intensivert. Flere har et perifert forhold til kommunen, etter at de har gått over på ulike trygdeordninger. Vi har kontaktet mange av disse via brev og møter, og dette arbeidet vil fortsette i 2016.

I tillegg intensiveres arbeidet med å avholde møter med alle som har vært ute av arbeidet i to år for å avklare om de kan komme tilbake eller skal avslutte arbeidsforholdet. Vi har gode rutiner for dette, men har ikke etterfulgt dem i tilstrekkelig grad. Dette vil være et fokusområde i 2016, og dette er en egen måleindikator i HMS- avdelingen.

Opplæring

Høsten 2015 ble det gjennomført grunnleggende HMS- opplæring for nye ledere og verneombud. Kurset holdes av bedriftshelsetjenesten i samarbeid med kommunens HMS-avdeling.

HMS- pris

I desember ble HMS- prisen delt ut for 5. gang, som første enhet i teknisk vant Halden brann- og feiervesen prisen. De var stolte og glade over et godt arbeidsmiljø og høyt nærvær.

Tiltak og aktiviteter for å øke nærværet i Halden kommune:

Tilretteleggingstilskudd

Avdelinger og enheter er flinke til å søke om tilretteleggingstilskudd via Nav. Tilskudd søkes både for å tilrettelegge for enkeltansatte og til gruppetiltak. I 2015 fikk kommunen ca. 1 000 000 kr. i slikt tilskudd, dette var 300 000 kr. mer enn i 2014. En del av tilskuddet har også gått til Aktiv på Dagtid-kort som ansatte kan benytte for å forhindre sykemelding.

Bedriftshelsetjeneste

I januar 2015 startet vi samarbeidet med ny bedriftshelsetjeneste(BHT), Stamina Helse. De gir bistand innenfor sykefraværarbeid, krisehåndtering, arbeidshelse, psykososialt arbeidsmiljø, inneklima, rus/avhengighet og undervisning/kurs.

BHT deltar på HAMU-møter og sektor AMU hvis ønskelig.

Alle ansatte har gjennom BHT tilbud om gratis behandling av fysioterapeut (3 konsultasjoner + 1 oppfølgingstime) og samtaler hos psykologspesialist. Tilbudet har vært godt mottatt.

Vi er godt fornøyd med kvaliteten på tjenestene de gir, og etter et år med innkjøring ser vi frem til det videre samarbeidet.

Sykefraværsutvikling Halden kommune 2011– 2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Halden kommune totalt	7,9 %	8,1 %	8,2 %	9,1 %	9,1 %
Sentral/felles	4,7 %	6,5 %	8,3 %	9,5 %	6,3 %
NAV – kommunal del	10,9 %	8,6 %	7,9 %	8,2 %	10,7 %
Undervisning, oppvekst og kultur	7,5 %	7,7 %	7,8 %	8,3 %	8,2 %
Kultur	1,8 %	4,1 %	6,1 %	3,0 %	7,4 %
Teknisk	4,8 %	6,0 %	5,5 %	5,2 %	4,6 %
Helse og omsorg	9,6 %	9,1 %	10,2 %	10,5 %	11,1 %

Medarbeidere

Antall og årsverk

Antall fast ansatte og årsverk pr. 31.12.15:

	Antall 2013	Årsverk 2013	Antall 2014	Årsverk 2014	Antall 2015	Årsverk 2015
Kvinner	1867	1394	1738	1343	1776	1321
Menn	494	424	452	405	478	404
Totalt	2361	1818	2190	1748	2254	1724

Utdanningsnivå

Tabellen nedenfor viser utdanningsnivået i Halden kommune pr. 31.12.15:

Utdanningsgruppe	Menn 2012	Kvinner 2012	Menn 2013	Kvinner 2013	Menn 2014	Kvinner 2014	Menn 2015	Kvinner 2015
Ufaglært	72	371	67	352	60	320	61	297
Faglært	138	695	143	680	136	612	156	653
Høyskole	49	308	49	311	54	301	57	307
Høyskole +	11	57	11	69	10	63	11	75
Lærere (inkl. adj., adj.+, lektorer)	98	293	92	291	83*	268*	90	285

*Antall lærere i 2014 er endret pga. feil i årsmeldingen for 2014 (hhv. 73 og 259).

Ledere og ansatte med personlig avlønning inngår ikke i oversikten.

Andelen ufaglærte i kommunen i 2015 er 15.9 % mot 17.3 % i 2014.

Andelen ufaglærte kvinner er 13.2 % i hovedsak pleiemedarbeidere i helse og omsorg. Andelen ufaglærte menn er 2.7 %.

Det arbeides kontinuerlig med å øke andelen faglærte ved tilsetninger og gjennom tilrettelegging for å ta fagbrev ved siden av arbeidet.

Alderssammensetning

Alderssammensetningen for fast ansatte i Halden kommune var som følger pr. 31.12.15:

Aldersgruppe	Antall personer 2012	Antall personer 2013	Antall personer 2014	Antall personer 2015
18-20	14	13	18	22
21-25	154	160	122	126
26-30	183	183	165	180
31-35	231	196	191	185
36-40	283	300	294	284
41-45	319	297	289	299
46-50	328	344	329	355
51-55	272	282	273	283
56-60	326	295	277	281
61-65	209	223	191	203
66-67	41	44	29	21
Over 67	20	24	12	15

Andelen ansatte over 61-67 år er stabilt. Antall ansatte over 67 år har økt noe fra 2015.

Det forventes likevel betydelig naturlig avgang de nærmeste årene, og rekruttering av tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft er utfordrende og vil bli et viktig satsingsområde.

Pensjonsalder

Et av delmålene i IA-avtalen 2014-2018 er at yrkesaktivitet etter fylte 50 år forlenges med 12 måneder. Med dette menes en økning sammenliknet med 2009 i gjennomsnittlig periode med yrkesaktivitet (gjelder personer over 50 år). For den enkelte virksomhet henspiller dette delmålet først og fremst på at virksomheten skal legge til rette for at flere kan stå lenger i arbeid. Slike tiltak er ledd i en livsfaseorientert personalpolitikk (jf. pkt. 7.1.4 i IA-avtalen), og bør inngå i det systematiske HMS-arbeidet. Pensjoneringsalderen påvirkes både av avgang ved uførhet, og ved at den ansatte velger å gå av. Mulighetene i pensjonsordningen har påvirket tidspunktet for når ansatte starter uttak av alderspensjon.

Rekruttering

P.t. er det sykepleiere, vernepleiere, ingeniører og førskolelærere som representerer den største utfordringen når det gjelder rekruttering av fagpersonell til kommunen. Det er spesielt vanskelig å rekruttere sykepleiere i helgstillinger. Det er også vanskelig å rekruttere lærere med godkjent lærerutdanning i løpet av skoleåret. Antall søkere til enhetslederstillinger i helse og omsorg og undervisning og oppvekst er begrenset.

Læringer

Kommunen hadde våren 2015 til sammen 36 læringer innenfor 5 fagområder (helsefagarbeider, barne- og ungdomsarbeider, aktivitør, kontorlag, institusjonskokk og tunge kjøretøyer). Antallet læringer ble redusert til 30 f.o.m. høsten 2015. Kommunen har nå læringer innenfor flg. fagområder: helsefagsarbeider, barne- og ungdomsarbeider, aktivitør, institusjonskokk, kontorlag og vei- og anleggsfag.

Det er i 2016 inngått en intensjonsavtale om økning av antall læringer til 2 pr. 1000 innbyggere.

Kommunens redegjørelse for likestilling

Halden kommune har også i 2015 vært bevisst på likestillingsaspektet ved rekruttering til stillinger. Kjønnsfordelingen er i likhet med andre kommuner skjev innenfor de ulike sektorene. Ønsket og målsettingen er å forbedre dette gjennom bevisst holdning ved rekruttering.

Kommunen har i enkelte tilfeller oppfordret underrepresenterte grupper om å søke ved annonsering av ledige stillinger.

Tilrettelegging av arbeidsplassen for medarbeidere med nedsatt funksjonsevne har stort fokus i kommunen.

Kjønnsbalanse

Rådmannens ledergruppe hadde ved utgangen av 2015 en kvinneandel på 56 %. Går en til ledernivået under (enhetsledere) var fordelingen 77 % kvinner (69 % i 2014). I avdelingsledersjiktet er kvinneandelen enda høyere.

I enhetene undervisning & oppvekst og helse & omsorg bør kommunen vurdere tiltak for å øke andelen mannlige søkere. Mens det i enhet teknisk bør vurderes tiltak for å øke andelen kvinnelige søkere.

Som for det offentlige generelt ser en at likestillingsspørsmålet er et resultat av kvinners og menns valg av tilknytning til arbeidslivet. En ser klare forskjeller i yrkesvalg i tabellene nedenfor.

Fast ansatte	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Halden i alt	2093	2235	2252	2424	2595	2373	2246
Kvinner	1649	1770	1752	1910	2064	1883	1768
Menn	444	465	500	514	531	490	478

Pr. 01.12.15	Antall			
Sektor	Kvinner	Menn	Andel kvinner i %	Andel menn i %
I alt	1745	474	79	21
Sentraladministrasjon	49	26	65	35
Undervisning og oppvekst	570	127	82	18
Helse og omsorg	1084	192	85	15
Kultur	14	9	61	39
Teknisk	25	117	18	82

Likelønn

Likelønn har ikke vært en sentral føring i tariffperioden 2014-2016..

Det legges imidlertid stor vekt på lik behandling av kvinner og menn ved lokale lønnsforhandlinger. Kommunen er kommet langt i dette arbeidet. I 2015 ble sykepleiere særskilt prioritert, mens både fagarbeidere, undervisningspersonell og høyskoleutdannede fikk tillegg i forhandlingene i kap. 4.A.1.

Alle gruppene har høy kvinneandel. Det gjenstår imidlertid likestillingsutfordringer knyttet til lønn i forhandlingskapitlene 3.4.2 og 5.2 hvor det forhandles individuelt selv om det har vært arbeidet kontinuerlig med likelønnsutfordringer i lengre tid.

Likelønn er et tema i lønnsamtaler.

Kjønnsfordelt lønnsstatistikk

Ser en på utviklingen av grunnlønn i Halden kommune, økte kvinner prosentvis mer enn menn fra 2014 til 2015.

Utviklingen i grunnlønn i Halden kommune i perioden 2007-2015

Utvikling av grunnlønn			
	Begge kjønn	Kvinner	Menn
2007	25770	25275	27325
% vis økning	6	6,1	5
2008	26573	26026	28314
% vis økning	3,5	3,6	3,8
2009	28291	27769	29947
% vis økning	6,5	6,7	5,8
2010	29282	28756	31003
% vis økning	3,5	3,5	3,7
2011	31552	31085	33049
% vis økning	3.0	3.3	2.1
2012	33005	32552	34476
%-vis økning	4.6	4.7	4.3
2013	33668	33266	35018
%-vis økning	2.0	2.2	1.6
2014	35207	34890	36270
%-vis økning	4.6	4.9	3.6
2015	36139	35835	37115
%-vis økning	2.6	2.7	2.2

Endring i månedsfortjeneste 2014-2015:

Kjønn	Måneds- fortjeneste 2015	Endring i måneds- Fortjeneste 2014-2015
Kvinner og menn	39210	1.0 %
Kvinner	38788	0.8 %
Menn	40571	1.4 %

Tabellen nedenfor viser lønnsforhold justert for ulike faktorer.

	2013		2014		2015	
	Kvinner måneds- fortjeneste i % av menns	Kvinner grunnlønn- i % av menns	Kvinner måneds- fortjeneste i % av menns	Kvinner grunnlønn i % av menns	Kvinner måneds- fortjeneste i % av menns	Kvinner grunnlønn i % av menns
Justert for						
Alder	95	95	96	96	95.6	96.7
Ansiennitet	_*	_*	_*	_*	_*	_*
Ansattgruppe	98	100	99	100	97.7	99.9
Stillingskode	99	101	99	101	98.3	100.4
Utdanning	97	98	97	99	97.5	99.4
Ujustert	_*	_*	_*	_*	95.6	96.6

*Tall ikke oppgitt

Arbeidstid

Det er utarbeidet elektroniske systemer for registrering av uønsket deltid i kommunen. Omfanget av uønsket deltid er størst innenfor kommunalavdeling helse og omsorg. Det er utarbeidet retningslinjer for reduksjon av uønsket deltid som skal bidra til at dette arbeidet prioriteres og forseres. Det har imidlertid i liten grad vært mulig å øke stillingsstørrelse for deltidsansatte også i 2015 pga. nedbemanning og overtallighet. Det er opprettet en partssammensatt arbeidsgruppe som innen utgangen av mars 2016 skal komme med forslag til hvordan kommunen kan arbeide

for å fremme en heltidskultur og hvordan denne kan operasjonaliseres.

Kjønnsdelt statistikk på heltids- og deltidsansatte

Tabellene nedenfor viser hvordan den prosentvise andelen kvinner og menn har endret seg i ulike stillingsstørrelser i perioden 2013 - 2015. 40,3 % av ansatte er nå i 100 % stilling. Dette er en økning fra 2014 med 0,2 %.

Økningen i antall stillinger 0-24% skyldes at en langt større andel av helgestillinger nå er besatt av fast ansatte enn i 2014.

Stillingsprosent	Kjønn	2013		2014		2015	
		Antall ansatte	Prosent	Antall ansatte	Prosent	Antall ansatte	Prosent
0-24.9 %	Kvinner og menn	334	12.8	187	7.9	261	11.6
	Kvinner	284	13.7	165	8.8	227	12.8
	Menn	50	9.3	22	4.5	34	7.1
25-49.9 %	Kvinner og menn	238	9.1	196	8.3	179	8.0
	Kvinner	195	9.4	158	8.4	142	8.0
	Menn	43	8.0	38	7.8	37	7.7
50-74.9 %	Kvinner og menn	491	18.8	501	21.1	440	19.6
	Kvinner	439	21.1	442	23.5	383	21.7
	Menn	52	9.7	59	12.6	57	11.9
75-99.9 %	Kvinner og menn	557	21.3	538	22.7	460	20.5
	Kvinner	497	23.9	475	25.2	406	23
	Menn	60	11.2	63	12.9	54	11.3
100 %	Kvinner og menn	994	38.0	951	40.1	906	40.3
	Kvinner	664	31.9	643	34.1	610	34.5
	Menn	330	61.7	308	62.9	296	61.9

Tabellene 1-5 er hentet fra KS (PAI-registeret) pr.01.12.2015.

Heltid/deltid pr. 31.12.2015 for fast ansatte:

Tabell 6

Stillingsprosent	Kjønn	2013		2014		2015	
		Antall ansatte	Prosent	Antall ansatte	Prosent	Antall ansatte	Prosent
Heltid	Kvinner og menn	994	38.0 %	951	40.1	906	40.3
	Kvinner	664	66.8 %	643	67.6	610	34.5
	Menn	330	33.2 %	308	32.4	296	61.9
Deltid	Kvinner og menn	1620	62.0 %	1422	59.9	1340	59.7
	Kvinner	1415	87.3 %	1240	87.2	1158	86.4
	Menn	205	12.7 %	182	12.8	182	13.6

Personalpolitiske satsinger

Kommunens seniorpolitikk ble vurdert av en partssammensatt arbeidsgruppe i 2013 og 2014. Arbeidet ble ferdigstilt våren 2014. Resultatet av arbeidet var dokumentet «Senior – en ressurs».

Det er p.t. ikke utarbeidet en egen livsfasepolitikk, men arbeidsgiver forsøker så langt mulig å tilrettelegge ved spesielle behov som omsorgsoppgaver og nedsatt funksjonsevne. Livsfase- og seniorpolitikk inngår i kommunens overordnede arbeidsgiverstrategi.

Ansatte og etnisitet

I 2012 ble det innført en forsøksordning som innebærer at ved utlysning av stillinger skal minimum én kvalifisert søker med minoritetsbakgrunn innkalles til intervju. Erfaringene med prøveordningene er positive, og ordningen ble innført som en fast ordning fra 2013.

Likestilling og antidiskriminering kan fokuseres ytterligere i planer, planprosesser og utredninger og ivaretas bedre i kommunens saksbehandling.

Ansatte med nedsatt funksjonsevne

Kommunen har omfattende tilrettelegging for sykemeldte og ansatte som står i fare for å bli sykemeldt. Erfaringene med tilrettelegging er ulike avhengig av omfang og type tilrettelegging på det enkelte arbeidssted. Det er viktig at tilrettelegging ikke blir permanente ordninger.

Reduksjoner i bemanningen medfører at tilretteleggingen blir mer krevende å få til både med hensyn til omfang og antall.

Kommunen benytter hyppig tilretteleggingstilskudd fra NAV i oppfølgingsarbeidet av sykemeldte.

Det er igangsatt et større partssammensatt arbeid innenfor IA-området der tilrettelegging er ett av hovedtemaene.

Flere ansatte er i arbeid som følge av at det er innvilget tidsubegrenset lønnstilskudd (TULT).

Kommunen har også via NAV tatt i mot praktikanter samt et fåtalls personer innenfor ordningen varig tilrettelagt arbeid (VTA).

Alle ansatte har gjennom BHT tilbud om behandling av fysioterapeut og samtaler hos psykologspesialist. Tilbudet har vært godt mottatt, og det har

stort sett vært ventelister til begge tilbudene.

Det er inngått en avtale med et treningssenter som gir de ansatte mulighet til å trene to ganger i uken.

Gjennom medlemskap i prosjektet Aktiv på Dagtid som er et prosjekt for IA-bedrifter, får sykemeldte, ansatte som går på arbeidsavklaringspenger /midlertidig uføretrygd adgang til prosjektets aktivitetstilbud.

Rammeområdene - sammendrag

RESULTAT PR. RAMMEOMRÅDE	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik 2015
Fellesområder	-1 364 721	-1 414 449	-1 454 377	-1 436 877	17 499
Sentraladministrasjon	75 669	78 614	89 804	90 033	229
Fellesfunksjoner	-31 742	22 653	38 214	15 596	-22 618
NAV	55 075	60 137	51 744	56 286	4 542
Kommunalavdeling undervisning og oppvekst	554 242	564 984	597 031	596 858	-172
Kultur & Idrett	41 429	39 123	41 220	40 920	-300
Kommunalavdeling helse og omsorg	621 484	586 648	569 991	570 640	649
Kommunalavdeling teknisk	48 990	63 119	66 438	65 885	-553
VAR og Havn	-635	-830	-66	659	725

Sentraladministrasjon og fellesområder

Sentraladministrasjonen, inkludert fellesområder (fellesinntekter) og fellesfunksjoner hadde samlet et negativt resultat på 5 mill. kr. Som følge av lave renteutgifter gjennom store deler av året samt et høyere skattenivå enn anslått hadde kommunen et positivt avvik i fellesinntektene på 17,5 mill. kr. Tilsvarende hadde fellesfunksjoner et negativt avvik på 22,7 mill. kr som følge av at sentrale avsetninger, i tillegg til avsetning av årets overskudd, er ført innenfor dette området.

Stram styring og stort fokus på bruk av ressurser har resultert i gode resultater, også innenfor sentral-administrasjon og fellesområder. Det har i 2015 blitt jobbet med blant annet anbudsprosess av IT-drift. Prosessen startet i august med påfølgende utlysning av kvalifikasjonsgrunnlaget på Doffin i desember. Dette arbeidet fortsetter og ny driftsleverandør IT vil være valgt våren 2016. Det er, i tillegg, undertegnet ny avtale med Microsoft hvor vi nå har mulighet til å gå over på Office 365.

NAV

NAV hadde et mindreforbruk på 4,5 mill. kr. Her er mottak av integreringstilskudd som skal gå til å dekke kostnader som påløper i 2016 registrert, mens avsetningen på ca. 4,1 mill. kr. av disse er ført sentralt på administrasjon og fellesområdet.

Antallet flyktninger og migranter som kom til Europa, steg raskt høsten 2015, og situasjonen utfordret NAV på mange områder. NAV- Halden har bosetting og introduksjonsprogram som en del av sitt tjenestetilbud og NAV Halden har bosatt 48 personer etter avtale med IMDI i 2015. Det samarbeides med Halden Kommunale Kompetansesenter om et heltidsprogram for den enkelte i introduksjonsprogrammet med mulighet for deltagelse i yrkes- og samfunnslivet som skal styrke den enkelte til å bli økonomiske selvstendig.

Undervisning og oppvekst

Undervisning og oppvekst endte i balanse med et positivt resultat på 0,17 mill. kr. Det har vært jobbet aktivt med sykefraværsoppfølging og det har vært en restriktiv bruk av vikarer ved korttidsfravær. Dette har resultert i at nettolønningen på området viser et positivt resultat. Det har i hele 2015 vært fokus på

utgifter og inntekter og dette har gitt balanse på området.

Kultur

Kultur har gjennom 2015 hatt flere ubesatte stillinger. Dette vises på netto lønn hvor det er positivt resultat. Når det gjelder driftsutgifter og driftsinntekter har det blitt jobbet aktivt for å redusere utgifter og øke inntektene. Kultur endte på et merforbruk på 0,3 mill. kr.

Helse og omsorg

2015 har vært et krevende år hvor driften er tilpasset de tildelte budsjettmidler. Tjenestene er opprettholdt på et forsvarlig nivå for det som er lovpålagt. Det har imidlertid ikke vært handlingsrom for å satse på forebyggende tjenester eller styrke ønskede satsingsområder. Helse og omsorg har et positivt avvik på 0,65 mill. kr. Det har gjennom hele året jobbet aktivt med inntektsoptimalisering og dette arbeidet vil være en kontinuerlig prosess også inn i 2016.

Teknisk

Resultat på rammeområde Teknisk var i 2015 et mindreforbruk på 2,5 mill. kr. På grunn av dissens når det gjelder et investeringsprosjekt er foreløpig 3,1 mill. kr. avsatt og resultat etter avsetning er et negativt avvik på ca. 0,6 mill. kr.

VAR og Havn

Selvkostområdet for vann endte totalt med et overskudd på 8,3 mill. kr. Overskuddet forklares ved for mye innkrevd gebyrer i forhold til aktivitet og det lave rentenivået i 2015. Overskuddet har blitt avsatt til fond

som ved utgangen av 2015 er akkumulert opp til 12,3 mill. kr.

Selvkostområdet for avløp endte totalt med et overskudd på 6,4 mill. kr. Overskuddet forklares ved at aktivitetsnivået innenfor området har vært lavere enn antatt samt i tillegg til at rentenivået for 2015 har vært lavere enn budsjettert. Overskuddet har blitt avsatt til å dekke inn tidligere års underskudd. Fremførbart underskudd fra 2014 er nå redusert til 0,9 mill. kr. som må dekkes inn i løpet av de neste 4 år i form av økte gebyrinntekter og/eller redusert aktivitet på området.

Selvkostområdet for renovasjon endte totalt med et overskudd på 3 mill. kr. Overskuddet er avsatt til fond som ved utgangen av 2015 er akkumulert opp til 8,6 mill. kr. Dette vil si at det er innkrevd for mye gebyrer som må benyttes til å håndtere svingninger i inntekter og utgifter i årene som kommer eller tilbakeføres innbyggerne gjennom tilpassede gebyrer.

Området havn endte totalt med et overskudd på ca. 0,44 mill. kr. Dette ble avsatt til fond i henhold til havne- og farvannsloven og vil bli benyttet til fremtidig havnevirksomhet.

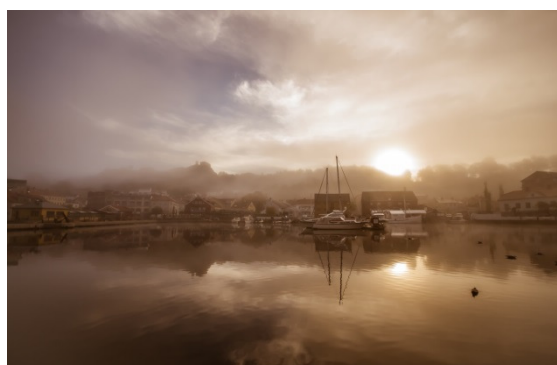

Foto: Merete Tangen

Driftsregnskap

Tabellen under viser regnskap og budsjett for kommunens drift. Det foreløpige driftsregnskapet er avlagt med ett mindreforbruk på nær 16,2 mill. kr.

Driftsregnskap	Regnskap 2 012	Regnskap 2 013	Regnskap 2 014	Budsjett 2 015	Regnskap 2 015	Avvik 2 015
Brukerbetalinger	51 104 266	54 518 302	55 072 961	56 330 681	54 851 256	1 479 425
Andre salgs- og leieinntekter	185 313 247	191 962 143	204 446 530	203 993 682	221 189 753	-17 196 071
Overføringer med krav til motytelse	169 459 285	178 764 767	168 088 345	152 681 981	166 051 688	-13 369 707
Rammetilskudd	747 731 910	775 668 185	823 330 178	835 418 000	830 619 344	4 798 656
Andre statlige overføringer	86 800 747	117 114 188	177 406 077	124 427 446	169 722 082	-45 294 636
Andre overføringer	3 773 333	3 059 350	355 500	100 000	47 500	52 500
Skatt på inntekt og formue	541 591 912	576 536 673	578 673 677	606 069 000	622 874 161	-16 805 161
Eiendomsskatt	80 455 719	77 552 921	79 565 889	81 400 000	81 729 026	-329 026
Andre direkte og indirekte skatter	37 431	41 662	42 127	0	4 610	-4 610
Sum driftsinntekter	1 866 267 849	1 975 218 191	2 086 981 284	2 060 420 790	2 147 089 420	-86 668 630
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	939 484 111	995 424 661	990 915 371	987 010 518	1 012 223 667	-25 213 149
Sosiale utgifter	251 122 528	282 026 220	285 397 789	286 731 828	265 284 550	21 447 278
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	291 416 264	343 513 161	363 050 944	308 519 565	321 634 115	-13 114 550
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	259 113 639	277 740 332	288 262 164	292 952 253	316 601 641	-23 649 388
Overføringer	150 370 477	144 231 119	166 617 788	120 449 088	150 423 591	-29 974 503
Avskrivninger	66 707 412	68 740 704	70 257 273	72 781 400	74 397 708	-1 616 308
Fordelte utgifter	-50 964 023	-108 844 565	-112 799 092	-65 381 682	-72 879 321	7 497 639
Sum driftsutgifter	1 907 250 407	2 002 831 631	2 051 702 237	2 003 062 970	2 067 685 952	-64 622 982
Brutto driftsresultat	-40 982 558	-27 613 440	35 279 047	57 357 820	79 403 468	-22 045 649
Renteinntekter og utbytte	17 797 503	14 759 786	17 951 018	14 198 571	16 245 745	-2 047 174
Mottatte avdrag på utlån	114 422	112 568	209 665	0	161 711	-161 711
Renteutgifter og låneomkostninger	62 031 041	67 503 050	66 966 294	78 758 727	67 808 017	10 950 710
Avdrag på lån	49 437 166	53 050 000	54 527 907	54 010 000	53 776 077	233 923
Utlån	286 891	588 343	-1 328	100 000	95 619	4 381
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-93 843 174	-106 269 040	-103 332 191	-118 670 156	-105 272 257	-13 397 899
Motpost avskrivninger	66 707 412	68 740 704	70 257 273	72 681 400	74 397 708	-1 716 308
Netto driftsresultat	-68 118 320	-65 141 775	2 204 129	11 369 064	48 528 919	-37 159 855
Bruk av disposisjonsfond	0	491 902	4 400 000	0	0	0
Bruk av bundne fond	12 334 636	11 271 068	23 389 066	7 227 895	33 541 300	-26 313 405
Overført til investeringsregnskapet	3 758 613	7 329 377	843 462	0	2 518 046	-2 518 046
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	9 400 000	10 000 000	10 000 000	0
Avsatt til disposisjonsfond	0	0	0	4 028 571	7 941 655	-3 913 084
Avsatt til bundne fond	11 502 272	14 150 874	16 465 736	4 568 388	48 716 892	-44 148 504
Netto fondsføringer	-2 926 249	-9 717 280	1 079 868	25 824 854	102 717 893	-76 893 038
Regnskapsmessig merforbruk	-71 044 568	-74 859 055	0	0	0	0
Regnskapsmessig mindreforbruk			3 283 997		16 177 624	16 177 624

Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat viser resultatet av driften før finanspostene. Brutto driftsresultat + motpost avskrivninger skal være like stort eller større enn finanspostene. Hvis ikke har ikke kommunen midler til å dekke sine finansforpliktelser.

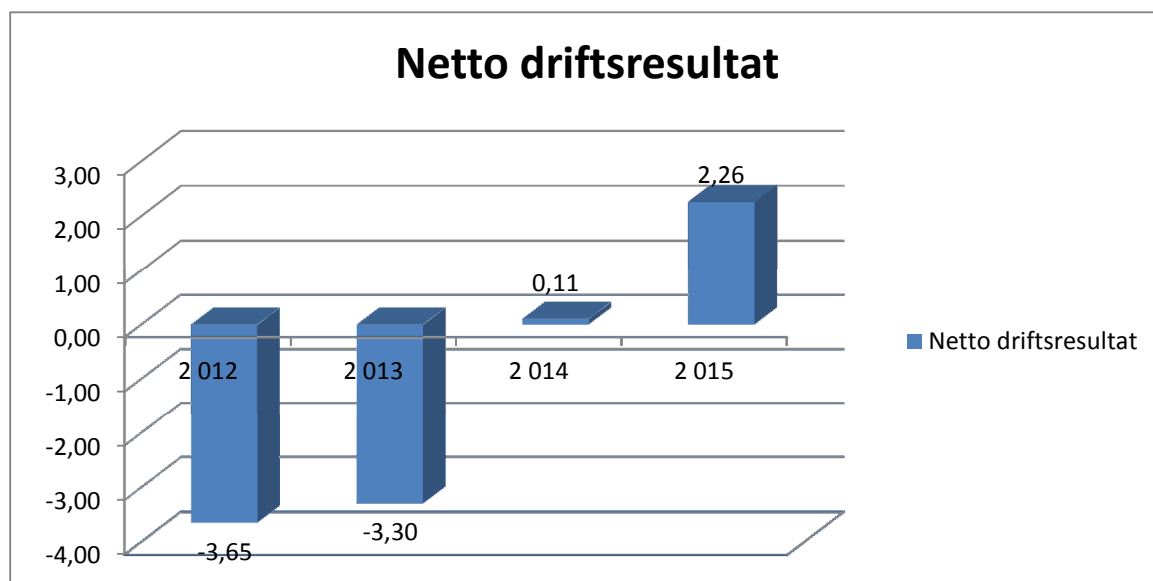
Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hvor mye av driftsresultatet som kan disponeres til avsetninger, og eller til inndekning av tidligere års underskudd.

I tillegg kan et positivt netto driftsresultat være med på å finansiere investeringer.

Derfor har man anbefalt at netto driftsresultat bør utgjøre om lag 2 % årlig for å sikre en forsvarlig formuesforvaltning. I dette ligger det altså at kommunene bør finansiere deler av sine investeringer med oppsparte driftsmidler.

Kommunens brutto- og netto driftsresultater viser en klar forbedring fra 2011 og frem til og med 2015. Særlig stor er forbedringen fra 2013 – 2014, hvor netto resultatgrad er forbedret med 3,44 prosentpoeng.

2 % netto driftsresultat for Halden kommune ville for 2015 utgjøre 42,9 mkr. I forhold til dette målet om finansiell balanse oppnår Halden kommune dette i 2015 hvor netto driftsresultat utgjør 2,26 % av driftsinntektene.

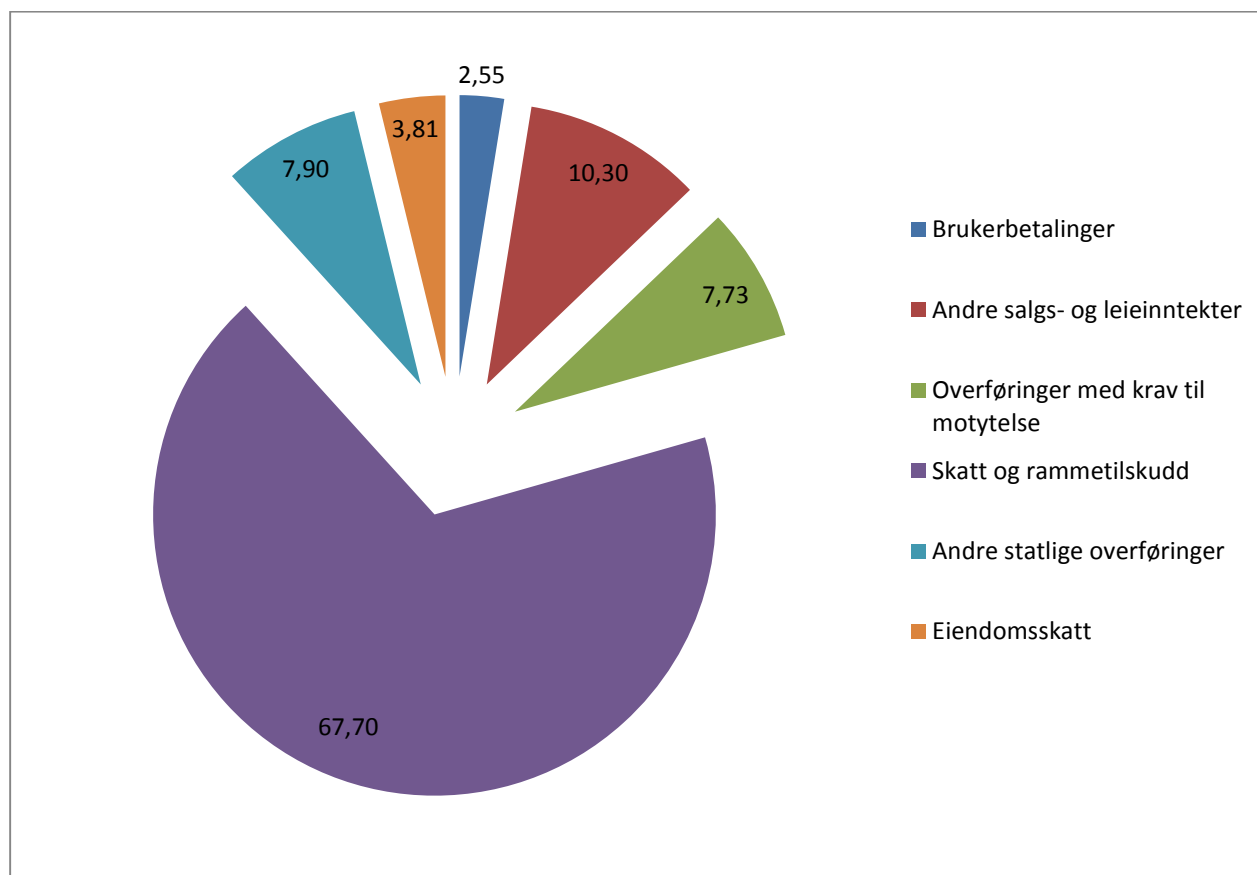
Regnskapsmessig resultat

Driftsregnskapet for 2015 er foreløpig gjort opp med et regnskapsmessig mindreforbruk på nær 16,2 mkr. Mindreforbruket utgjør 0,75 % av totale driftsinntekter. Netto er det avsatt 15,1 mkr av bundne fond, det er overført 2,5 mkr fra drift til investering, og det er innekket 10,0 mkr av det akkumulerte underskuddet. (9,4 mkr ble dekket inn i 2014)

Kommunens driftsinntekter

Skatt og rammetilskudd er kommunens største inntektskilde. Hele 67,7 % av kommunens virksomhet finansieres av skatt- og rammetilskudd. Dette er likevel en reduksjon sammenlignet med 2013 hvor den statlige finansieringen utgjorde 68,4 % av inntektene.

Årsaken er at postene andre statlige overføringer og overføringer med krav til motytelse har økt. Skatt og rammetilskudd sin relative andel er forholdsvis lik fra år til år, mens andre statlige finansierings- og refusjonsordninger har økt. (Blant annet ressurskrevende brukere).

Andre statlige overføringer, som i all hovedsak vil være andre typer statstilskudd (herunder også tilskudd til ressurskrevende brukere) utgjør om lag 7,9 %, mens overføringer med krav til motytelse (Refusjonsordninger inkl. syke- og fødselsrefusjoner) utgjør også om lag 7,7 % av driftsinntektene i 2015.

Under posten andre salgs- og leieinntekter vil man typisk finne kommunale avgifter, plan- og byggesaksgebyrer, samt husleieinntekter. Posten utgjør om lag 10,3 % av kommunens inntekter, mens brukerbetalinger og eiendomsskatt kun utgjør hhv. 2,5 og 3,8 %.

Det er særlig posten andre statlige overføringer som har økt de siste årene, og årsaken er hovedsakelig refusjon/tilskudd knyttet til ressurskrevende brukere.

Postene eiendomsskatt og brukerbetaling har vært uforandret de siste årene, og utgjør til sammen om lag 6,3 % av kommunens inntekter.

Samlet sett utgjør egenandeler, gebyrer og avgifter som kommunens innbyggere og næringsvirksomhet betale om lag 10 % av kommunens totale inntekter.

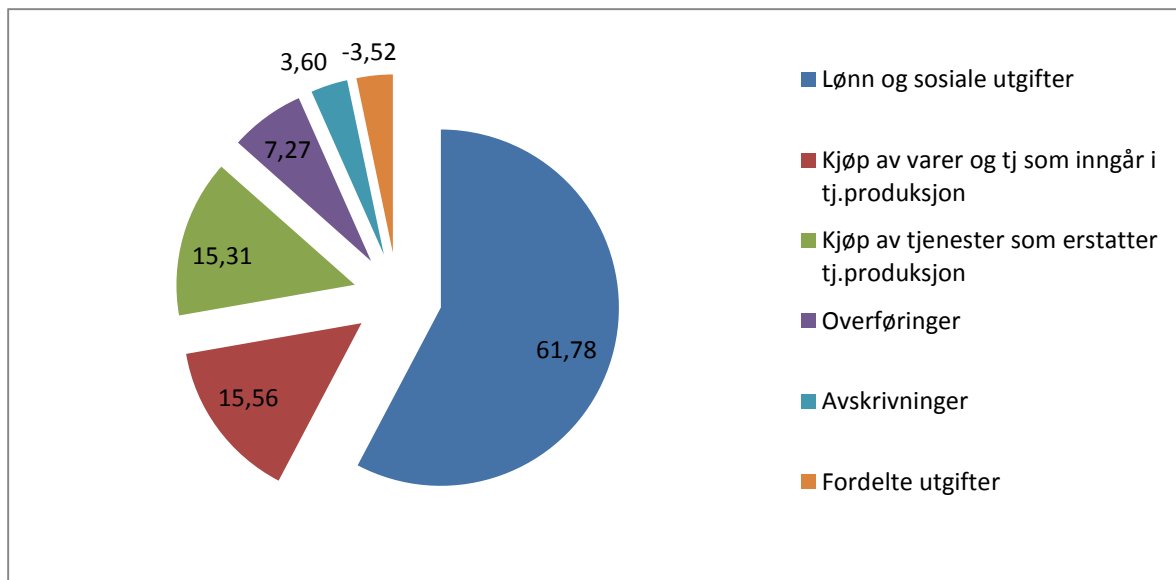
Kommunens driftsutgifter

Lønn og sosiale utgifter (pensjon og arbeidsgiveravgift) utgjør den største posten av kommunens totale utgifter. I 2015 utgjør lønn og sosiale utgifter 61,78 % av kommunens totale driftsutgifter.

I 2014 utgjorde tilsvarende post 62,79 %, noe som gir en andelsreduksjon på 1 prosentpoeng fra 2014 – 2015.

I 2014 var totale lønnskostnader 1 276 mill. kr., mens det i 2015 var 1 277 mill. kr. En økning på kun 1 mill. kr.

I dette ligger også en absorbering av 2015 års lønnskostnad som utgjør om lag 32 mill. kr. (3,3%), og samtidig en reduksjon i netto pensjonskostnader på om lag 16 mill. kr. inkl. arbeidsgiveravgift. Det er hovedsakelig kostnadsreduksjoner i SPK som følge av ny uføretariff som er årsaken til den lavere pensjonskostnaden.

Halden kommune brukte i 2015 om lag 15,5 % av totale utgifter til driftsmessige innsatsfaktorer. Det er omtrent som i 2014. Videre gikk om lag 15,3 % til kjøp av tjenester fra andre (tjenester som andre kommuner, fylkeskommunen og andre tjenesteleverandører utfører for kommunen).

Om lag 7,2 % til overføringer til andre. (Tilskudd til private barnehager, sosialstønad etc.)

Disse postene var også omtrent like store som i 2014 (andelsmessig).

Avskrivningene, som gir ett bilde av kapitalslitet på kommunens anleggsmidler, utgjorde om lag 3,6 % i 2015.

Finansområdet

Netto finanskostnader har økt med 1,9 mill. kr. fra 2014 til 2015. I dette ligger en reduksjon av renteinntekter og utbytte på om lag 1,7 mill. kr., samt en økning av rente- og avdragsutgifter på om lag 0,2 mill.kr.

Balanse

Kommunens balanse gir uttrykk for forestående forpliktelser. I tillegg fremkommer utviklingen av kommunens finansielle situasjon og forventet utvikling i årene fremover.

Det ligger svært mye nyttig styringsinformasjon i balansen, og utviklingen de siste årene gjenspeiler utviklingen i drifts- og investeringsregnskapene.

Balanse	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015
Anleggsmidler	3 821 710 412	4 087 242 815	4 344 455 586	4 610 249 750
Faste eiendommer og anlegg	1 733 480 817	1 814 419 887	1 826 022 141	1 918 257 780
Utstyr, maskiner og transportmidler	85 208 746	86 549 061	80 113 010	79 667 271
Utlån	207 304 774	235 465 772	308 129 752	309 835 844
Konserninterne langsiktige fordringer	19 720	19 720	19 720	19 720
Aksjer og andeler	64 422 297	68 029 992	74 793 717	75 203 875
Pensjonsmidler	1 731 274 057	1 882 758 383	2 055 377 247	2 227 265 260
Omløpsmidler	651 925 950	344 805 061	265 419 708	399 228 803
Kortsiktige fordringer	332 598 567	201 477 354	134 042 425	108 618 610
Premieavvik	258 689 592	311 294 963	359 375 793	392 623 491
Derivater	246 345	457 625	363 922	0
Kasse, postgiro, bankinnskudd	60 391 446	-168 424 881	-228 362 431	-102 013 298
SUM EIENDELER	4 473 636 362	4 432 047 876	4 609 875 294	5 009 478 553
Egenkapital	-113 918 457	-302 764 585	-231 515 516	89 277 571
Disposisjonsfond	5 243 083	4 751 181	351 181	8 292 836
Bundne driftsfond	40 035 586	42 915 391	35 371 151	50 546 742
Ubundne investeringsfond	170 731 032	104 576 537	74 921 796	78 420 108
Bundne investeringsfond	69 784 113	36 954 037	42 002 870	58 492 916
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	0	3 283 997	16 177 624
Regnskapsmessig merforbruk	-214 399 916	-289 258 972	-279 858 972	-262 301 976
Udisponert i inv.regnskap	77 265	77 265	77 265	77 265
Udekket i inv.regnskap	-3 774 284	-1 130 941	-6 338 672	-3 840 250
Kapitalkonto	-167 278 874	-187 312 621	-86 989 668	165 305 765
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	20 223 411	20 223 411	20 223 411	20 223 411
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	-34 559 874	-34 559 874	-34 559 874	-34 559 874
Langsiktig gjeld	4 197 296 441	4 377 454 847	4 473 803 967	4 529 844 011
Pensjonsforpliktelser	2 187 781 111	2 425 598 843	2 536 253 000	2 460 220 104
Ihendehaverobligasjonslån	0	0	0	0
Sertifikatlån	0	0	0	0
Andre lån	2 009 515 330	1 951 856 004	1 937 550 966	2 069 623 907
Konsernintern langsiktig gjeld	0	0	0	0

Kortsiktig gjeld	390 258 378	357 357 614	367 586 844	390 356 971
Herav:				
Kassekredittlån	0	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	105 246 993	119 891 211	116 091 282	137 101 326
Derivater	0	0	0	0
Konsernintern kortsiktig gjeld	224 422 346	158 614 993	148 931 241	125 625 782
Premieavvik	60 589 038	78 851 410	102 564 322	127 629 863
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	4 473 636 362	4 432 047 876	4 609 875 294	5 009 478 553
MEMORIAKONTI				
Memoriakonto	253 240 103	141 429 670	71 713 378	121 499 260
Herav:				
Ubrukte lånemidler	209 902 085	104 494 340	43 953 641	86 494 955
Ubrukte konserninterne lånemidler	0	0	0	0
Andre memoriakonti	43 338 018	36 935 330	27 759 737	35 004 304
Motkonto for memoriakontiene	-253 240 103	-141 429 670	-71 713 378	-121 499 260

Anleggsmidler

Alle anleggsmidler anses som eiendeler. Anleggsmidler er i prinsipp noe et selskap kan «selge» eller avhende på annen måte, og anses rent regnskapsmessig som en «sikkerhet» dersom det skulle bli dårlige tider. I praksis er det likevel ikke alltid slik at anleggsmidler kan enten selges eller kreves inn på annen måte.

Anleggsmidler består av faste eiendommer og anlegg (inkl. tomter, gater/veier ect.), maskiner, inventar, utstyr og annet teknisk materiale.

I tillegg finner vi her utlånte midler (som enten er skaffet til veie som følge av låneopptak (startlån) eller oppspart egenkapital), kommunens anskaffelse av aksjer og eierandeler, samt

pensjonsmidlene som pensjonskassene forvalter på vegne av kommunen. Totalt har anleggsmidlene økt med 265,8 mill. kr. fra 2014 til 2015. Av denne økningen står økningen av pensjonsmidlene for 171,8 mill. kr. og anleggsmidlene for 91,7 mill.kr. Posten for aksjer og andeler har økt med nær 0,5 mill. kr. mens utlånet kun har økt med ca. 1,7 mill. kr.

Pensjonsmidlene bør ikke sees isolert da de henger sammen med pensjonsforpliktelsen som bokføres som langsiktig gjeld. Pensjonsforpliktelsene er redusert med 76 mill. kr. fra 2014 – 2015. Det betyr at underdekningen mellom pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser er redusert med 248 mill. kr., slik at reell underdekning ved utgangen av 2015 er 232 mill kr.

Endringer i anleggsmidler fra 2014 - 2015

Netto aktiverte anleggsmidler	91 789 901
Utlån	1 706 092
Aksjer og andeler	410 158
Økning i pensjonsmidler	171 888 013

Omløpsmidler

Omløpsmidler er bankinnskudd, kortsiktige fordringer og premieavvik.

Regnskapsført verdi på kommunens omløpsmidler var 399,2 mill. kr. ved

utgangen av 2015. Det er en økning på nær 134 mill. kr. fra 2014.

Bokført positivt premieavvik har økt med 33 mill. kr., mens det negative bankinnskuddet er redusert med om lag 126 mill.kr. I den sammenhengen kan det også nevnes at ubrukte lånemidler har økt med om lag 42 mill. kr.

I tillegg mottok Halden kommune om lag 42,6 mill. kr. i positivt premieavvik i 2015 (betalt premie til pensjonskassene utover det som er bokført som kostnad), mot 48 mill. kr. i 2014.

Dette betyr at den likviditetsmessige situasjonen i Halden kommune er noe bedret når det korrigeres for overnevnte forhold.

Endringer i omløpsmidler fra 2014 - 2015	
Kortsiktige fordringer	-25 423 815
Premieavvik	33 247 698
Kasse, postgiro, bankinnskudd	126 349 133

Arbeidskapital og likviditet

Endring i arbeidskapitalen (i balansen) gir uttrykk for de endringer som er gjort i omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Premieavviket er midler som er innbetalt til pensjonsselskapene, og som skal utgiftsføres i de påfølgende års regnskaper. Premieavvik oppstått før 2011 kostnadsføres med 1/15 del hvert år, premieavvik oppstått mellom 2011 og 2013 med 1/10 del hvert år, og premieavvik oppstått i 2014 med 1/7 del hvert år i de påfølgende 7 årene.

Amortiseringskostnaden (kostnadsføring av tidligere års positive premieavvik) er

fortsatt i opptrappingsfasen og vil medføre stadig økte kostnader i de kommende års driftsregnskaper. I tillegg til å være en utsatt «kostnadsbombe» i balansen er ordningen med premieavvik også en stor tilleggsbelastning på likviditeten.

Videre føres positive premieavvik som kortsiktig fordring, men siden kapitalen er bundet opp (kan ikke kreves tilbake for å frigjøre betalingsmidler) kan ikke premieavvik anses som likvide midler. Arbeidskapitalen skal gi et bilde av kommunens betalingsevne på sikt, men bør da korrigeres for premieavvik for å gi et bilde av den reelle betalingsevnen.

Arbeidskapital	2 015
Omløpsmidler	399 228 803
Kortsiktig gjeld	-390 356 971
Opprinnelig arbeidskapital	8 871 832
Netto premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift	-264 993 628
Ubrukte lånemidler inkl. startlån	-86 494 955
Reell arbeidskapital	-342 616 751

Halden kommune har pr. utgangen av 2015 fortsatt ikke betalingsevne, og er således insolvent.

Dette fremkommer også ganske tydelig under posten kasse/bank som er negativ med om lag 102 mill. kr. ved utgangen av

2015. På den annen side er dette vesentlig bedre enn ved samme tid i fjor.

Kommunens likviditetsmessige situasjon er bekymringsfull.

Netto premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift har lagt beslag på 264 mill. kr. så langt. I tillegg har Halden kommune akkumulerte underskudd i størrelsesorden 262 mill. kr., som også har lagt beslag på likviditeten. Det betyr at Halden kommune vil ha

likviditetsmessige utfordringer i minst like mange år som det tar å dekke inn det akkumulerte underskuddet.

Egenkapital

Egenkapitalen viser fondsbeholdninger, over/underskudd (akkumulert), prinsippendringer og hvor mye av eiendelene som er finansiert med egne midler.

Regnskapsmessig merforbruk

	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	0	3 283 997	16 177 624
Regnskapsmessig merforbruk	-214 399 916	-289 258 972	-279 858 972	-262 301 976
Udisponert i inv.regnskap	77 265	77 265	77 265	77 265
Udekket i inv.regnskap	-3 774 284	-1 130 941	-6 338 672	-3 840 250

Tabellen over viser at egenkapitalen belastes med til sammen 250 mill. kr. i netto akkumulert underskudd.

Statlig bestemte endringer av regnskapsprinsipper belaster egenkapitalen med 14 mill. kr.

	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	20 223 411	20 223 411	20 223 411	20 223 411
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	-34 559 874	-34 559 874	-34 559 874	-34 559 874

Det eneste som isolert sett er med på å begrense den negative egenkapitalen i Halden kommune er fondsbeholdningen.

Sum fondsbeholdning utgjør 196 mill. kr. ved utgangen av 2015.

	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015
Disposisjonsfond	5 243 083	4 751 181	351 181	8 292 836
Bundne driftsfond	40 035 586	42 915 391	35 371 151	50 546 742
Ubundne investeringsfond	170 731 032	104 576 537	74 921 796	78 420 108
Bundne investeringsfond	69 784 113	36 954 037	42 002 870	58 492 916

Egenfinansieringen av kommunens eiendeler er positiv med 165 mill. kr. ved utgangen av 2015.

	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015
Kapitalkonto	-167 278 874	-187 312 621	-86 989 668	165 305 765

Totalt har Halden kommune en positiv egenkapital på 89,2 mill. kr. ved utgangen av 2015. Dette er likevel en forbedring fra 2014 på 252 mill. kr. Dette er hovedsakelig som følge av en bedring av kapitalkontoen (som viser kommunens egenfinansiering av eiendelene).

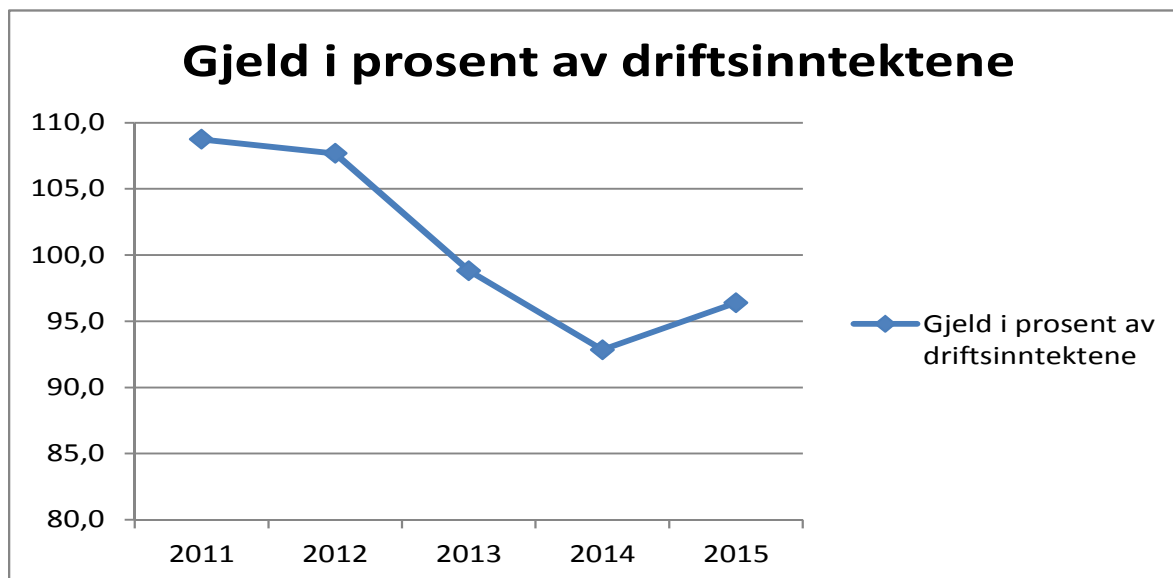
Det skal samtidig opplyses om at regnskapsført egenkapital ikke nødvendigvis gir ett riktig uttrykk for den reelle egenkapitalen i kommunen. Dette fordi det kan ligge skjulte reserver i verdien av så vel aksjer og andeler som

bygninger og andre eiendommer (tomter blant annet).

Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld består av pensjonsforpliktelser og langsiktige lån tatt opp som finansering av investeringer og videreutlån.

Fra 2014 til 2015 har kommunens langsiktige gjeld økt med 56 mill. kr. Underliggende har pensjonsforpliknelsen blitt redusert med 76 mill. kr., mens langsiktige lån er økt med 132 mill. kr.

Som grafen over viser har Halden kommune redusert gjeldsgraden fra 107,7 % i 2012 til 96,4 % i 2015.

Pensjonsforpliktelsene er redusert med 76 mill. kr. fra 2014 – 2015.

Pensjonsforpliktelsene må sees i sammenheng med pensjonsmidlene for å gi ett riktig bilde av den fremtidige belastningen denne posten vil gi i kommende års driftsregnskaper. Pensjonsmidlene har fra 2014 – 2015 økt med 171 mill. kr., noe som betyr at nettoforpliktelsen (det antatte fremtidige behovet knyttet til pensjoner) er redusert med 247 mill. kr. I teorien betyr dette

isolert sett lavere netto pensjonskostnader i fremtiden (dog ikke medregnet amortiseringen av premieavvik).

Det er også verdt å nevne at kommunens valgte modell for beregning av minimumsavdrag gir en lavere belastning i starten av perioden (innført i 2007), mot en høyere belastning mot slutten av perioden. Dermed vil gjeldsbelastningen i de kommende års driftsregnskaper bli høyere selv om lånegjelda ikke øker.

Kortsiktig gjeld

Kortsiktig gjeld viser hva som ligger av betalingsforpliktelser i relativt nær fremtid.

Ved utgangen av 2014 var kortsiktig gjeld 367,5 mill. kr, og ved utgangen av 2015 var den 390,3 mill. kr. Altså en økning på om lag 22,7 mill. kr.

Som under posten omløpsmidler er også premieavvik en størrelse som figurerer under kortsiktig gjeld. Her er det derimot de negative premieavvikene som kommer til uttrykk. (Under omløpsmidlene er det det positive premieavviket som føres).

Ved negativt premieavvik har pensjonskassene beregnet en lavere premie enn de strengt tatt har hatt behov for. Dette føres da som en utgift umiddelbart (samme år som det har oppstått) og inntektsføres i driftsregnskapene de påfølgende årene.

Posten negativt premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift har økt med 25 mill. kr, mens annen kortsiktig gjeld (blant annet leverandørgjeld) har økt med 21 mill. kr.

Driftsmessig vurdering av balansen

Til sist i dette kapittelet vil vi henlede oppmerksomheten mot de fremtidige konsekvensene dagens balansetall vil gi i de kommende års regnskaper. Det vil være viktig informasjon å ta med seg i de kommende års budsjett og økonomiplaner.

Inndekning av akkumulert underskudd

Det skal i løpet av de neste årene dekkes

inn til sammen 269,8 mill. kr. i driftsregnskapet. Halden kommune har inngått en forpliktende avtale med departementet om denne inndekningen. 9,4 mill. kr. er dekket inn i 2014, og 10 mill. kr. er dekket inn i 2015.

Amortisering av netto premieavvik

Det skal i løpet av de neste 10 årene (gjennomsnitt) dekkes inn til sammen 265 mill. kr. gjennom amortiseringskostnader knyttet til tidligere års premieavvik.

Nedbetaling av langsiktig lånegjeld
Det skal i løpet av de neste 31 årene (gj.snittlig nedbetalingstid) dekkes inn til sammen 2,07 mrd. kr. som nedbetaling av langsiktig gjeld. Det skal her også nevnes at ikke dette nødvendigvis må gjøres via driftsregnskapet. Kommunen kan betale ned lånegjeld også fra investeringsregnskapet (finansiert ved salg av anleggsmidler). Tilsvarende skal avdrag knyttet til videreformidlingslån belastes investeringsregnskapet (finansiert av innbetalte avdrag fra låntakerne). Likevel ligger det an til en betydelig økning av årlige avdrag ført i driftsregnskapet.

Halden kommune vil på bakgrunn av dette være i behov for ytterligere omstilling i årene som kommer.

Investering

INVESTERINGSREGNSKAP (TUSEN KR)	REGNSKAP 2013	REGNSKAP 2014	REGNSKAP 2015	BUDSJETT 2015	AVVIK 2015
Inntekter					
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-125 349	26 481	9 818	20 000	-10 182
Andre salgsinntekter	191	7 723	970	-	970
Overføringer med krav til motytelse	2 100	-	82	-	82
Kompensasjon for merverdiavgift	-	2 159	4 837	5 917	-1 080
Andre overføringer	1 050	100	-	-	-
Renteinntekter og utbytte	100	116	42	-	42
Sum inntekter	-121 908	36 580	15 749	25 917	-10 168
Utgifter					
Lønnsutgifter	201	104	620	-	620
Sosiale utgifter	32	15	94	-	94
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	40 572	86 081	129 574	231 957	-102 383
Overføringer	8 617	2 159	5 714	5 917	-203
Renteutgifter og omkostninger	1 344	222	348	2	346
Fordelte utgifter	-	-	-	-	-
Sum utgifter	50 768	88 581	136 350	237 876	-101 526
Finansstransaksjoner					
Avdrag på lån	51 792	20 529	14 765	13 800	965
Utlån	50 336	97 483	30 001	60 000	-29 999
Kjøp av aksjer og andeler	628	1 688	773	773	-
Dekning av tidligere års udekket	3 774	1 131	6 339	-	6 339
Avsatt til ubundne investeringsfond	-117 731	34 200	9 399	-	9 399
Avsatt til bundne investeringsfond	7 582	12 574	16 490	17 500	-1 010
Sum finansieringstransaksjoner	-3 620	167 604	77 767	92 073	-14 306
Finansieringsbehov	169 056	219 605	198 368	304 032	-105 664
Bruk av lån					
Salg av aksjer og andeler	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån	18 852	18 882	13 800	18 882	-5 082
Overført fra driftsregnskapet	7 329	843	2 518	1 800	718
Bruk av fond	-11 165	72 001	5 900	5 773	127
Sum finansiering	167 925	213 267	194 528	304 032	-109 504
Udekket/udisponert	-1 131	-6 339	-3 840	-	-3 840

Tabellen over viser regnskap og budsjett for kommunens investeringer. Kommunen hadde i 2015 en samlet investeringskostnad på 136,5 mill. kr. Dette er 101,5 mill. kr. lavere enn budsjettet og 47,7 mill. kr. høyere enn samlede investeringskostnader i 2014. Hovedårsak til at forbruket er lavere enn budsjettet skyldes forsinkelser i gjennomføring, hovedsakelig på grunn av manglende kapasitet. Årets investeringsregnskap har et samlet

investeringsbehov på 198,4 mill. kr. Dette er dekket slik:

- Opptak av lån til investerings-prosjekt innen VAR området på 82 mill. kr.
- Bruk av lån 158,4 mill. kr.
- Mottatte avdrag på utlån 13,8 mill. kr.
- Overført fra driftsregnskapet 2,5 mill. kr.
- Bruk av fond 5,9 mill. kr.

Store investeringsprosjekter

Tabellen under gir en oversikt over større investeringsprosjekt.

(TUSEN KR)	TOTALT BUDSJETTERT T.O.M. 2016	FORBRUK 2015	BEVILGET T.O.M 2015	TOTALT MEDGÅTT T.O.M. 2015	REST	KOMMENTAR
Tilbakekjøp av bygg fra HKP	102 900	16 028	102 900	16 028	86 872	Planlagt tilbakekjøp av 7 bygninger fra Halden Kommunale Pensjonskasse. Fortsetter i 2016.
Ringleidning vann	26 271	9 269	16 271	10 277	-4 169	Del av planlagt ringleidning. Arbeidene fortsetter i 2016.
Separering Skiveien 2009	14 832	7 537	8 832	7 569	1 263	Separering av ledningsnett i området Skiveien og Stenrødveien
Knardal separering	28 495	14 480	17 495	15 268	2 227	Separering av ledningsnettet i området Knardal Hageby.
Holvannet - ny råvannskilde	10 000	4 245	4 000	4 245	-245	Ny råvannskilde – Sikring og reservevannløsning i forhold til forsyning fra Femsjøen. Prosjektet varer over 3 år.
Utvidelse avløpsrenseanlegg Remmen	160 000	38 323	45 000	38 323	6 677	Planlegging, utbygging og nybygg av avløpsrenseanlegg på Remmen. Fortsetter i 2016
Sum omtalte prosjekt	342 498	89 882	194 498	91 710	92 625	

Separering av avløpsnettet vil si at det legges en ledning for spillvann (avløp fra wc, sluk, dusj osv.) Dette vannet føres til det kommunale renseanlegget for rensing. Samtidig legges det en overvannsledning som tar vann fra tak, gårdsplasser, veier osv., og fører dette vannet til en resipient, for eksempel havnebassenget, en bekk el. Etter at anlegget er ferdigstilt sendes det ut til huseierne som da må legge om sine

private stikkledninger på samme måte. Gamle kommunale vannledninger blir samtidig skiftet ut.

Alle de omtalte prosjektene tilhører VAR-områdene, bortsett fra prosjekt tilbakekjøp av bygg fra HKP. 7 bygg er planlagt kjøpt fra Halden Kommunale Pensjonskasse, Kun et kjøp er gjennomført i 2015, resten planlegges tilbakekjøpt i 2016.

Dissens om avgrensning mellom drift og investering – avsetning i regnskapet.

Kommunens revisor Deloitte gjennomførte 24. november 2015 interims revisjon av Halden kommunes regnskap. I denne revisjonen har revisor konkludert med at investeringsprosjekt P7180 – Reasfaltering må anses å være en driftsutgift, og skulle vært ført i driftsregnskapet.

Rådmannen er ikke enig i denne konklusjonen og bestrider denne avgjørelsen.

Saken har vært i kontrollutvalget som vedtok å oversende saken til GKRS for prinsipiell avgjørelse.

GKRS på sin side svarer i brev til kontrollutvalgssekretariatet at de ikke behandler enkeltsaker, og saken er dermed fortsatt uløst når regnskapet for 2015 avlegges.

Rådmannen har derfor valgt å avsette 3,6 mill. kr. i driftsregnskapet for 2015. Dette er gjort etter en vurdering om usikre forpliktelser, som når utfall endelig er avgjort, kan føre til en utgiftsføring i driftsregnskapet.

Finans

Finansanalyse og renter på innlån

Kommunens langsiktige lånegjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser og lån til videreformidling) ved utgangen av 2015 var på 1 791 mill. kr. mot 1 695 mill. kr ved utgangen av 2014.

Gjennomsnittlig sikringsgrad er 46 % og porteføljen har en gjennomsnittrente på

3,25 % og en gjennomsnittlig rentebindingstid på 3,1 år.

Sum renteutgifter og låneomkostninger viser 67,8 mill. kr i driftsregnskapet for 2015, dette er 11 mill. kr lavere enn budsjettet for 2015 og 0,8 mill. kr høyere enn regnskapet for 2014.

Nøkkeltall	31.12.2015	31.12.2014	Finansreglement
Lånevolum	1 781 mill kr	1 695 mill kr	
gj.snitt rente	3,25 %	3,48 %	
Gj.snitt rentebindingstid	3,10 år	3,58 år	2-4 år
Andel fastrente	46,5 %	59 %	< 25 % > 75 %

Halden kommune kan i henhold til finansreglementet binde maksimalt 75 % av innlånsvolumet til fast rente. Tilsvarende kan maksimalt 75 % være til flytende rente.

Pr. 31.12.2015 er 46 % av låneporteføljen sikret til fast rente, dette er godt innenfor vedtatte finansreglement.

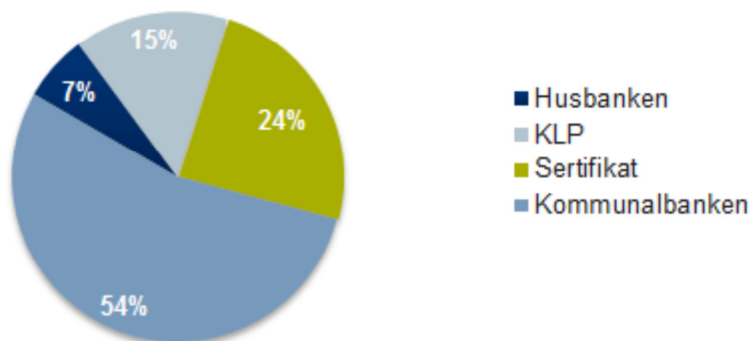
Gjennomsnittlig rentebindingstid skal være mellom 2 og 4 år, med 3,10 år i rentebindingstid er dette også innenfor reglementet.

Maksimal rentebindingstid er i følge finansreglementet 20 år.

Den lengste rentebindingen som foreligger pr. utgangen av 2015 utløper i 2028.

Forfallene på rentebindingene har en relativt god spredning, noe som bidrar til å redusere renterisikoen. I løpet av 2015 er et sertifikatlån økt fra 50 til 151 mill. kr. Økningen er knyttet til prosjekter som er gjennomført i 2015. I tillegg er det tatt opp lån til videreformidling på 40 mill. kr.

Lånegjeld fordelt på ulike utstedere

Diagrammet over viser hvor mye gjeld kommunen har til ulike utstedere, lån til videreformidling er via Husbankens ordning og er ikke inkludert over. Majoriteten av kommunens gjeldsportefølje består av lån i Kommunalbanken (54 %) og sertifikater (24 %). En god spredning av finansiering på flere motparter/ investorer er med på å redusere refinansieringsrisikoen og kredittpåslaget.

Avdrag

I henhold til vedtatt budsjett skal regnskapsmessig belastning av avdrag baseres på bestemmelsene om minimumsnivå på avdrag i forhold til eiendeler og restgjeld, såkalt minimumsavdrag. Beregning av minimumsavdraget viser at avdraget utgjorde 53,7 mill. kr. for 2015 mot et budsjett på 54,01 mill. kr. Avdraget i 2014 utgjorde 54,5 mill. kr. og er dermed redusert med 0,8 mill. kr. fra 2014 til 2015.

Utbytte og renteinntekter

Det ble i 2015 utbetalt 8,4 mill. kr. i utbytte fra Østfold Energi til Halden kommune og 0,5 mill. kr. i kundeutbytte fra Gjensidige. Utbyttet fra Gjensidige var ikke budsjettet og regnskapet ble dermed 0,6 mill. kr. høyere enn budsjettet for utbytte. Merutbytte utover normalavkastningen på 4,4 mill. kr. er avsatt til disposisjonsfond etter vedtak gjort i kommunestyret.

Renteinntektene utgjorde i 2015 7,2 mill. kr. mot 5,8 mill. kr i budsjett. Av inntektene på 8,8 mill. kr. utgjorde renter av bankinnskudd 0,8 mill. kr., renter på utlån 5,2 mill. kr. og øvrige renteinntekter 1,2 mill. kr. Renteinntektene i 2014 utgjorde totalt 8,8 mill. kr.

Risikoeksponering

Kommunens finansforvaltning er regulert av kommuneloven og finansforskriften. I henhold til forskriften skal kommunestyret minst en gang hver kommunestyreperiode vedta et eget reglement for finansforvaltningen. Halden kommunes finansreglement ble vedtatt i mai 2010. Sentralt i finansforvaltningen er vurderingen av risiko. Halden kommune skal i henhold til gjeldende finansreglement legge vekt på en lav finansiell risiko for å sikre en stor grad av forutsigbarhet. Halden kommune har i 2015 hatt en relativt liten risikoeksponering. Som beskrevet innledningsvis i kapittelet er 46 % av langsiktig lånegjeld (eks. pensjonsforpliktelser og startlån) sikret til en fast rentesats. Dette skaper forutsigbarhet og reduserer risikoeksponeringen i forhold til rentekostnadene. Det er likevel viktig å være oppmerksom på at selv med en relativt stor andel bundet til fast rente, vil en liten svingning i flytende rente oppleves å utgjøre betydelige beløp ettersom Halden kommune har en svært svak økonomi.

Halden kommune har eierinteresser i til sammen 20 ulike selskaper. Selskapsformen er blant annet pensjon- og livsselskap, aksjeselskap og borettslag. Eierinteressene er til sammen bokført med en verdi i 2015 på 75,2 mill. kr., hvorav de seks største utgjør 73,4 mill. kr. Enhver eierinteresse kan samtidig utgjøre en risiko. De seks største selskapene har en solid egenkapital som gjør at risikoen ved eierandelene samlet sett ikke utgjør noen vesentlig risiko.

Halden kommune har gjeldende garantiforpliktelser ved utgangen av 2015 på 24,3 mill. kr. som teoretisk sett kan utgjøre en risiko. Halden kommune er p.t ikke kjent med at det er forhold som tilsier at det vil bli utløst noen krav i den

närmeste tiden i forhold til garantiforpliktelsene.

Likviditet

Halden kommune har i løpet av 2015 benyttet trekkrettighet daglig, og har hatt en avtale med kommunens bankforbindelse om å kunne benytte inntil 350 mill. kr i trekkrettighet. Likviditeten har gradvis blitt svekket som følge av blant annet

merforbruk og økende premieavvik. Premieavviket er knyttet til pensjonsutbetalinger som ikke er resultatført. Utover dette har beholdningen av ubrukte lånemidler blitt økt med 42,5 mill. kr. i 2015. Av dette utgjør om lag 14 mill. kr. økning i ubrukte lånemidler knyttet til husbanken, mens resterende økning relaterer seg til planlagte tilbakekjøp av bygg fra pensjonskassen som ikke ble gjennomført i desember 2015.

Sentraladministrasjon og fellesfunksjoner

Oppgaver og ansvar

Rådmannen er kommunens øverste administrative leder og har det overordnede ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til politisk behandling, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner, tilrettelegge for lokal samfunnsutvikling, samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet med arbeidsgiveransvar for alle kommunens ansatte.

Området inneholder i tillegg ulike stabs- og fellesfunksjoner som betjener alle kommunalavdelinger og enheter i kommunen:

- Personal og organisasjon
- Økonomi og plan
- Kommunikasjon og service
- Juridisk

De ulike fagområdene som i dag rapporterer til rådmannen har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet og legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt ivareta kontakten med øvrige myndigheter vedrørende forhold som berører kommunen som helhet.

Næringslivet er viktig for utvikling i og av et samfunn og for å styrke funksjonen rettet mot næringslivet har området økonomi og plan i 2015 gjennomgått en omorganisering. Resultatet er opprettelse av avdeling for samfunnsutvikling, organisert under økonomisjefen, blant annet har fokus på utviklingen av Halden som samfunn, strategiske eiendomsvurderinger, arealdisponeringer og næringsarbeid.

Stabsfunksjonene personal og organisasjon og økonomi og plan har som hovedoppgave å gi kommunalavdelingene og enhetene bistand, råd, veiledning og oppfølging slik at disse selv kan øke sin tjenesteproduksjon. Stabsfunksjonene skal gjennom gode systemer sørge for å ivareta rettssikkerhet, likebehandling og effektivitet i forvaltningen.

Stabsfunksjonene har også flere løpende driftsoppgaver som for eksempel føring av regnskap, skatteoppkreverfunksjon, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, oppfølging av lærlingeordningen, IT-drift, post/ arkiv, innkjøp, med mer.

Netto driftsramme

Sentraladministrasjon	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	67 230	68 783	70 705	71 624	919
Refusjon syke- /fødselspenger	-2 553	-2 562	-2 383	-645	1 738
Driftsutgifter	56 797	57 539	59 841	55 633	-4 209
Driftsinntekter	-45 804	-45 145	-38 360	-36 579	1 781
Sentraladministrasjon	75 670	78 615	89 803	90 033	229

Tall i tusen kr.

Brutto lønn for sentraladministrasjonen ble 0,9 mill. kr. lavere enn budsjettet i 2015. Det var noe høyere sykefravær enn budsjettet, noe som medførte at refusjonene ble 1,7 mill. kr. høyere enn budsjettet. Refusjonsinntektene og brutto lønn må ses i sammenheng og totalt sett er det et mindreforbruk på nettolønn med 0,8 mill. kr. Lønnsutviklingen tatt i betraktning er det lite endring den siste tre års perioden. Andre utgifter ble i 2015 4,2 mill. kr. høyere enn budsjettet. En av

årsakene til dette er reparasjoner av kommunens bygninger som følge av skader som ikke dekkes av forsikringer. I tillegg er avsetning til usikre fordringer ført sentralt på dette området og utgjør en stor andel av avviket. Driftsinntektene viser et positivt avvik på 1,8 mill. kr. Hovedårsak til dette er bruk av bundne driftsfond av tilskudd som det ikke var budsjettet med.

Fellesfunksjoner	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	25 011	6 522	9 266	7 444	-1 822
Refusjon syke- /fødselspenger	0	0	0	-1 000	-1 000
Driftsutgifter	84 176	73 550	89 505	63 252	-26 253
Driftsinntekter	-140 929	-57 419	-60 556	-54 100	6 456
Fellesfunksjoner	-31 742	22 653	38 214	15 596	-22 618

Tall i tusen kr

Området for fellesfunksjoner inneholder blant annet AFP- ordninger, forsikringer, formannskapetets konto, tap på fordringer og enkelte andre avtaler som er overgripende for hele kommunen. Sentrale avsetninger

fra 2015 er også ført på dette området. Forpliktendeplan/underskuddsdekning blir også postert på fellesområdene noe som også forklarer nivået på inntekts- og utgiftssiden

Mål- og resultatstyring

Sentraladministrasjon	2013	2014	2015	Mål	Merknad
Sykefravær	8,6 %	9,2 %	6,2 %	5 %	
Økonomi	-9,2 %	-10,1 %	-0,3 %	0 %	Avvik i forhold til budsjett

Område	Indikator	Resultat 2015	Mål 2015
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	62 %	95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	95,1 %	95 %

Resultatet for andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato har resultat på ca. 62 %. Det vil si at det fortsatt bare er ca. 62 % av sakene som sendes innen avtalt tidsfrist. Indikatoren for andel besvarte anrop viser at målet på 95% er nådd. Dette er et svært godt

resultat og vitner til god service for kommunens innbyggere.

Mål og måloppnåelse

På bakgrunn av forvaltningsrevisjonens gjennomgang av kommunens

internkontroll i 2014 opprettet rådmannen en arbeidsgruppe i 2015 som fikk i oppdrag å systematisere prosessen med anskaffelse og implementering av nytt internkontrollsystem; RiskManager.

Arbeidsgruppen har oppnådd målet og RiskManager er pr. utgangen av 2015 kommunens nye internkontrollsystem. Utdanning av redaktører og prosesseiere startet opp allerede høsten 2015 og plan for videre utdanning og utrulling av systemet skjer i løpet av første halvår 2016. Interkontroll som arbeidsmetode er styrket i det kommunens nye intranett er bygget rundt internkontrollsystemet, og vil bli høyt prioritert også i 2016.

Sentrumsplanen

Styringsgruppa for sentrumsplanen la i mai 2015 frem forslag til sentrumsplan for Halden. Formannskapet valgte å utsette planforslaget for å innhente mer informasjon fra jernbaneverket og hovedutvalgene. Halden kommune avventet svar fra Jernbaneverket. Dette skal foreligge i 2016.

Juridisk

Det ble i 2015 gjennomført 15 prosessoppdrag (saker for fylkesnemnda, tingretten, eller lagmannsretten) for barneverntjenesten og ingen for rustjenesten. Videre ble det også gjennomført ett større prosessoppdrag, i form av masseoppsigelsessaken, som resulterte i forlik mellom partene.

I tillegg ble 5 prosessoppdrag for barneverntjenesten og 5 prosessoppdrag for rustjenesten gjennomført av ekstern advokat som kommunen har rammeavtale med.

Totalt innebærer dette at det har vært gjennomført 25 prosessoppdrag for barneverntjenesten og rustjenesten i Halden kommune i 2015.

Kontrollteam

For 2015 har kontrollteam gjennomført aktiviteter som har tilført organisasjonen forbedringer og sikret god etterlevelse av internkontroll i organisasjonen.

Formålet med kontrollteamet er å øke bevisstheten i organisasjonen på gjennomføring av vedtak, og gjennom det; få kontroll på budsjett og annen fastsatt praksis for Halden kommune.

Kontrollteamet har blant annet gjennomført følgende aktiviteter:

- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift
- Kultursalen

IT

2015 har, økonomisk sett, vært et utfordrende år for IT. Det har vært et år hvor mye av utstyret ikke har blitt erstattet når det ryker.

Fokuset har også vært på forbedringer og oppgraderinger i for eksempel sensitiv sone (nettverk hvor alt sensitive data behandles). Sonen har fått ny versjon av Microsoft og har kommet seg på 64-bit plattformen.

Det er undertegnet ny avtale med Microsoft hvor vi nå har mulighet til å gå over på Office 365. Det betyr at alle ansatte får sin epostadresse. Dette blir spennende å jobbe med i 2016.

Anbud IT-drift startet i 2015 med en kost/nytte analyse som var ferdig juni 2015. Anbudsprosessen startet i august med utlysning av kvalifikasjonsgrunnlaget på Doffin i desember. Dette arbeidet fortsetter og ny driftsleverandør IT vil være valgt våren 2016.

Følgende større oppgaver/ implementeringer ble gjennomført i 2015:

- Oppstart av ePhorte 5 og SvarUt

- Notus vaktbok.
- Windows 10 i skole
- Hypernet som erstatter IST Exstens

Arkiv

2015 har vært utfordrende bemanningsmessig, da en medarbeider har sluttet og vi har fått en nyansatt i tillegg til sykefravær. Arkivryddingen i det historiske arkivet er påbegynt.

Fattigvesenet Idd kommune, Eldre arkiver skolehelsetjenesten, jordmorarkiv, brannvesenet og E-verket er overført til depot. Arbeidet fortsetter i 2016.

Systemansvaret for ePhorte og opplæring i dette er overført til post/arkiv høsten 2015. Opplæring av de ansatte på avdelingen vil fortsette i 2016.

NAV

NAV har som hovedmål å få flere personer i arbeid og aktivitet, skape et velfungerende arbeidsmarked, gi korrekte tjenester og stønader til rett tid, gi god service tilpasset brukernes forutsetninger og behov, og være en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

Organisering

NAV-Halden styres av et partnerskap som består av rådmann i Halden kommune, NAV direktør og leder for NAV kontoret lokalt. Iht. partnerskapsavtalen avholdes to partnerskapsmøter årlig. Det skal være et likeverdig partnerskap som ivaretar både kommunale og statlige oppgaver.

Enheten er inndelt i tre avdelinger med en avdelingsleder for hver avdeling.

- Marked og informasjonsavdelingen med ungdomsteam og markedsteam.
- Oppfølgingsavdelingen med tre team.
- Fellestjenester.

I tillegg har NAV-leder en stab med to ansatte som ivaretar overordnede oppgaver og rapporteringer.

NAV gir ytelser etter Folketrygdloven som er statlige oppgaver, og tjenester etter Sosiale tjenester i NAV som er kommunale oppgaver. Det innebærer følgende tjenester:

Kjerneoppgaver

NAVs oppgaver er mange og berører de fleste innbyggere i Halden kommune. Det ytes tjenester innenfor følgende hovedområder:

- Arbeid, tiltak, aktivitet
- Sykefraværsoppfølging
- Økonomisk sosialhjelp
- Økonomisk rådgivning
- Arbeidsavklaring og kvalifisering
- Bosetting og introduksjonsordning av nyankomne flyktninger, samt familieegjenforeninger.

- Boligoppfølger i NAV, samarbeid BOSO, «en dør inn».
- Kvalifiseringsprogrammet
- Introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger.
- Tiltak/prosjekter som erstatning for økonomisk sosialhjelp.
- Prosjekt «Raskere Bosetting» av flyktninger.
- Sosialfaglig rådgivningstjeneste i samarbeid med NAV og videregående skole.

NAV Halden skal bidra til at brukere raskest mulig kommer i arbeid/aktivitet, og motvirke at brukere har lengere stønadsløp enn nødvendig. Med god kunnskap om regelverk og virkemidler skal brukeren veiledes mot arbeid/aktivitet og sikres korrekte vedtak og utbetalinger til rett tid. NAV skal alltid, uansett tjenesteområde, fremstå som helhetlig og samordnet ved kontakt og tjenesteyting overfor brukere, arbeidsgivere og virksomheter.

Sosialfaglig rådgiver videregående skole

Denne tjenesten er et samarbeid med NAV-Halden og videregående skole.

Tjenesten skal bl.a hindre frafall i videregående skole. I tabellen nedenfor er det en oversikt over antall og type henvendelser for skoleåret 2014/2015.

Henvendelser		Type henvendelser	
Fra forrige år	43	Økonomi	59
Nye av året	76	Bo og hjemmesituasjon	49
		Rus/avhengighet	11
TOTAL	119		119

Tabellen viser antall elever som har henvendt seg til sosialfagligrådgiver og årsak til henvendelsen

Arbeid først

Prosjektet Arbeid Først startet i mai 2014. 75 deltagere har vært innom prosjektet som er et samarbeid mellom NAV-Halden og Halden Arbeid og Vekst. Deltagerne har en avtale om aktivitet iht. lov om sosiale tjenester i NAV. Ytelsen er sosialhjelp og selv om aktivitetsplikten foreløpig ikke er lovhjemlet, har NAV anledning til å stille vilkår om aktivitet for sosialhjelpen. Nye søkere av sosialhjelp som tilhører ungdomsgruppen henvises umiddelbart til dette tiltaket. Flere av brukerne kommer etter hvert ut i ordinær jobb, eller avklares til andre tiltak og ytelser. Det jobbes også aktivt med å få skolelever tilbake til skolen for å fullføre videregående grunnskole. I alt 10 personer har startet på skole. Oppdragene kommer i hovedsak fra Halden kommune.

Rett Ytelse

NAV Halden har mange langtids mottakere av økonomisk sosialhjelp. Prosjektet «RettYtelse» skal vurdere om de kan ha rett på annen type ytelse. Dette er personer som har mottatt økonomisk sosialhjelp ofte opptil 20 år. Totalt har 45 personer fått innvilget uføretrygd, herav 24 personer i 2015. Ved utgangen av året ventet 6 personer på avgjørelse om uføretrygd.

Mestring gjennom jobben

I 2015 fikk vi «Barnefattigdomsmidler» til et prosjekt som skal øke yrkesrettet aktivitet hos en gruppe unge, arbeidsledige sosialhjelpsmottakere mellom 16 og 24 år. Det har vært jobbet med å øke

kompetansen i organisasjonen i forhold til hvilke metoder og tiltak som er hensiktsmessige overfor målgruppa. Styrke markedsarbeidet og utvide kontaktene innenfor det ordinære arbeidslivet. Ungdommene som har deltatt har opplevd mestring gjennom ordinært arbeid. Arbeidsgivere skal få veiledning i hvordan følge opp og motivere ungdommen i det daglige arbeidet. Det har vært 24 deltager i prosjektet 6 fikk jobb, 2 startet skole og 13 var i annen aktivitet. Alle hadde sosialhjelp da de startet i prosjektet. Erfaringen vår er at jo færre brukere en veileder har, tettere oppfølging blir gitt til den enkelte og flere kommer ut i arbeid og aktivitet.

Bosetting av flyktninger

NAV- Halden har bosetting og introduksjonsprogram som en del av sitt tjenestetilbud. NAV Halden har bosatt 48 personer etter avtale med IMDI i 2015.

NAV Halden samarbeider med Halden kommunale kompetansesenter om innvandrere som har plikt og rettigheter etter Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). Det samarbeides om et heltidsprogram for den enkelte i introduksjonsprogrammet med mulighet for deltagelse i yrkes- og samfunnslivet som skal styrke den enkelte til å bli økonomiske selvstendig,

Raskere Bosetting

Det er ansatt en prosjektleder og to programrådgivere i prosjekt «Raskere

bosetting» som skal kartlegge og utarbeide individuelle program for hver enkelt. Programmene skal være heldags- og helårige. Det ble opprettet en mangfoldskoordinator funksjon som koordinerte det helhetlige arbeidet med bosetting og inkludering i Halden samfunnet.

Prosjektet skal bidra til:

- Erfaring og kunnskap om hensiktsmessig organisering av flyktningarbeidet
- Økt gjennomføringsevne av introduksjonsprogrammet
- Hensiktsmessige metoder i forhold til anskaffelse av boliger
- Styrke markedsarbeidet opp mot denne gruppen
- Bidra til arbeid og utdanningsmuligheter
- Økt kompetanse for å inkludere mennesker i Halden samfunnet

Justering av sosialhjelpssatsene ved Nav Halden

I budsjett 2015 ble det vedtatt en økning med 500 kr. pr. måned på sosialhjelpssatsene med virkning fra 01.09.2015, alle satser for økonomisk sosialhjelp i de ulike gruppene ble justert

Den generelle samfunnsutviklingen har ført til økt levestandard for folk flest. Enkelte har likevel blitt hengende etter i velstandsutviklingen, dette til tross for gode velferdsordninger som omfatter hele befolkningen. Sosialhjelpssatsene i Halden kommune er ikke justert siden 2002.

Gjelds og økonomirådgivning

Det har vært jevn pågang gjennom hele 2015 for å ha samtale med økonomiske rådgivere. Det er 1,20% stilling som tok imot 145 nye brukere i 2015, hvorav 15 personer med økonomisk sosialhjelp som eneste inntektskilde. Flere saker og brukere fra 2014 fikk videre oppfølging, som ikke

blir registrert. Det var 78 kvinner og 67 menn som mottok tilbud om økonomisk rådgivning og en stor andel av disse er enslige.

For de som fikk tilbud om økonomisk rådgivning ble det fattet vedtak iht. Lov om sosiale tjenester i NAV. Det har i 2015 vært cirka 3-4 uker ventetid og noe lengre i ferieperioder. Hastesaker blir prioritert raskt inn.

Boligoppfølger gjennom BOSO (boligsosialt utviklingsprogram)

Dette har vært en stor suksess også i 2015. Boligoppfølger har fulgt opp bostedsløse og andre personer som har utfordringer med å mestre bosituasjon og å beholde egen bolig. Prosjektet ble avsluttet 31.12.2015, men arbeidsmetodikken vil fortsette. Ved NAV Halden har en person jobbet i dette prosjektet og forebygget mange kriser for enkeltpersoner. Det har blitt fremskaffet boliger til personer som selv ikke klarer dette på egenhånd spesielt i det private markedet. Boligoppfølger har også bistått i arbeidet med å bosette flyktninger. Det er søkt midler til en ekstra boligoppfølger som skal følge opp flyktninger i dere nye boliger.

Kirkens bymisjon

Et samarbeid som for 2015 har resulter i at flere har fått arbeidstrening og ikke minst har de bidratt til at det igjen er aktivitet på den flotte jernbanestasjonen i Halden. Det er inngått samarbeid om «Skattkista», her er det utlån av sportsutstyr til barn og unge. Dette kan sies å være en suksess da det er utlånt utstyr til enkeltpersoner ved skoleturer og arrangementer. Skattkista har overtatt utsyr som Halden kommune hadde i sitt Sportsbibliotek.

Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet er et viktig verktøy for å få langtidsmottakere av sosialhjelp ut i det ordinære arbeidslivet. En viktig forutsetning for å nå målet om

ordinært arbeid for denne gruppen er tett oppfølging over tid.

Vi har dessverre ikke hatt mulighet til å følge de opp så tett som vi ønsker og som også er nødvendig for å oppnå gode resultater.

Antall deltakere i Kvalifiseringsprogram pr. 31. desember 2015 var 29 personer hvorav 7 av dem var under 24 år. Vi mottok 17 nye søknader i løpet av 2015, 15 søknader ble innvilget og 2 saker ble avslått.

Netto driftsramme

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	21 561	22 536	23 366	21 984	-1 382
Refusjon syke- /fødselspenger	-897	-832	-973	-550	423
Driftsutgifter	46 002	54 445	54 403	48 082	-6 321
Driftsinntekter	-11 592	-16 012	-25 052	-13 230	11 822
NAV	55 075	60 137	51 744	56 286	4 542

Tall i tusen kr.

Av årsresultatet for 2015, ble 4 mill. kr. avsatt til videre arbeid med bosetting av flyktninger med tilhørende oppgaver i 2016.

Mål- og resultatstyring

	2013	2014	2015	Mål	Merknad
Sykefravær	7,9%	8,2 %	10,7	6 %	
Økonomi	-12,10 %	-5,9 %	8,10 %	0 %	Avvik i forhold til budsjett

Gjennomsnittlig sykefravær ved NAV Halden i 2015

Kommunalt	10,7
Statlig	3,6
for hele kontoret	6,9

Område	Indikator	Resultat 2015	Mål 2015
Arbeidssøkere med nedsatt arbeidsevne	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	77 %	70 %
Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	46 %	45 %
Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	33 %	45 %
Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp pr mnd.	464	480
	Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	83	70
	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år pr mnd.	84	80

Årsmelding Halden kommune

Antall under 25 år som er langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	84	50
KVP deltagere	29	30
Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram 2-3 år	71 %	60 %

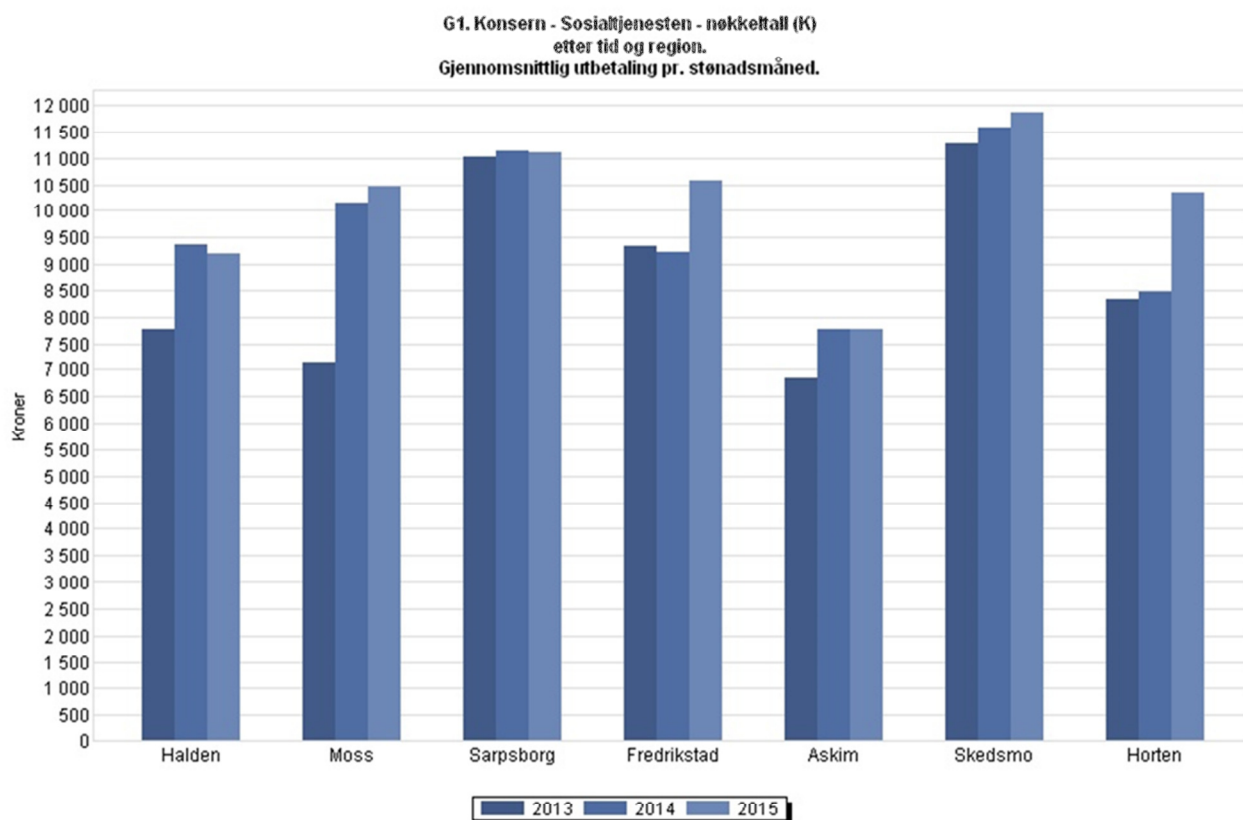
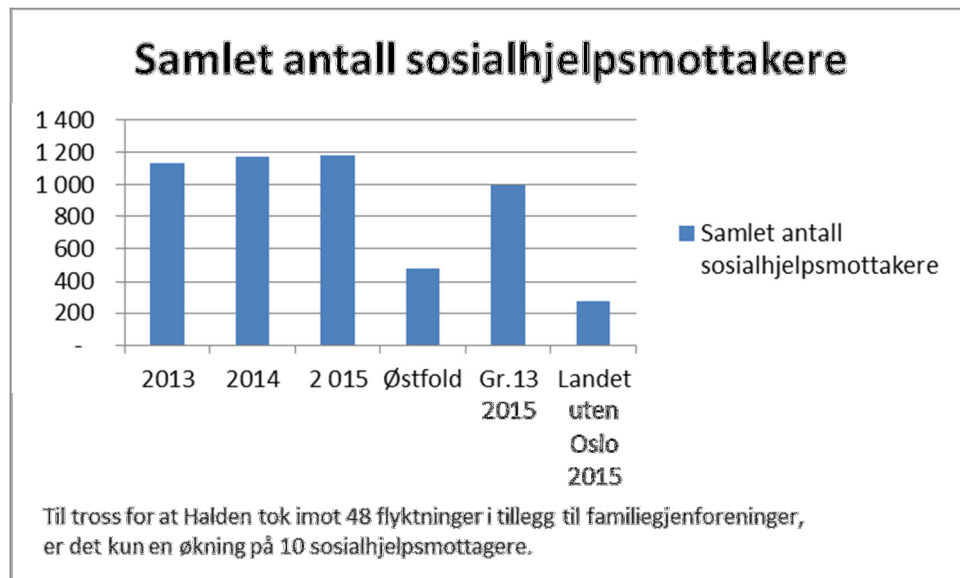
Antall mottagere av økonomisk sosialhjelp under 24 år har vært økende. Årsak til dette er bosetting av unge flyktninger i denne aldersgruppen.

KOSTRA

Nøkkeltall

Andre nøkkeltall	2013	2014	2015	Grp. 13 2015	Østfold	Landet uten Oslo 2015
Samlet antall sosialhjelpsmottakere	1 137	1 173	1 183	479	995	270
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger	1 926	2 159	2 153	2 317	2 079	1952
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker	38 394	44 019	43 255	46 563	46 258	40 951
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned	7 762	9 380	9 135	-	-	-
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere	3,8	3,9	3,9	3,0	2,5	2,5
Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne 18-24 år	8,5	8,4	9,4	-	-	-
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	5,9	6,1	6,1	4,7	3,9	3,9
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	4,6	4,5	3,8	-	-	-
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	5,2	5,0	5,0	-	-	-

– ingen sammenligningstall tilgjengelig

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kommentar til KOSTRA-tallene

Gjennomsnittlig utbetaling pr stønadsmåned har en reduksjon fra fjoråret. Dette til tross for en justering i sosialhjelpsutgiftene. Sammenlignet med de andre Østfoldbyene er det kun Halden som har hatt en reduksjon.

Mål og måloppnåelse

2015 har vært et krevende år, men vi har i stor grad lykke med å gi tilfredsstillende og gode nok tjenester til våre brukere. Både kommunale og statlige midler er tatt i bruk slik at vi har klart å fullføre oppgaver gitt oss i mål og disponeringsbrevet fra staten, nasjonale mål og retningslinjer og ikke minst Halden kommunes økonomiplan og budsjett. Det ble gitt et avvik etter tilsyn på lov om sosial tjenester i 2014. Våren 2015 ble avviket lukket etter at NAV satte i verk ulike tiltak.

I 2015 ble det også åpnet tilsyn på introduksjonsordningen. Det var for å finne ut om Halden kommune ved NAV og Halden kompetansesenter tilbyr en full tid program, dvs. 47 uker i året. Avviket bestod i at det manglet timer i programmet. Det er igangsatt tiltak for å lukke avviket. Det avventes svar fra Fylkesmannen i 2016.

Undervisning og oppvekst

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn & unge i alderen 0-18 (23)år, voksne med et opplæringsbehov etter fylte 18 år og kulturtilbudet i kommunen. Kommunalavdelingen har vært opptatt av å arbeide for et godt oppvekstmiljø for barn & unge i Halden kommune. Tjenestene samordnes og det arbeides for et godt tverrfaglig og helhetlig tilbud. I vårt samfunn er det viktig med trygge og utviklende arenaer for barn & unge i alle aldre. Kommunalavdelingen har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Det arbeides for helhet og sammenheng i alle ledd.

Oppgaver og ansvar

- 7 kommunale barnehager
- Åpen barnehage
- 12 grunnskoler (9 barneskoler og 3 ungdomsskoler)
- Halden kommunale kompetansesenter
- Familiens Hus som tilbyr tjenester innen; PPT, barnevern og forebyggende helsearbeid – helsesøster, skolehelsetjeneste og svangerskapsoppfølging
- Botilbud for enslige mindreårige asylsøkere
- Skole- og miljøsentere
- Spesialpedagogisk team

Avdelingens oppgaver og aktiviteter er hjemlet i følgende lovverk

- Barnekonvensjonen
- Opplæringslova og forskrifter
- Lov om barnehager
- Barnevernloven og forskrifter
- Kommunehelsetjenesteloven
- Introduksjonsloven

Kommunalavdelingen har ansvar for å forberede saker til politisk behandling.

Netto driftsramme

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	425 653	432 826	431 207	438 331	7 124
Refusjon Syke/fødselspenger	-21 895	-24 005	-21 130	-21 452	-322
Driftsutgifter	226 644	237 005	269 149	249 142	-20 008
Driftsinntekter	-76 160	-80 841	-82 197	-69 162	13 034
Undervisning og oppvekst	554 242	564 984	597 031	596 858	-172

Tall i tusen kr

Avdelingens budsjett for 2015 hadde en total nettoramme på 596,86 mill. kr. Resultat for 2015 ble på + 0,173 mill. kr. i forhold til budsjett. Avdelingen fikk tilført 25,5 mill. kr. i styrkning i løpet av 2015.

Lønnsbudsjettet viser et positivt avvik på ca.7,1 mill. kr. Det er akkumulert et avvik på 20,0 mill. kr. på andre utgifter. Dette er

i hovedsak knyttet til tilskuddet til de private barnehagene, sammen med økte utgifter til barnevernet.

Det har vært vist god budsjett disiplin og god økonomioppfølging gjennom året. Det har vært utfordringer knyttet til lederskifte, men på tross av dette er det arbeidet godt i alle ledd i enheten. Økonomien har hatt

stort fokus og har vært en prioritert oppgave gjennom 2015.

Enhetenes driftsbudsjetter er marginale, og det er ingen handlingsrom for

investeringer. Inventar og utstyr bærer svært sterkt preg av mange års slitasje og nødvendig bruk gjennom mange år.

Mål- og resultatstyring

	2013	2014	2015	Mål	Merknad
Sykefravær	7,8%	8,3%	8,2%	7,0%	
Økonomi		0,5%	0%	0%	Avvik i forhold til budsjett

Område	Indikator	Resultat 2015	Mål 2015
Barnehage	Andel barn i barnehage (private og kommunale) som har spesielle behov	2 %	2 %
	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	97,55 %	100 %
	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet	Tallene fra undersøkelsen er på dette tidspunktet ikke oppsummerte.	5,0
Grunnskole	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8,7 %	8 %
	Mobbing i skolen 7.trinn	1,3 %	0
	Mobbing i skolen 10.trinn	1,2 %	0
	Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	67,3 %	95 %
	Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	73,2 %	95 %
	Regning på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	63,9 %	95 %
	Regning på 8.trinn. Andel elever på nivå 3, 4 og 5	63,5 %	95 %
	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,5 %	99 %
Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	79 %	80 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	98 %	95 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.	69 %	80 %
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.	88 %	95 %
	Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	25 %	80 %
Barnevern	Andel bekymringsmeldinger avklart innen tidsfristen	98 %	95 %
	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	75 %	85 %
	Andel barn med tiltaksplan	84 %	80 %
	Andel barn med omsorgsplan	100 %	100 %
	Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	63 %	90 %
	Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	100 %	100 %

Status for måleindikatorene viser at det jobbes målrettet i kommunalavdelingen på en rekke områder. Det har vært en klar satsing og målsetting gjennom 2015 å skjerme utsatte barn og unge i størst mulig grad.

Halden kommune eier 7 barnehager og har et tilsynsansvar for 32 ikke-kommunale barnehager. Det er kommunens ansvar å påse at alle barn i Halden har et godt barnehagetilbud, uavhengig av eierform. Kommunen mottar årlig statlige midler til kompetanse- og kvalitetsutvikling av barnehagene, og det er opprettet en felles plangruppe for alle barnehagene. Inneværende barnehageår er det påbegynt et stort felles prosjekt for å definere kvalitet i barnehagene og med mål om å utarbeide en felles plattform som alle barnehagene skal forpliktes på.

Brekkerød barnehage og Gimle barneskole har i 2015 deltatt i prosjekt helsefremmede barnehager og skoler. For 2016 arbeides det med å inkludere alle kommunale barnehager og grunnskoler i dette arbeidet.

Grunnskolene i Halden har lesing som et av sine fokusområder, og LeseLos er et felles verktøy/hjelpemiddel for å støtte elevenes leseutvikling på alle trinn og i alle fag. Å kunne lese er en viktig forutsetning for å løse oppgaver i regning, som er et annet fokusområde. Det å kunne lese er viktig for å kunne delta i samfunnslivet på en kritisk og reflektert måte, samtidig som det er viktig for egen utvikling. Det er satt svært høye resultatmål, og den enkelte skole arbeider systematisk for å bedre resultatene.

Det arbeides godt og systemisk med læringsmiljøet på skolene. Kommunen deltar for eksempel i den nasjonale

satsingen, Læringsmiljøprosjektet, med noen skoler og PPT for å bli bedre på å forebygge, avdekke og stoppe mobbing. Resultatene fra elevundersøkelsen og tallene knyttet til mobbing viser fortsatt en gledelig nedgang.

Ungdomsskolene deltar i den nasjonale satsingen Ungdomstrinn i utvikling med felles fokus på klasseledelse. Fra 2016 deltar Halden kommune med tre skoler i den nasjonale satsningen «Vurdering for læring». Prosjektet sluttføres i 2018.

Ved utgangen av 2015 inviterte KS kommunene i Østfold til å delta i Skoleeierprogrammet hvor intensjonen med programmet er lokalt utviklingsarbeid. Oppstartsamling er satt til januar 2016 og prosjektet vil strekke seg frem til våren 2017. Politikere, tillitsvalgte, ansatte og administrasjon er involvert i programmet.

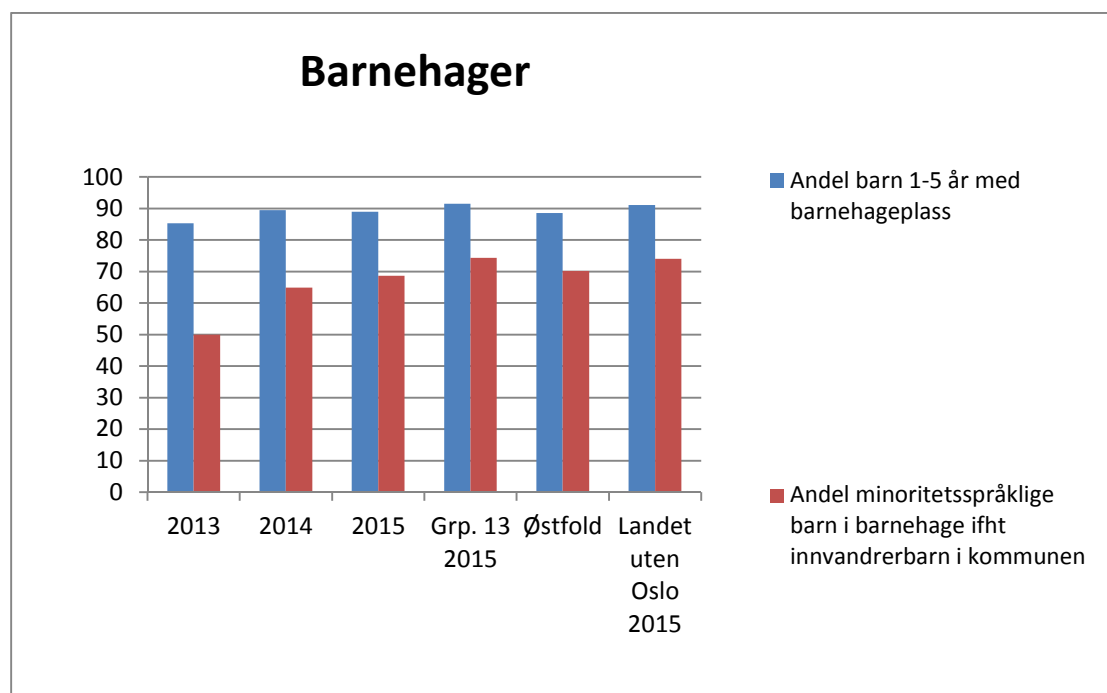
Barneverntjenesten har utfordringer knyttet til å ferdigstille undersøkelser i tråd med lovens frister. Antall barns som mottar hjelpetiltak er stabilt og barnevernet arbeider målrettet med å lage gode tiltaksplaner. På grunn av mangel på fosterhjem er flere barn plassert på institusjon i lengre tid. Det arbeides målrettet med statens barnevern for å skaffe tilveie alternative plasseringer. Alle barn og unge som er under omsorg har fått utarbeidet egen omsorgsplan. Barn/unge som er plassert i fosterhjem i Halden kommune har ikke fått tilsynsbesøk som forutsatt i loven. Nevnte utfordringer vil gi stor fokus i 2016.

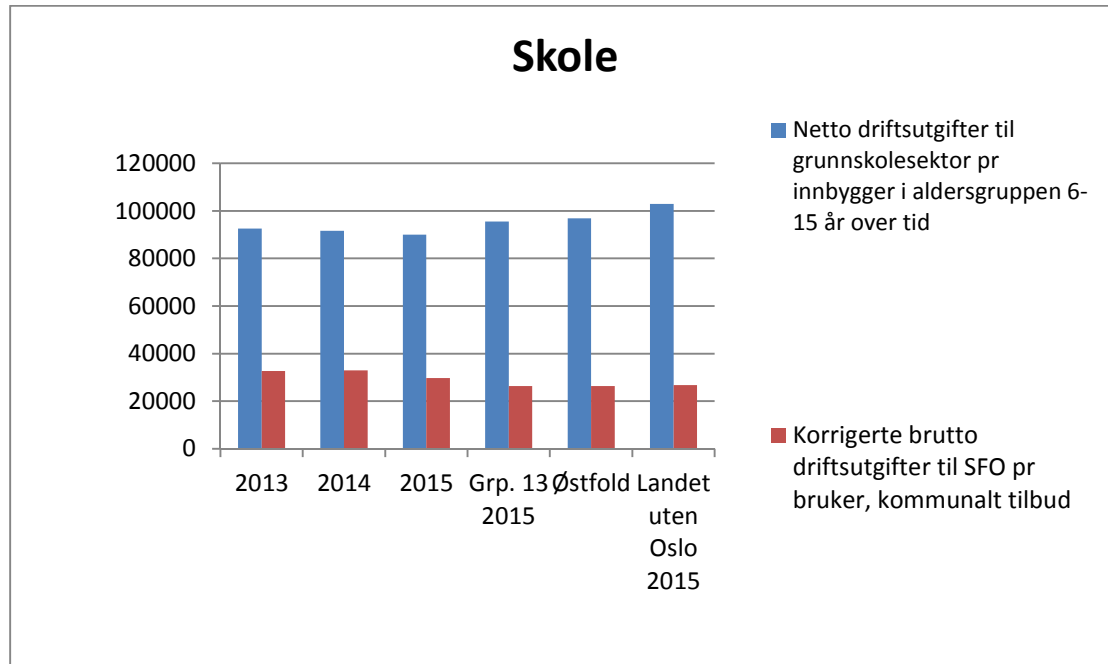
Helsestasjonen leverer gode tjenester i tråd med sine målsettinger og indikatorer, men det ligger en del etterslep som nå tas igjen, spesielt på andel 6 åringer til skolestartundersøkelse hos lege før skolestart.

KOSTRA

Andre nøkkeltall	2013	2014	2015	Grp. 13 2015	Østfold	Landet uten Oslo 2015
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	85,3	89,5	89,0	91,5	88,6	91,1
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage ifht innvandrerbarn i kommunen	50,0	64,9	68,7	74,3	70,2	74,0
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor pr innbygger i aldersgruppen 6-15 år over tid	92 533	91 614	90 047	95 480	96 880	102 960
Andel timer spesialundervisning av antall lærtimer totalt	16,8	15,4	13,4	17,4	16,6	17,6
Korrigerte brutto driftsutgifter til SFO pr bruker, kommunalt tilbud	32 726	33 015	29 742	26 347	26 391	26 831
Antall barneskoleelever pr helsesøster (normtall fra helsedirektoratet 290 elever pr årsverk)	790	670	680	-	-	-
Barnevern. Antall nye meldinger	257	292	311	-	-	-

– ingen sammenligningstall tilgjengelig

Kommentar til KOSTRA-tallene

Andel barn med barnehageplass øker i perioden 2013 – 2015, Dette er en naturlig og ønsket utvikling, da det i perioden er innført maktsgrense for kostnad pr. barnehageplass på 6 % av inntekten, og gratis kjernetid (20 timer pr. uke) for 4 og 5 åringer for husholdninger med lav bruttoinntekt (pr. 1. aug. 2015 – 405 000,-). Som tallene viser så ligger Halden kommune under Østfold og landsgjennomsnittet i netto driftsutgifter til grunnskolen pr innbygger. Noe av forklaringen her ligger i lave kostnader til skolebygg. SFO-kostnadene til Halden kommune viser en nedadgående tendens og nærmer seg Østfold og landsgjennomsnittet.

Mål og måloppnåelse

- Tidlig innsats og gode overganger mellom barnehage- skole og mellom de ulike skoleslagene skal bidra til at alle barn, også de med særskilte behov, får den hjelpen de trenger på et tidligst mulig tidspunkt. Økt andel av minoritetsspråklige barn i barnehagen vil bidra til å fremme positiv språkutvikling.
- Gjennom tilpasset opplæring skal alle elever få et skoletilbud som bidrar til at de utvikles iht. sitt fulle potensiale. I dette arbeidet har PPT en viktig rolle.

Det handler om å redusere behovet for spesialundervisning gjennom tilpasset opplæring og god klasseledelse. PPT bidrar gjennom større fokus på skolens systemiske arbeid.

- Lærerne skal arbeide systematisk med å bedre elevenes faglige resultater gjennom felles analyse og refleksjon, kompetansespredning og deling av god praksis.
- Tverrfaglig samarbeid med fokus på helhet og sammenheng mellom tjenestene videreutvikles.

Kultur

Kulturlivet er grunnlaget for sivilisasjon og dannelse, demokrati og fellesskap. Samfunnsutviklingen med økt globalisering, digitalisering og mangfold, gjør at vi mer enn noen gang trenger levende og inkluderende lokalsamfunn. Kultur er limet som binder mennesker sammen og bidrar til kunnskapsheving og mestring. Kultur skaper identitet og tilhørighet gjennom kjennskap til felles fortid og forventninger til framtid. Tilgangen til kunst og kultur har positive ringvirkninger av forebyggende karakter og et viktig virkemiddel for integrering, involvering og god folkehelse. Kunst og kultur har også stor betydning for nærings- og byutvikling. Et aktivt produserende og formidlende kulturliv har egenverdi og skaper en levende og attraktiv by. Ambisjonen med denne planen er å gi en retning for den videre kultursatsningen i Halden. Dette skal bidra til å skape større grad av forutsigbarhet for både kulturarbeidere, kulturtilbydere og kulturkonsumenter. Halden kommune skal være en sentral aktør i videre utvikling av kulturlivet i Halden. Dette gjennom å være en stabil tilrettelegger som bidrar med infrastruktur og stimulerer til aktivitet og samhandling mellom alle kulturlivets aktører.

Oppgaver og ansvar

- Bibliotek
- Kulturskole
- Ungdomstilbudene – Domino og Rockehuset
- Brygga kultursal
- Remmen Svømmehall
- Frivilligsentralen
- Den Norske Kirken

Enhet for Kultur har ansvar for koordinering av tjenestene innen kultur- og idrettsfeltet. I tillegg har enheten saksbehandleransvar for å fremme saker for Hovedutvalg for samfunnsutvikling og kultur. Enheten har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av kulturplan, kulturminneplan og kommuneplan for fysisk aktivitet.

Enhetens oppgaver og aktiviteter er hjemlet i:

- Opplæringsloven (kulturskolen)
- Folkebibliotekloven
- Folkehelseloven
- Lov om bruk av spillemidler fra Norsk tipping.
- Kulturlova

- Barnekonvensjonens artikler, blant annet 12, 15 og 31 har stor betydning for arbeidet som gjøres

Kulturadministrasjonen ivaretar oppfølging av lag, foreninger, kultur- og idrettsaktører samt tilskuddsordninger. Det ytes bidrag til korps, Opera Østfold, Det norske Blåseensemble (DNBE), Halden historiske samlinger, Kulturrådet, 17. mai arrangement årlig, herunder organisasjoner og privatpersoner som bidrar til gode kulturopplevelser i Halden.

Barn og unges kulturtilbud representeres gjennom Rockehuset, Domino og Kulturskolen. Enhetene gir barn og unge et variert kulturtilbud. Kultur står sterkt i Halden og innbyggerne er stolte av sin kulturarv. Videreutvikling av nettopp kulturtilbudet til barn og unge er derfor en av de mest sentrale oppgavene Halden kommune prioriterer.

Halden bibliotek er med på å bevare byens stolte kulturarv. Nasjonal bibliotekstrategi ble vedtatt i 2015. Regjeringen vil bidra til at folkebibliotekene blir kulturarenaer for fremtiden. Strategien følger opp økningen i

statens utviklingsmidler, og er vårt bidrag til å stimulere det fremtidsrettede arbeidet som allerede gjøres i hele landet. Bibliotekene er av våre best likte og mest brukte kulturinstitusjoner. Vi ønsker et

pulserende bibliotek som sprer informasjon, kunnskap og kulturarv. Bibliotekene er samtidig arenaer for samtale, refleksjon og dannelse som er tilgjengelig for alle.

Netto driftsramme

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	16 887	16 714	16 500	17 712	1 212
Refusjon syke- /fødselspenger	-653	48	-548	-326	222
Driftsutgifter	36 299	39 524	42 500	34 046	-8 454
Driftsinntekter	-11 104	-17 163	-17 232	-10 512	6 720
Kultur	41 429	39 123	41 220	40 920	-300

Tall i tusen kr.

Det totale budsjettet for hele kulturområdet var i 2015 opprinnelig på 43,1 mill. kr. Etter vedtak i kommunestyret i mai 2015 ble rammen redusert med 3,2 mill. kr. Resultatet ble på 41,2 mill. kr. inkl. 1 mill. kr tilført i økt ramme vedtatt i des. 2015.

Det har vært vist god budsjettdisiplin og god økonomioppfølging gjennom året. Det har vært arbeidet godt i alle ledd i avdelingen. Økonomien har hatt *stort* fokus og har vært en prioritert oppgave gjennom 2015.

Mål- og resultatstyring

	2013	2014	2015	Mål	Merknad
Sykefravær	6,1%	7,4%	3,0%	7%	
Økonomi	11,6%	5,8%	0,7 %	0,0%	Avvik i forhold til budsjett

Styringsindikatorer:

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2015
Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	112 888	125 000
Barn og unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	5415	7 000
Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	205	200
Kultursalen	Antall arrangement	73	60

Enheten har ikke fullt ut oppnådd mål for 2015. Kultursalen har levert flere arrangementer. Biblioteket ligger litt under målet.

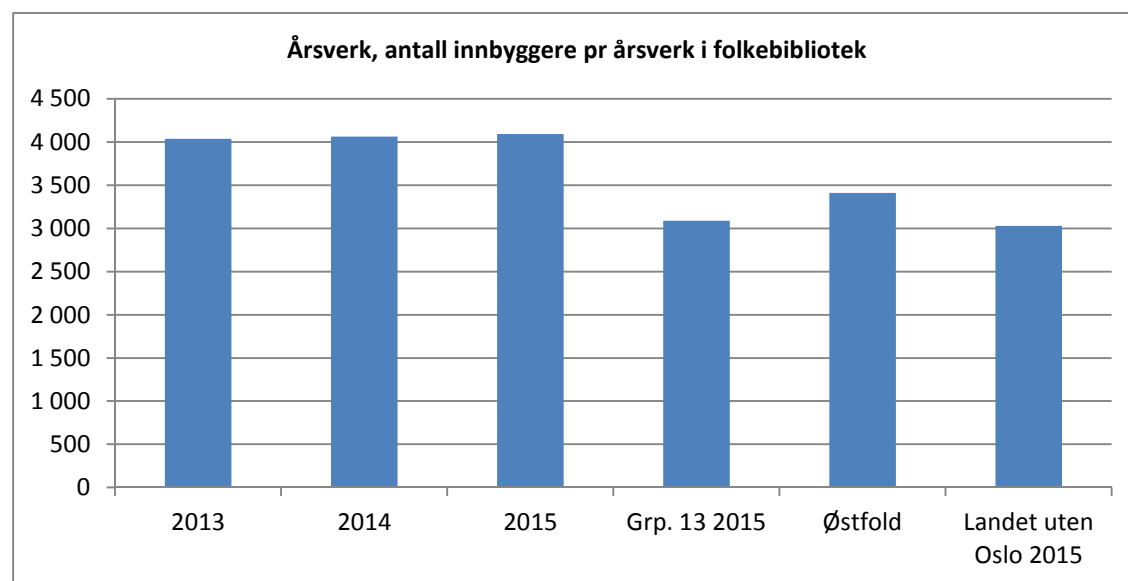
Når det gjelder barn og unge har det vært et skifte i brukere. Eldre ungdom har blitt for gamle (18år) og yngre ungdom har ikke

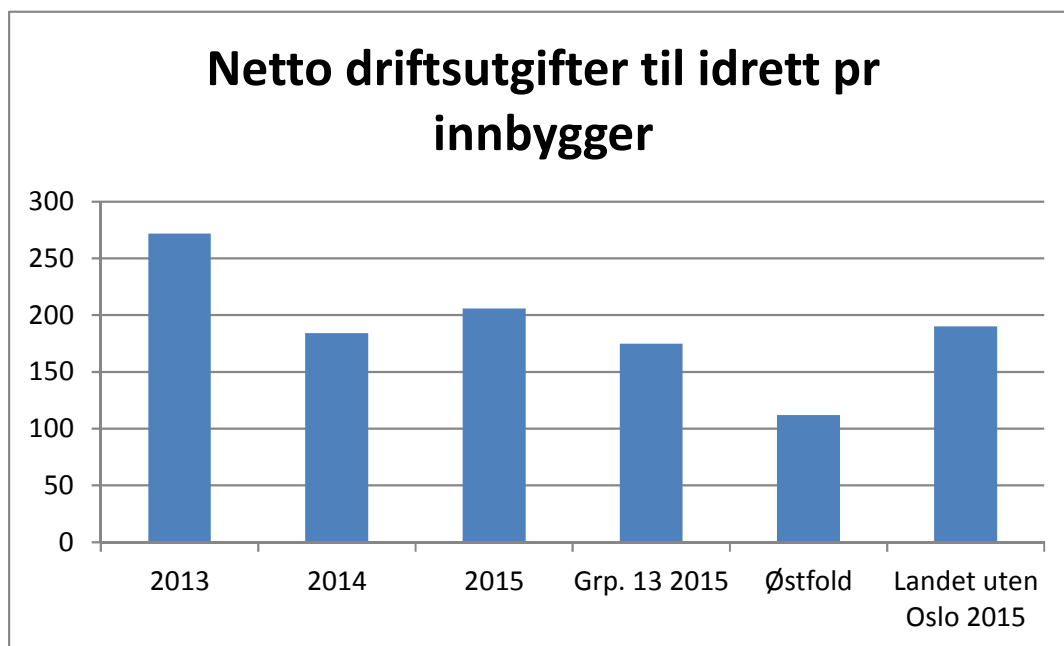
tilstrekkelig kjennskap til ungdomsklubben Domino. Rekruttering av nye, yngre ungdommer har ikke lyktes. Dette på grunn av få ansatte og at Domino var stengt siste del av 2015. Rockehuset er stabilt når det gjelder besøkstall.

Kulturskolen har gjennom samarbeid med korpsene i byen lykkes med å nå måltallet.

KOSTRA

Andre nøkkeltall	2013	2014	2015	Grp. 13 2015	Østfold	Landet uten Oslo 2015
Netto driftsutgifter aktivitetstilbud barn & unge (F231)	5,9	4,1	5,4	8,0	8,1	7,7
Netto driftsutgifter til andre kulturaktiviteter (F385)	27,4	26,5	32,2	12,8	18,1	12,5
Årsverk, antall innbyggere pr årsverk i folkebibliotek	4 039	4 065	4 094	3 087	3 410	3 031
Netto driftsutgifter til idrett pr innbygger	272	184	206	175	112	190
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn & unge pr innbygger 6-18 år	476	331	399	932	788	954
Korrigerte driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, pr bruker	22 516	36 182	23 858	18 448	19 125	17 659
Brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, pr bruker	24 320	39 160	23 858	18 965	22 381	18 616

Kommentarer til KOSTRA-tallene

Halden kommune har noen flere innbyggere pr årsverk i biblioteket enn Østfold og landsgjennomsnittet, og det viser en liten forverring over tid. Mye av dette er økning i befolkningen i perioden uten at antall årsverk er endret. Netto driftsutgifter til idrett pr innbygger viser en nedgang over tid, men noe høyere enn Østfold og landsgjennomsnittet.

Mål og måloppnåelse

Følgende verbalmål ble vedtatt i 2015:

- Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud. Biblioteket er et møtested for ulike grupper i befolkningen og sikrer med sin fagkompetanse at alle får lik tilgang til kunnskap, kultur og informasjon.
 - Måloppnåelse: Åpningstidene ved Halden bibliotek har vært opprettholdt gjennom 2015.
- Kulturskolen er en lovpålagt oppgave. Det har vært arbeidet for at flere får plass i kulturskolen, og at ventelistene går ned.
 - Måloppnåelse: Enheten har gjennom ulike aktiviteter på kulturskolen jobbet mot at flere elever kan få plass ved kulturskolen. Dette er oppnådd..
- Rockehuset videreføres som en sentral aktør i det forebyggende arbeidet for barn og unge innen kultur.
 - Måloppnåelse: Rockehuset har gitt gode musikkfaglige tilbud. Gjennomføring av lokal UKM. Ungdomshuset Domino ble på slutten av året midlertidig stengt på grunn av utfordringer ved ansettelse. Rammevilkårene i form av lokaler er pr tiden dårlige og det må arbeides med å finne nye lokaler, spesielt for ungdomsklubben Domino.
- Brygga kultursal skal fortsatt spille en aktiv rolle i byens kulturliv og tilby et godt og variert program/oppsetninger. Kultursalen har gjennom 2014 markert seg meget positivt gjennom sitt gode tilbud, aktive markedsføring og høye besøkstall. Denne satsingen videreutvikles i 2015.
 - Måloppnåelse: Kultursalen har i 2015 tilrettelagt for et bredt og allsidig program. Kultursalen

- hadde en inntjening på om lag 6,1 mill. kr, enheten gikk allikevel med et lite merforbruk.
- Ordningen med egen idrettskonsulent skal videreføres. Enheten har ikke vært involvert i løsning for ny idrettshall.
 - Kommunen skal fortsatt være tilrettelegger og sparringspartner for idretten, men tilskuddet til tippemidler er redusert til et minimum.
 - o Måloppnåelse: Gjennom 2015 har Halden Idrettsråd og Halden kommune kommet til enighet om en samarbeidsavtale for å sikre fremtidig samarbeid.
 - Remmen svømmehall opprettholder tilbudet som i dag. Struktur rundt svømmehallen og eventuell rehabilitering skal fortrinnsvis landes i 2015.
 - o Måloppnåelse: Tilbudet ved Remmen svømmehall er opprettholdt. Arbeidet med struktur og rehabilitering pågår.
 - Halden kommunes kulturtjeneste skal initiere et godt aktivitetsnivå blant barn og unge, lag, foreninger og frivillige. Det er et mål at denne aktiviteten videreføres i 2015. Det er avsatt 800 000 kr. til støtte til kulturtiltak etter søknad.
 - o Måloppnåelse: Årets tildeling av kulturmidler ble hovedsakelig knyttet opp til byjubileet. Men andre aktører ble også tildelt kulturmidler. Totalt antall søknader var 52. Kulturstøtte i 2015 beløp seg til 800 000 kr. Tilskuddet til Den Norske Kirke ble opprettholdt på samme nivå som 2014. Øvrige tilskudd til tros- og livssynssamfunn opprettholdes.
 - Kommunens skog og hytte på Ulveholtet skal fortsatt være tilgjengelig for allmennheten.
 - Ny kulturplan fremlegges til politisk behandling i 2015. Den legger føringer for kulturtilbudet i Halden.
 - o Måloppnåelse: Ny Kulturplan 2015-2019 ble vedtatt i august 2015.

Utviklingen av Kulturbyen Halden legges det spesielt vekt på:

- gjestfrihet og tilgjengelighet
- nyskaping og kvalitet.
- dialog og samhandling

Kulturplanen og arbeidet gjennom denne vil bidra til å oppfylle Halden kommunes visjon om å være den mest innovative kommunen.

Visjonen står sentralt i utformingen av Haldens kulturpolitikk og knyttes til følgende mål:

- Pådriver til samarbeid mellom næringsliv, frivillige og profesjonelle aktører
- Etablering av samarbeids- og kompetansenettverk
- Forutsigbare rammer for arrangements- og driftsstøtte
- Videreutvikle et kulturliv som avspeiler mangfoldet i befolkningen
- Utvikle Halden til et tyngdepunkt for kulturnæringene
- Styrking av frivillig kulturaktivitet

Halden kommune skal gå foran og skape framtiden.

Helse og omsorg

Kommunalavdeling for helse og omsorg skal på en effektiv og god måte forvalte ressurser innenfor de tildelte rammene. Kommunalavdelingen skal bidra til at innbyggerne og tjenestemottakerne i Halden har tillit til at det leveres forsvarlige tjenester. Tjenestene skal i størst mulig grad være rettet mot forebyggende og helsefremmende tiltak. Tjenestene skal videre kjennetegnes av sikkerhet, kontinuitet, god ressursutnyttelse, tilgjengelighet og rettferdig fordeling. De skal være virkningsfulle, involvere brukerne og gi dem innflytelse. I Halden skal forholdene i lokalsamfunnet medvirke til at den enkelte kan holde seg frisk, unngå skade eller leve godt og mest mulig selvstendig med ervervet eller medfødt sykdom. Barn og unge skal sikres et trygt og godt oppvekstmiljø. Den enkelte innbygger skal ha en aktiv og meningsfull tilværelse og kunne bidra til fellesskapets beste ved deltakelse, likestilling og brukermedvirkning.

Oppgaver og ansvar

Kommunalavdeling helse og omsorg sitt primære hovedansvar er drift og utvikling av kommunens:

- 4 sykehjem (enhet sykehjem)
- 6 omsorgsboligkomplekser (enhet Omsorgsboliger)
- 17 samlokaliserte boliger for funksjons-/utviklingshemmede (enhet samlokaliserte boliger)
- 2 bofellesskap for psykiatri/rus (enhet basistjenester)
- 1 psykiatrisk dagsenter (enhet basistjenester)
- 6 ulike dagaktivitetstilbud for funksjonshemmede (enhet basistjenester)
- 1 dagsenter for demens (enhet sykehjem)
- Hjemmesykepleie (enhet hjemmebaserte tjenester)

- Hjemmehjelpstjeneste (enhet hjemmebaserte tjenester)
- Ambulerende psykiatri og rusteam (Enhet basistjenester)
- Lege-, fysio - og ergoterapitjenester (enhet basistjenester)
- Fengselshelsetjenesten (enhet basistjenester)
- Støttekontakt, omsorgslønn og avlastningstjenester
- Koordinerende fellestjeneste

Kjerneoppgaver

Kommunalavdelingens kjerneoppgaver består i å vurdere behovet for – og yte virkningsfulle, tilpassede og faglig forsvarlige helse, pleie og omsorgsoppgaver beskrevet i relevant helse og omsorgslovgivning innenfor de rammer kommunestyret fastsetter.

Netto driftsramme

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	617 577	622 751	615 413	607 017	-8 396
Refusjon syke- /fødselspenger	-41 756	-34 225	-36 791	-36 735	56
Driftsutgifter	204 649	208 935	191 378	165 787	-25 591
Driftsinntekter	-158 986	-210 813	-200 008	-165 428	34 580
Helse og omsorg	621 484	586 648	569 991	570 640	649

Tall i tusen kr.

Som det fremgår av tabellen er netto resultat for kommunalavdelingen 570 mill. kr. i 2015 mot 586,6 mill. kr. i 2014. En reduksjon på kr 16,6 mill. Hovedårsaken til reduksjonen knytter seg til følgende hovedpunkter:

- Driftsinntektene er redusert med 8 mill. kr. i 2015 sett i forhold til 2014. Dette relateres til at det i 2014 ble etterbetalt refusjon for særlig ressurskrevende tjenester for perioden 2011-2012 med ca. k 28 mill. kr. Hvis denne etterbetalingen holdes utenfor har driftsinntektene for året

sammenlignet med 2014 økt med ca. 20 mill. kr. I stor utstrekning kan dette relateres til resultatet av sektorens inntektsoptimaliserende arbeid.

- Sykepengerefusjonen er økt fra 2014 til 2015 med kr 2,5 mill. kr
- Andre driftsutgifter er redusert med 21,8 mill. kr. i 2015, sett i forhold til 2014. Dette skyldes i det vesentligste at kommunen i 2014 betalte kr. 2,46 mill. kr. hver mnd. til Helse Sør-Øst for medfinansiering av samhandlings-reformen. Slik medfinansiering er ikke skjedd i 2015.

Mål- og resultatstyring

	2013	2014	2015	Mål	Merknad
Sykefravær	10,2 %	10,5 %	10,6%	8%	
Økonomi	-13,3 %	-1,1 %	0,1%	0 %	Avvik i forhold til budsjett

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2015
Koordinerende fellestjenester	Andel med foreløpig svar innen tre uker	100 %	100 %
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	56 %	55 %
Hjemmehjelp	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	73 %	75 %
Sykehjem	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder	70 %	70 %
Sykehjem	Andel årsverk m/ fagutdanning	90 %	98 %
Sykehjem	Antall overliggerdøgn	147	30
Sykehjem	Beleggsprosent (langtid)	96,9 %	100 %
Legevakt	Antall klagesaker til pasientombud eller helsetilsynet	0	0

Status for måleindikatorene viser at det jobbes målrettet i kommunalavdelingen på en rekke områder.

Det er viktig at forvaltningslovens bestemmelser om svarfrister overholdes. I de tilfeller hvor det ikke er mulig å gi endelig svar på søknader om pleie og omsorgstjenester, skal bruker orienteres om forventet saksgang i en foreløpig melding innen 3 uker. Dette skjer i alt det vesentligste i kommunens forvaltning på området. I arbeidet med vurdering av ulike helse og sosialfaglige tjenester, stilles fagpersoner ofte overfor etisk vanskelige utfordringer. Det er viktig å bruke tilstrekkelig tid for kartlegge den enkelte sak og bruker på en slik måte at man kan yte forsvarlig og forutsigbare tjeneste til den enkelte pasient.

Den direkte brukertiden i kommunens hjemmesykepleietjeneste (ATA) ligger over 50 %. Dette er relativt høyt i nasjonal sammenheng, men det er et mål at den skal ytterligere økes.

Det har vært jobbet målrettet for å ha en god dialog med pårørende til brukere på kommunens sykehjem. Dette er viktig for å avklare forventninger, behov og ønsker. Kommunen vil i 2016 ytterligere legge til rette for brukermedvirkning på dette området gjennom å etablere brukerråd i enhet sykehjem. Etikk og medvirkning vil være sentrale forhold i dette arbeidet.

Indikatoren «antall overliggerdøgn» referer seg til de tilfeller hvor helseforetaket har definert en pasient som «utskrivningsklar» en konkret dato, og hvor kommunen ikke tar imot pasienten på oppsatt tid. Årsakene til dette er mange. I en del tilfeller er kommunen, med utgangspunkt i den kjennskapen man har til pasientens tilstand, faglig uenig med sykehuset i at pasienten de facto er utskrivningsklar. Da det er helseforetaket som har

definisjonsretten, vil slike tilfeller regnes inn som et overliggerdøgn.

I andre tilfeller vurderer kommunen det som så krevende og belastende for pasienten, og så vidt kostnadskrevende for kommunen, at man i en dialog med sykehuset overskrider oppsatt dato.

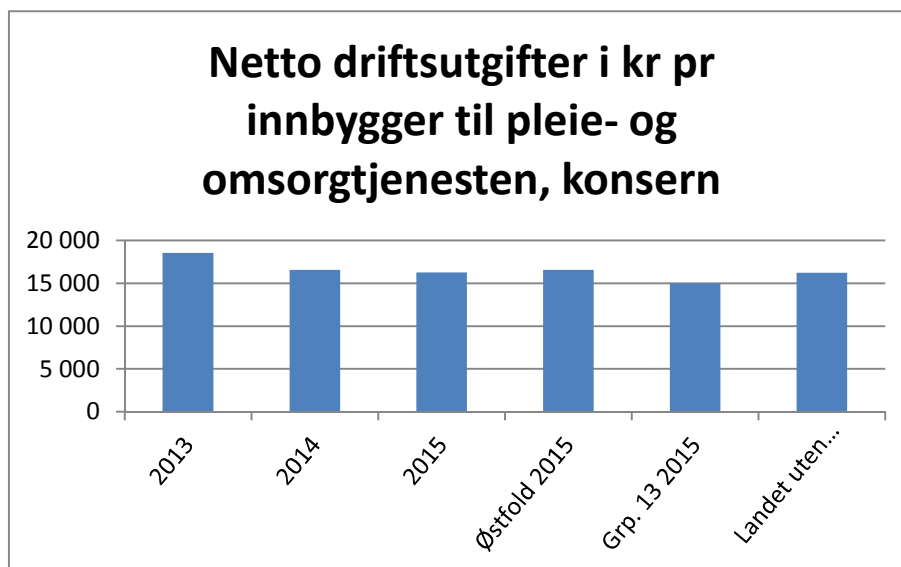
Andre forhold som påvirker antall overliggerdøgn er eksempelvis når korttidsavdelinger på sykehjemmet må stenge for mottak av nye pasienter grunnet svært smittsomme infeksjonstilstander. I første tertial har særlig noroviruset ved gjentatte anledninger medført at enkelte avdelinger på sykehjemmet har måttet stenge for mottak av nye pasienter. I slike tilfeller blir til dels mange pasienter liggende på sykehuset ut over oppsatt utskrivningsdato.

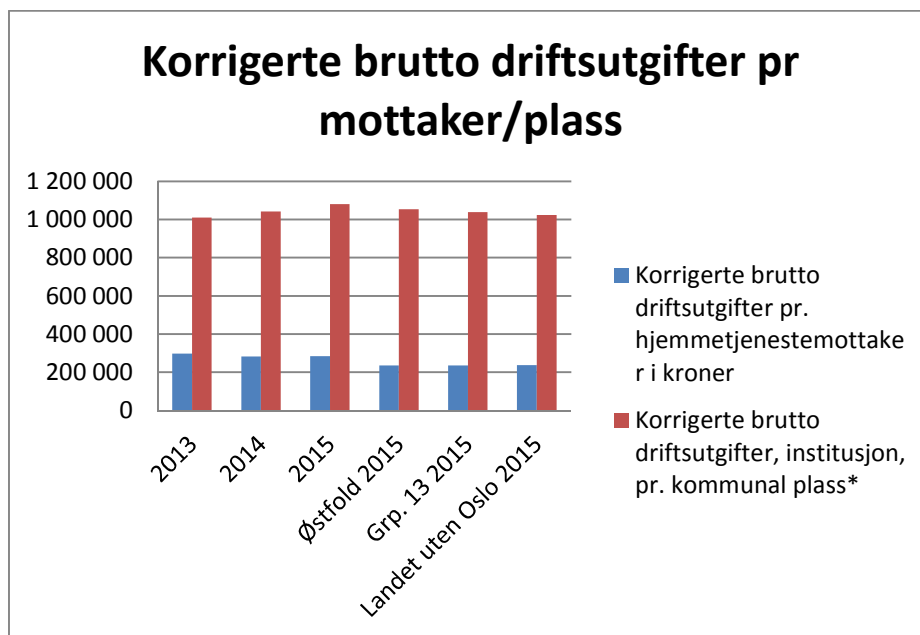
Kommunen har gjennom ulike tiltak redusert kapasiteten i deler av sykehjemsdriften. Dette medfører naturlig nok et større press på de resterende plasser og gjør handlingsrommet knyttet til utskrivningsklare pasienter mindre. Det er allikevel viktig å merke seg at man i svært mange tilfeller har en løpende dialog med helseforetaket slik at utskrivningsdato i mange tilfeller endres fra opprinnelige fastsatt tid.

Korrigert for helt nødvendig praktisk arbeid som eksempelvis nedvasking og rydding av rom, er beleggsprosenten på kommunens langtids sykehjemsplasser nær opp til 100 %. Dette vitner om en meget effektiv ressursutnyttelse, og er avgjørende viktig for å betjene den delen av pasientgruppa som er i behov av tjenester på det høyeste nivået i omsorgstrappa. En effektiv og høy beleggsprosent på sykehjemmene er også en forutsetning for at de lavere nivåene i tjenestene, som eksempelvis hjemmesykepleien, klarer å ivareta sine basisoppgaver.

KOSTRA

Andre nøkkeltall	2013	2014	2015	Østfold 2015	Grp. 13 2015	Landet uten Oslo 2015
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester	358 539	330 647	332 130	368 717	387 645	388 370
Netto driftsutgifter i kr pr innbygger til pleie- og omsorgstjenesten, konsern	18 539	16 561	16 267	16 571	14 982	16 224
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunen totale netto kostnader	37,6%	34,3%	33,6%	33,3%	30,4%	30,8%
Netto driftsutgifter til pleie og omsorg i kr pr innbygger 67 år og over	117 750	102 067	98 214	103 719	104 736	109 521
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. hjemmetjenestemottaker i kroner	298 351	282 025	284 002	234 807	235 888	237 179
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1 009 525	1 041 356	1 081 016	1 054 169	1 038 013	1 024 101
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	100%	100%	97,8%	93,8%	93,7%	94,4%

Kommentarer til KOSTRA-tallene

Driftsutgiftene for pleie- og omsorgstjenesten samlet og for institusjons- og hjemmetjenesten har økt fra 2014 til 2015. Økningen skyldes lønnsoppgjøret for 2015, som var høyere enn økningen i driftsutgiftene. Helse – og omsorg driftes derfor i 2015 med reduserte kostnader og årsverk i forhold til 2014. I nøkkeltallet netto driftsutgifter per innbygger vises denne effekten til tross for økning i folketall.

Brutto driftsutgifter pr. mottaker/ plass viser at Halden kommune ligger noe høyere enn snittet i kostra gruppe 13, og noe høyere enn snittet i Østfold. Det er imidlertid store variasjoner innenfor kostragruppen og østfoldbyene. I tillegg er det viktig å presisere at ulike driftsmessige forhold ikke er hensyntatt i kostra-rapportering.

Mål og måloppnåelse

2015 har vært et krevende år preget av omstillinger, nedskaleringsbehov, nedbemanning og søksmål i forbindelse med oppsigelser av fast ansatte. Et hovedmål har vært å tilpasse driften til tildelte budsjettmidler og samtidig opprettholde tjenestene på et tilstrekkelig og forsvarlig nivå, noe kommunalavdelingen har oppnådd i 2015.

Kommunen har etter samhandlings-reformen ble innført i 2012 merket et betydelig økt press på tjenestene som samhandler med Sykehuset Østfold.

Presset er økt ytterligere i 2015, og pasientene som skrives ut har mer sammensatte behov enn tidligere. Tjenestens kompetansebehov er derfor endret og kommunen har et stadig større behov for personell med høyere utdanning. Det har derfor vært jobbet målrettet mot et godt samarbeid med SØF, og det har vært økt fokus på å beholde og rekruttere riktig kompetanse.

Samtidig med nedbemanningen i pleie og omsorg, har det vært tett lederoppfølging og fokus på lederutvikling og HMS arbeid

Teknisk

Kommunalavdeling teknisk leverer tjenester på mange områder som har en vesentlig betydning for kommunens innbyggere og næringsliv. Tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver. Kommunalavdelingen er en viktig samfunnsaktør og skal utøve god service, godt håndverk og stå for god og likeverdig saksbehandling. Vi skal tilby kommunens innbyggere en stabil vannforsyning med høy kvalitet, ha en avløpsstruktur og rensegrad som er i tråd med det til enhver tid gjeldende regelverk og tilby en god renovasjonsordning som tilfredsstiller innbyggers behov. Kommunalavdelingen er også en viktig bidragsyter på tvers av kommunalavdelingene i kommunen og har som mål å bidra til at ansatte og brukere av kommunale bygg kan utøve sitt virke i trygge og hensiktsmessige omgivelser. Kommunalavdelingen tilstreber å være en nyttig og verdifull bidragsyter til det mangfold av idretts- og kulturbegivenheter som finner sted i Halden.

Oppgaver og ansvar

Administrasjonen er saksbehandler for hovedutvalg plan, teknisk, landbruk og miljø samt Havneutvalget. Videre utarbeider administrasjonen også saker for Hovedutvalg for samfunnsutvikling og kultur. Kommunalavdelingen har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av områdets planverk. Sektoren hadde i 2015 106 politiske saker til behandling i utvalgene og 41 referatsaker til orientering.

Kommunalavdelingen har hatt følgende enheter i 2015:

- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift inkl havn
- Plan, byggesak og geodata
- Brann og feiervesen
- Miljø og landbruk

Teknisk forvaltning utarbeider hovedplan VA og iverksetter tiltak i henhold til denne, herunder planlegging og bestilling av vedlikehold av vannbehandlings- og renseanlegg og kommunens vann- og avløpsnett. Videre forvaltes, driftes og vedlikeholdes kommunens eiendommer og bygningsmasse, ca. 125 000 kvm.

Geodatasetaksjonen foretar oppmålingsforretninger, grensejusteringer og grense-påvisninger. Tildeler adresser, utarbeider megleroppgaver, behandler søknader om seksjonering, digitalisering av reguleringsplaner samt oppdatering av kartverk.

Teknisk drift renser avløpsvann i henhold til rensekrav og produserer drikkevann i henhold til drikkevannsforskriften, samt sikrer distribusjon av dette. Teknisk drift har også ansvar for drift av Rokke avfallsanlegg og Halden havn. Det gjennomføres også enkelte prosjekter i henhold til Hovedplan VA. Driftsmessig vedlikehold av veier, gater, parker og friluftsarealer tilligger også teknisk drift. Teknisk drift vedlikeholder og reparerer kommunale kjøretøy, maskiner og utstyr.

Byggesaksaksjonen foretar behandling av byggesøknader etter Plan- og bygningsloven med forskrifter. Gjennomfører også tilsyn, ulovlighetsoppfølging, gjennomføring av forhåndskonferanser og generell veiledning av byggesaker.

Planseksjonen behandler eksterne og interne reguleringsforslag i samsvar med Plan- og bygningsloven og utarbeider egne

kommunale reguleringsplaner. Seksjonen behandler også innkomne delingssøknader.

Brann og feiervesenet driver forebyggende brannvern og tilsyn i særskilte brannobjekter

Brann- og redningsberedskap er kommunens beredskap mot akutt forurensning på land og i vann. Deltar videre i interkommunalt arbeid i Østfold, samt svensk-norsk samarbeid innenfor ulykke, brann og redning. Feiing og tilsyn med boliger og fyringsanlegg

Miljø og landbruk uttaler seg i forhold til reguleringsplaner, delingssaker og byggesaker innen fagområdene landbruk, forurensning og biologisk mangfold. Videre utføres det saksbehandling i henhold til gjeldende lovverk, herunder forurensningsloven, konsesjons- jordlov- og

skoglovsaker. Avdelingen gjennomfører også tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer i henhold til handlingsplan for spredte avløp.

Avdelingen er tilskuddsforvalter innen område jord/skog og fører tilsyn/kontroll med gjennomførte tiltak (eks. produksjonstilskudd, RMP-midler, SMIL-midler, NMSK-midler og skogfondsordningen) og det utføres rådgivning ved utforming av søknad om bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge. Ansvar for viltforvaltningen, kommunens viltneid og fallviltgruppa ligger også under Miljø- og landbruk. Avdelingen gjennomfører og tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer jf. handlingsplan for spredte avløp og gjennomfører prøvetagninger i alle kommunens bekker.

Netto driftsramme

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	78 630	78 481	81 111	82 913	1 802
Refusjon syke- /fødselspenger	-2 516	-2 041	-3 147	-1 904	1 244
Driftsutgifter	80 214	91 573	100 639	90 365	-10 273
Driftsinntekter	-107 338	-104 895	-112 164	-105 490	6 675
Teknisk	48 990	63 119	66 438	65 885	-553

Tall i tusen kr.

Bruk/avsetning fond 2015:	Feier	2 036 186	bruk
	Byggesak/plan	-870 275	avsetning
	Geodata/oppmåling	-334 197	avsetning

Avsetning pga dissens investeringsprosjekt asfaltering	ca. 3,1 mill. kr.
Avsatt skatt overskudd på Rokke	ca. 2,2 mill. kr.

Resultat på rammeområde Teknisk var i 2015 et mindreforbruk på 2,6 mill. kr. På grunn av dissens når det gjelder et investeringsprosjekt er foreløpig 3,1 mill. kr. avsatt og resultat etter avsetning er et negativt avvik på ca. 0,5 mill. kr.

Rokke avfallsplass nådde budsjettmålet om en inntekt på 14 mill. kr. på næringsavfall som en følge av stor aktivitet i markedet høsten 2015. Rokke leverte et overskudd i 2015 på ca. 6 mill. kr.

VAR

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	12 032	13 418	14 912	11 972	-2 940
Refusjon syke- /fødselspenger	-224	-426	-255	-150	105
Driftsutgifter	118 771	164 888	140 846	116 452	-24 394
Driftsinntekter	-139 491	-177 881	-155 503	-128 273	27 229
Vann, avløp, renovasjon	-8 913	0	0	0	0

Tall i 1000 kr.

Oppgjør på VAR-området blir foretatt mot funksjonsregnskap i henhold til retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale tjenester. I 2015 har vi følgende resultat og avsetning for Vann, Avløp og Renovasjon:

Vann	8 280 249 mill. kr.
Avløp	6 434 456 mill. kr.
Renovasjon	2 944 288 mill. kr.

Havn

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik
Bruttolønn	2 564	3 057	2 790	2 790	733
Refusjon syke- /fødselspenger	-142	-27	0	-50	-50
Driftsutgifter	6 979	5 166	5 899	3 623	-2 275
Driftsinntekter	-8 658	-8 198	-7 955	-5 894	2 061
Havn	744	-3	0	469	469

Tall i 1000 kr.

Regnskap for havneområdet blir behandlet i henhold til havne- og farvannsloven og resultat blir følgelig avsatt til fond beregnet til fremtidig havnevirkksomhet. I 2015 hadde området et overskudd på kr. 440 000 som ble avsatt til fond.

Halden kommunes sjøområde ble i 2015 trafikkert av 305 skip. Fra 2012 representerer dette en nedgang på 30 %. Innenfor kommunens sjødistrikt er det 5 havneanlegg med skipstrafikk. Det anlegget med flest anløp er Bakke brygge som skiper ut sten. Nexans fabrikk har egne kaier for utskipping av kabel mens Norske skog bruker Sauøya til utskipping av papir og import av clay. Sauøya fungerer også i stor grad som suppleringskai og lagerplass for Nexans fabrikk gjennom et

samarbeid med Norske Skog. Kornsiloen og Mølen er anlegg med begrenset skipstrafikk, men kan i perioder ha mange operasjoner gående. Primært fungerer Mølen som mottakskai for tømmer til Norske skog og mobiliseringskai for Nexans fabrikk. Totalt hadde Kornsiloen og Mølen 71 skipsanløp i 2015.

Ved Mølen havneanlegg har det i 2015 vært foretatt grunnundersøkelser, som har medført at området nå opererer med sikkerhetsrestriksjoner. Dette har redusert mulighetene til lagring av gods på kaiene, og derav begrenset antall skipsanløp.

Halden havn er i gang med en stor prosess vedrørende havnestrategi. I dette arbeidet er det flere uavklarte forhold som gjør

prosessen tidkrevende. Dette gjelder både framtidig havnebruk, organisering og sikring etter bestemmelsene i lovverket.

Det har også vært foretatt et tydelig skille i Havnas økonomiske føringer. Fra 2015 oppfyller havna de økonomiske bestemmelsene i Havne- og Farvannsloven. Dette har medført at det

ansvaret som knyttes til de kommunale båt plassene for fritidsflåten ikke blandes sammen med den økonomien som knyttes til anløp, skip og last. Havna disponerer 450 båt plasser med et belegg på ca. 80 %. Prisene i de kommunale bryggeanleggene ble justert i 2015 og er nå tilpasset nivået i sammenlignbare områder.

Mål- og resultatstyring

Tekisk u/VAR og havn	2013	2014	2015	Mål	Merknad
Sykefravær	5,5 %	5,2 %	4,65 %	4,5 %	
Økonomi	0,8 %	-2,7 %	-0,8 %	0 %	Avvik i forhold til budsjett

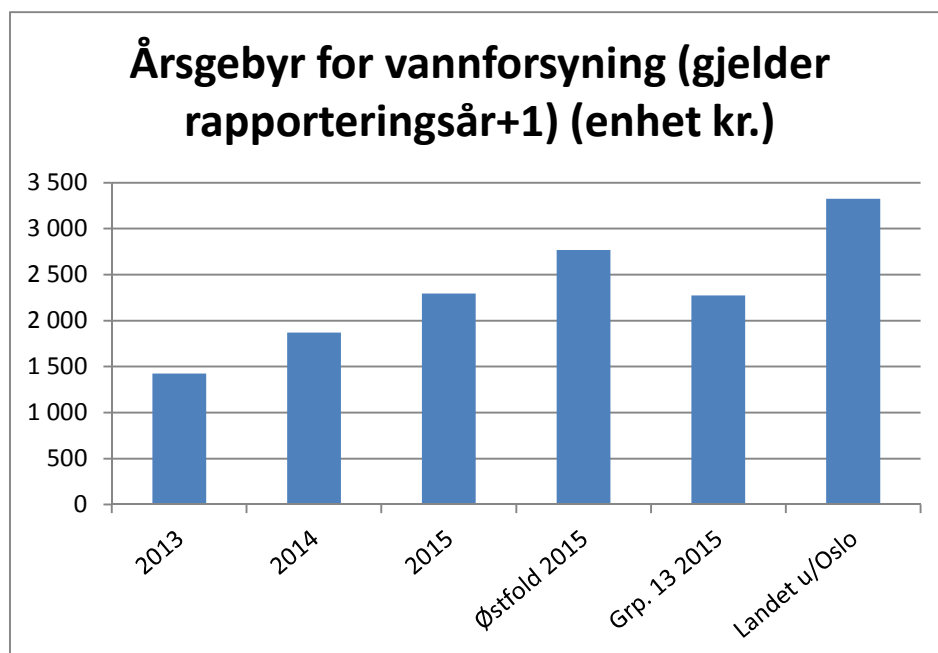
Område	Indikator	Resultat 2015	Mål 2015
Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon 11 000 m3/døgn	120 %	100 %
	Prosentavvik fra idealproduksjonen	20 %	0 %
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	100 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
Avløp	Andel tilknyttede etter utsending av henstilling/pålegg	8 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
	Renset avløpsvann i forhold til idealavløp vannmengde 11 000 m3/døgn	87 %	100 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg (res. lhht godkjenning fra FM i forb. med utbygging)	56 %	90 %
VVA-anlegg	Antall arbeidsulykker	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	82 %	82 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader	3,1 mnd.	< 6 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager	20 %	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	70 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	95 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	98 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	100 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	82 %	75 %

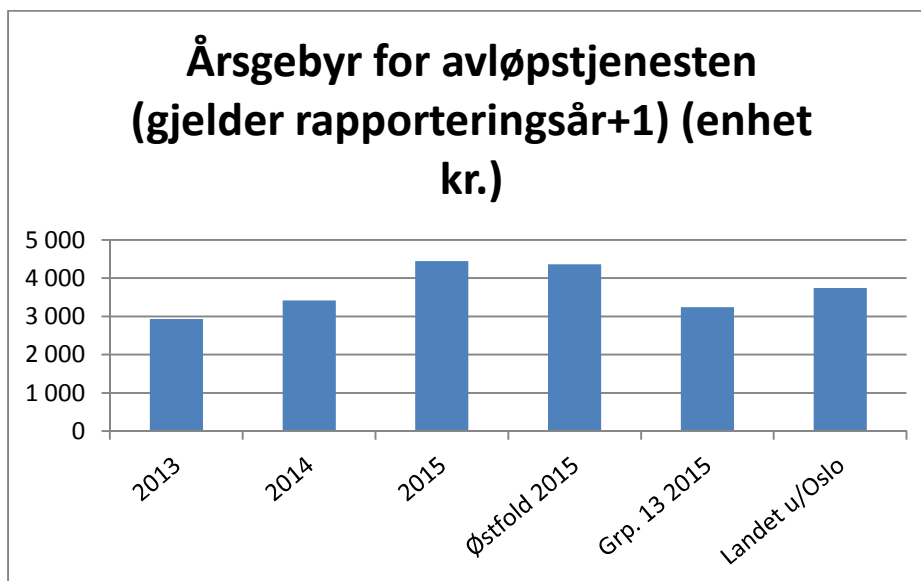
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	70 %	87 %
Brann	Utrykningstid i hht krav - Dimensjoneringsforskrift	100 %	100 %
Eiendomsmasse	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekt etter standardkrav DSB (NY)	52 %	100 %

KOSTRA

Andre nøkkeltall	2013	2014	2015	Østfold 2015	Grp. 13 2015	Landet uten Oslo 2015
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning per innbygger Enhet : Kr	2 110	2027	2390	4016	4406	4645
Utgifter til vedlikeholdsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning pr. m ²	16	10	20	69	77	84
Samlet areal på formålsbyggene i kvadratmeter per innbygger Enhet m ²	3,8	3,8	3,4	3,9	3,9	4,6
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsår+1) Enhet Kr	1 426	1 869	2 294	2767	2274	3324
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsår+1) Enhet Kr	2 933	3 421	4 443	4360	3240	3743
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsår+1) Enhet Kr	2 149	2 214	2 271	2031	2385	2551
Andel fornyet spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år Enhet : Prosent	1,08 %	1,66 %	1,06 %	-	-	-

– ingen sammenligningstall tilgjengelig

Kommentarer til KOSTRA-tallene

Halden kommune har hatt en jevn økning av de kommunale gebyrene som følge av lønns- og prisvekst. I tillegg har det vært et stort behov for investering i vann- og avløpssektoren de siste årene. Dette gjenspeiler seg i kapitalkostnadene i drift. På gebyrområde for vannforsyning ligger Halden noe lavere i årsgebyr sammenlignet med Østfold for øvrig og landet u/Oslo, men tilnærmet lik KOSTRA gr. 13. På avløpsområdet ligger Halden noe høyere enn både Østfold og landet u/Oslo, mens det er større forskjell sammenlignet med KOSTRA gr. 13. At Halden ligger noe høyere har sin naturlige forklaring i investeringsomfanget som har vært de siste årene.

Mål og måloppnåelse

Kommunalavdelingen har utarbeidet styringsindikatorer for driften. Hensikten med dette er i større grad å kunne sikre gode tjenester for innbyggerne i Halden kommune og samtidig identifisere fremtidige utviklingsområder.

Halden kommune leverer kvalitativt godt og nok vann til kommunens innbyggere. Alle prøver og analyser er innenfor de krav som stilles i henhold til drikkevannsforskriften.

Kommunalavdelingen er i tillegg i gang med å optimalisere driften ved Erte vannbehandlingsanlegg. Det har i løpet av 2015 vært jobbet med å estimere idealmengde for produksjon til innbyggere, hytter og næring. Tidligere er 12 000 og 8 400 m³/døgn brukt som indikator. Denne

er nå endret til 11 000 m³/d. Vi produserte i 2015 ca. 120 % av idealforbruket av vann til forbruk i forhold til det vi vet om innbyggernes gjennomsnittsforsbruk.

I forbindelse med arbeidet knyttet til «Bedre VA» jobbes det kontinuerlig med å kvalitetssikre mengde idealproduksjon av vann til forbrukerne, mengde rensing av vann samt innlekksproblematikk. Det jobbes med å finne eksakte idealtall for produksjon.

Nåværende og fremtidig satsning på utbedring av vannføringsnett i Halden er ytterst nødvendig. Produksjonen av vann til forbruk har gått betydelig ned de senere år og verdiene er i dag totalt sett mye bedre enn tidligere.

Hovedplan VA 2012-2016 er et stort skritt i riktig retning vedrørende kvalitativt godt og nok vann til innbyggerne samt mengde som til enhver tid behandles på Remmen renseanlegg.

I 2016 vil det utarbeides en ny hovedplan for perioden 2017-2021. Et vesentlig moment her vil være de vesentlige utfordringene vi står ovenfor vedrørende klimaendringer og overvannsproblematikk.

Kommunalavdelingen opplever i høy grad å kunne levere gode resultater i forhold til effektiv saksbehandling. Målet er en god, effektiv og likeverdig tjeneste til kommunens innbyggere.

Halden kommune ligger godt an til å oppfylle krav nedfelt i EUs vanndirektiv og tiltakene vil bidra til en vesentlig rensing av vassdragene som renner til Iddefjorden.

Halden kommune har en samlet veilengde på 165 km. 143 km har asfaltdekke. Resten er grusveier eller veier med betong/stein.

I 2015 fikk følgende veierstrekninger helt eller delvis nytt asfaltdekke:

- Båstadlundveien
- Walkers gate
- Klepperveien
- Jernbanegata
- Karrestadveien

- Wærns gate
- Olav Vs gate
- Adelgata
- Grønland
- Busterudkleiva
- Billebakken terrasse
- Røsnesgata
- Måstadveien
- Eskevikveien
- Harekasveien
- Olinejordet

Investeringen i 2015 har medført at veikapitalen ikke er endret siden 2014.

Kommunalavdelingen har gjennom flere år hatt begrensede midler til bygningsvedlikehold. Det er i 2015 i hovedsak kun utført arbeider etter pålegg, noe som medfører et ytterligere vedlikeholdsetterslep på området.

Kommunestyret vedtok i budsjett 2015 å legge retten til å drive nærings- og deponivirksomhet på Rokke ut for salg. Dette er iverksatt og saken kommer til behandling første halvår 2016.

I 2015 ble arbeidet med utbygging av renseanlegget intensivert, noe som medfører utfordringer knyttet til renseprosessen. Det er i denne sammenheng et nært samarbeid med Fylkesmannen og kommunen har de nødvendige dispensasjoner i utbyggingsperioden.